O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV.№

Халқ сўзи

Ўзбекистон – келажаги буюк давлат

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган ● E-mail: halksuzi@uzpak.uz ● 2002 йил 29 ноябрь, №259-260 (3087-3088) Жума

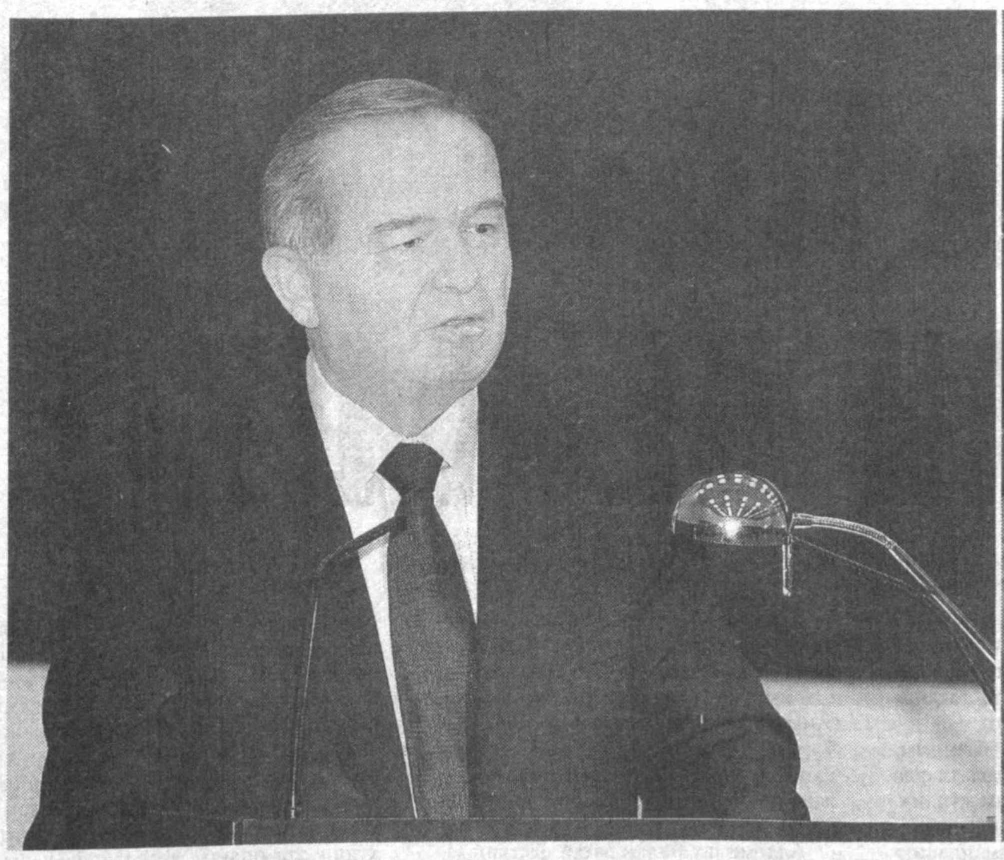

СИРДАРЁ ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

28 ноябрь куни Гулистон шаҳрида халқ депутатлари Сирдарё вилоят Кенгашининг навбатдан ташқари сессияси бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади

Давлатимиз раҳбари юртимизда амалга оширилаётган ислоҳотлар, айниқса, жамият ҳаётининг барча соҳаларини эркинлаштириш сиёсати мамлакатимиз, шу жумладан Сирдарё вилояти тараққиёти учун янги-янги имкониятлар очаётганини таъкидлади. Вилоят меҳнаткашлари мураккаб обҳаво шароитига қарамай, икки йилдан буён ғалла бўйича шартнома режасини бажариб келяпти. Жорий йилда чет эл сармояси иштирокида 9 қўшма корхона ташкил этилиб, уларнинг умумий сони 30 тага етказилгани амалга оширилаётган ислоҳотларнинг амалий натижасидан далолатдир.

Президентимиз вилоят ривожи йўлида ғов бўлаётган камчилик ва нуқсонларга алоҳида тўхталди. Улар, аввало, иқтисодиёт соҳасидаги муаммолардир. Бугунги кунда вилоятдаги зарар билан ишлаётган йирик саноат корхоналари томонидан қўрилган зарар миқдори шу йилнинг 9 ойи мобайнида 2 миллиард 300 миллион сўмни ташкил этди. Саноат корхоналари омборларида ўз харидорини тополмаган 2 миллиард 500 миллион сўмлик тайёр маҳсулот сотилмасдан ётибди. Юртбошимиз вилоятда қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ишлар ҳам қониқарли эмаслигини афсус билан таъкидлади.

Сессияда раҳбар кадрларни танлаш, улар билан ишлашнинг самарали тизимини яратиш, хусусан, сергайрат, билимли ва фидойи ёшларни масъул лавозимларга кўтариш масаласига алоҳида эътибор қаратилди.

Ислом Каримов давлат ва жамият тараққиётида муносиб ҳисса қўшишдек буюк мақсадга эришиш йўлида ёшларимиз фақат билим, хорижий тиллар, илғор тажриба, замонавий техника ва технологияларни пухта эгаллаш билан кифояланиб қолмай, балки ана шу мураккаб ҳаётни, одамлар билан муомала-муносабат қилишни чуқур ўрганишлари ҳам зарур эканини уқтирди.

Сессияда ташкилий масала кўрилди. Алишер Исроилов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан вилоят ҳокими вазифасидан озод қилинди.

Президент Ислом Каримовнинг тавсиясига биноан Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси раиси лавозимида ишлаб келаётган Равшан Ҳайдаров вилоят ҳокими этиб тасдиқланди.

Сессияда сўзга чиққан Сайхунобод туманидаги "Рўзиқул бобо" фермер хўжалиги бошлиғи Ж.Умурзоқов, Ширин шаҳри ҳокими Ж.Бўтабоев, вилоят ҳокими ўринбосари А.Кровнов, Шароф Рашидов тумани ҳокими А.Примқулов, вилоят реабилитация маркази бош врачи Т.Рюхина, Ховос тумани ҳокими Р.Турдиев ва бошқалар Президентимизнинг нутқида қўйилган вазифалар барчани янада ташаббускорлик ва масъулият билан ишлашга, мавжуд имкониятларни тўла сафарбар қилишга, йўл қўйилган камчилик ва нуқсонларни бартараф этишга ундашини таъкидладилар.

(ЎзА)

СУРАТЛАРДА: сессия пайти.
Абдувоҳид ТЎРАЕВ олган суратлар.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

Р.Х.Ҳайдаровни Сирдарё вилоятининг ҳокими этиб тайинлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93-(12-банди) ва 102-моддаларига мувофиқ:
Равшан Ҳайдарович Ҳайдаров Сирдарё вилоятининг ҳокими этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2002 йил 28 ноябрь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

А.Х.Исроиловни Сирдарё вилоятининг ҳокими вазифасидан озод қилиш тўғрисида

Алишер Хўжамович Исроилов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан Сирдарё вилоятининг ҳокими вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2002 йил 28 ноябрь.

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 28 ноябрь куни Европа тикланиш ва тараққиёт банки (ЕТТБ) президенти Жан Лемьерни қабул қилди.

— Европа тикланиш ва тараққиёт банки билан ҳамкорлигимизни юксак қадрлаймиз, — деди давлатимиз раҳбари учрашувда. — Зеро, мазкур банк Ўзбекистон учун муҳим аҳамиятга молик йирик халқаро молиявий ташкилотлар сирасига киради. Шу боис ЕТТБ билан ҳамкорлигимиз келгусида ҳам кенгайиб боришни тарафдоримиз.

Дарҳақиқат, ЕТТБ ташкил этилганига атиги ўн йилдан кўпроқ вақт ўтган бўлса-да, у жаҳондаги энг нуфузли халқаро банкларнинг бирига айланди. Ўтган давр мобайнида банк томонидан 27 мамлакатда умумий қиймати 20,2 миллиард евролик сармоя лойиҳалари молиялаштирилди.

Мамлакатимизда ЕТТБ ҳамкорлигида қиймати 1,4 миллиард АҚШ долларига тенг жами 20 лойиҳа ҳаётга татбиқ этилди. Бу сармоянинг 723,8 миллион АҚШ долларига тенг қисми ЕТТБ улушидир. Айни пайтда яна 320 миллион долларлик 8 лойиҳа тайёрланмоқда. Бу рақамлар Ўзбекистон билан ЕТТБ ўртасидаги ҳамкорлик нечоғли самарали кечаётганини кўрсатади. Зотан, ЕТТБ Ўзбекистонни минтақамиздаги энг ишончли ва истиқболли ҳамкори ҳисоблайди.

Дарвоқе, ЕТТБ Бошқарувчилари кенгашининг навбатдаги мажлиси 2003 йилнинг майида Тошкентда ўтказилади. Бу ҳам ЕТТБнинг Ўзбекистон билан ҳамкорликни янада кенгайтиришга катта аҳамият бераётганидан далолатдир.

Оқсаройдаги учрашувда томонлар ўзаро ҳамкорликни кенгайтириш, янги қўшма лойиҳалар ишлаб чиқиш ва ҳаётга жорий қилиш, ЕТТБ Бошқарувчилари кенгашининг Тошкентда ўтажак мажлисига тайёргарлик билан боғлиқ масалалар юзасидан фикр алмашди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг
ҚАРОРИ

Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилишда жамоатчилик иштирокини кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида

"Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунига мувофиқ ҳамда истеъмолчилар ҳуқуқлари ва манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш учун жамоатчиликни кенг жалб этиш, ички истеъмол бозорида сифати паст, одамлар ҳаёти ва соғлиғига хавф туғдирувчи товарлар сотилишига йўл қўймаслик устидан жамоатчилик назоратини кучайтириш, аҳолининг ҳуқуқий ва истеъмол маданиятини ошириш доир ишларни фаоллаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари ҳудудий бирлашмалари томонидан Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси ташкил этилганлиги маълумот учун қабул қилинсин, қуйидагилар унинг асосий вазифалари ҳисобланади:

аҳоли ўртасида истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги амалдаги қонун ҳужжатларини кенг тарғиб қилиш;

истеъмолчилар ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш чора-тадбирларини амалга ошириш;

ички бозорда сотилаётган истеъмол товарларининг зарур сифатини ва хавфсизлигини, истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг бошқа талабларини таъминлаш мониторингларини ўтказиш;

аҳолининг истеъмол маданиятини ошириш доир маърифий ишларни олиб бориш;

истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг таъсирчан механизмларини яратишда давлат бошқаруви, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, назорат қилувчи органлар билан биргаликда иш олиб бориш ва ўзаро ҳамкорлик қилиш.

2. Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерациясининг:

истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятларининг ташкилий тузилмаси ва Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси ижро этувчи аппаратининг тузилмаси тўғрисидаги;

бир ой муддатда туман ва шаҳар истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари конференцияларини ва икки ой муддатда — ҳудудий ва республика конференцияларини ўтказиш тўғрисидаги таклифларига розилик берилсин.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари конференцияларини ўтказишга доир ташкилий масалаларни ҳал этишда зарур ёрдам кўрсатсинлар.

Белгилансинки, Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси ижро этувчи аппарати, туман, шаҳар жамиятлари, шунингдек уларнинг ҳудудий бирлашмалари ижро этувчи аппаратларининг таъминоти ҳар ойлик аъзолик бадаллари ҳисобига амалга оширилади.

3. Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича Идоралараро кенгаш тугатилсин.

Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича Идоралараро кенгаш тўғрисидаги Низом тасдиқлансин.

Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича Идоралараро кенгаш истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тизими ишлари самарадорлигини ошириш доир комплекс чора-тадбирлар дастурини бир ой муддатда ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

(Давоми 2-бетда).

Олий Мажлисда

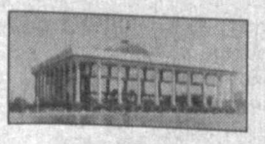

Васийлик ва ҳомийликнинг аҳволи қониқарлими?

Олий Мажлис Оила ва аёллар муаммолари комиссиясининг кеча бўлиб ўтган йиғилишида Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг васийлик ва ҳомийлик органлари фаолиятига тааллуқли қоидалари ижроси юзасидан 2001 йил 22 ноябрдаги Фарғона вилоятида қандай бажарилаётганлиги кўриб чиқилди. Унда Олий Мажлис депутатлари, алоқадор вазирлик ва идоралар, ҳокимлик ва ташкилотларнинг раҳбарлари иштирок этди. Йиғилишни комиссия раиси Ш. Салимова олиб борди.

Унда таъкидландики, Фарғона вилоятида Оила кодексининг васийлик ва ҳомийлик органлари фаолиятига таалуқли қоидаларининг ижроси юзасидан муайян ишлар қилинган.

Комиссиянинг қарорида вилоятда ота-онасининг қарамоғидан маҳрум бўлган болаларни аниқлаш, уларни жойлаштириш бўйича тегишли ҳужжатларни расмийлаштиришда қонун талаблари бузилганлиги, натижада ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган болаларнинг ҳуқуқлари бузилиш ҳолатлари мавжудлиги, халқ таълими бўлимлари қошида тузилган комиссияларнинг таркиби талаб даражасида эмаслиги, айрим туман ва шаҳарлардаги васийлик ва ҳомийлик органлари томонидан фарзандликка беришда қатор қонун бузилишлар содир этилганлиги кўрсатилиб, камчиликларни бартараф этиш бўйича тавсиялар берилган эди.

(Давоми 3-бетда).

Марказий Осиё бизнес-форуми иштирокчилари ва меҳмонларининг мурожаати

Қадрли дўстлар!

Марказий Осиё Ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатлар раҳбарларининг ташаббуси билан Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган Марказий Осиё мамлакатларининг ишбилармон ва тадбиркорлари доиралари биринчи бизнес-форуми Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Ўзбекистоннинг минтақавий мамлакатларининг иқтисодий ҳамкорлигини чуқурлаштиришга йўналтирилган сиёсий-ҳаракатларини бирлаштиришга сари интилишларининг ёрқин ва ишончли намойиши этди.

Марказий Осиё мамлакатлари тадбиркорлари ўртасида ҳамкорликни ривожлантириш учун барча шарт-шароитларни таъминлашга қаратилган Марказий Осиё ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатлар раҳбарларининг аниқ мақсадни иштирокчилари ва меҳмонлари ҳар томонлама Тадбиркорлик катта ифтихор билан қабул қилдик.

Бизнес-форум ишида молия-кредитни таъминлаш, кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришни ўстириш ва қўшма корхоналар ташкил этиш, минтақавий савдо ҳажмини ошириш, давлатлараро ҳамкорликни кенгайтириш мақсадида хорижий сармояларни жалб этиш, бозор иштирокчиларини ахборотлар билан таъминлашга мингтақавий ҳамкорлик, шунингдек, минтақавий транспорт коммуникациясини ривожлантириш масалалари юзасидан очиқ ва конструктив фикрлар алмашилди.

Бизнес-форум минтақамиз мамлакатлари ўртасида икки ва кўп томонлама савдо-иқтисодий муносабатларни ривожлантиришга фаол таъсир этувчи бош иштирокчилар — тадбиркорлар, саноатчилар, қишлоқ хўжалиги, банк ходимлари, Ҳукуматлар вакилларининг биринчи тадбири бўлди. Биз анжуман ишида ўринатган ва иши муносабатлари тўғридан-тўғри ишлаб чиқариш алоқалари асосида, шу жумладан кичик ва ўрта тадбиркорлик соҳасида ҳам минтақавий иқтисодий ҳамкорликнинг тараққиётига кўмаклашишга чуқур ишонамиз.

Европа тикланиш ва тараққиёт банки, Жаҳон банки ва Осиё тараққиёт банки раҳбарларининг бизнес-форумда қатнашиши жаҳон ҳамжамиятининг бундан буён ҳам Марказий Осиё ҳамкорликни ривожлантиришга қизиқишининг ўсиб бораётганидан, йирик халқаро сармоядор банкларнинг ушбу жараёнларни кенг миқёсда молиявий қўллаб-қувватлашга кўмаклашишининг интилишидан далолат беради.

Бизнес-форум иштирокчилари томонидан минтақавий ҳамкорликнинг қонунчилик ва меъёрий асосларини такомиллаштириш соҳасида, қўшма сармоявий лойиҳаларни амалга ошириш, транспорт инфратузилмасини янгилаш ва халқаро тизимлар билан алоқаларни чуқурлаштириш соҳаларида ахборот таъминоти бўйича тўла ҳамжиҳатликка эришилди ва келишилган тавсиялар қабул қилинди.

Биз Ўзбекистон Республикаси Раҳбарияти ва Тошкент аҳолисига кўрсатилган меҳмоннавозлик ва биринчи бизнес-форумнинг юксак даражада ташкил этилгани учун самимий миннатдорлик изҳор этамиз.

Марказий Осиё бизнес-форуми бундан буён ҳам мунтазам ўтказиб турилишига ва минтақа мамлакатларининг муваффақиятли ривожланишига ҳамда халқларимиз тараққиёти ва фаровонлиги учун шароитлар яратишни гаров бўлишига ўзаро манфаатли савдо-иқтисодий ҳамкорликнинг чуқурлаштирилишига муҳим ҳисса қўшишига ишонамиз.

Марказий Осиё бизнес-форум иштирокчилари ва меҳмонлари.

Тошкент, 28 ноябрь 2002 йил.

«Сув париклари» Тошкентда

Пойтахтимиздаги "Ўзбекистон" спорт мажмуи сув спорти саройида синхрон сузиш бўйича "Сув париси" III халқаро турнирининг очилиш маросими бўлди.

— Кейинги йилларда спортнинг энг жозибадор турларидан бири саналмиш синхрон сузиш ҳам дунё бўйлаб кенг ривожланмоқда, — деди Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари, республика Хотин-қизлар қўмитаси раиси Д.Гуломова. — Давлатимиз раҳбарияти томонидан юртимизда спортнинг кўплаб турлари қаторида сув спортини, жумладан, синхрон сузишнинг оммавийлигини янада ошириш борасида самарали ишлар амалга оширилмоқда. Бунинг натижаси ўлароқ, мана шундай ажойиб сув спорти саройида нуфузли халқаро турнир ўтказилмоқда.

Учинчи марта ташкил этилган "Сув париси" халқаро турнирида чемпионатларнинг ташкари, Россия, Жанубий Корея, Қозоғистон, Таиланддан келган синхрон сузиш усталари иштирок этмоқда. Мусобақа ғолиб ва совриндорлари 30 ноябрь куни аниқланади.

Зоҳир ТОШХЎЖАЕВ, ЎзА мухбири.

НЕЧУН ОНА-ВАТАН ДЕЙМИЗ? Кўзимизни осмондан узмай яшаймиз-у, вужудимиз шу тупроқники... 2-бет

«ДОШҚОЗОН»ДА ҚЎЛИНГИЗ КУЙМАЙДИМИ?! Қарорга хилоф иш юритиш қайнаб турган «дошқозон»га қўл уриш билан баробар. 3-бет

ЧИРОҚЧИНИНГ ЧИРОҚЛАРИ Ёнган шуки, биргина Сув-лик қишлоғида бир ойда 71 киши тўй қилди. 4-бет

ҚАРИНДОШГА ҚУДА БЎЛГУНЧА... У фарзандининг маҳрус бўлиб туғилганини айтиб бериб, тушкунликка тушди. 5-бет

«МЕНГА ПАХТАДАН ГАПИРИНГ!» Болалар спорти ҳақида гапирганимизда Коғон тумани ҳокими бизга беписандларча шундай жавоб қайтарди. 6-бет

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг
ҚАРОРИ

Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилишда жамоатчилик иштирокини кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида

(Давоми. Боши 1-бетда).

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳамда Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитасининг Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси ҳузурида Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ижтимоий ҳаракатини ривожлантиришни қўллаб-қувватлаш жамғармасини ташкил этиш тўғрисидаги таклифига розилик берилсин.

Белгилансинки, истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси томонидан солинадиган ҳамда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг Нархларни бошқариш жамғармасига ўтказиладиган жарималарнинг 50 фоизи, шунингдек халқаро ташкилотларнинг, Ўзбекистон Республикасининг ҳам резидентлари, ҳам норезидентлари бўлган юридик ва жисмоний шахсларнинг ҳомийлик маблағлари, қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа тушумлар Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ижтимоий ҳаракатини ривожлантиришни қўллаб-қувватлаш жамғармасини шакллантиришнинг асосий манбалари ҳисобланади.

Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси ҳузурида Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ижтимоий ҳаракатини ривожлантиришни қўллаб-қувватлаш жамғармаси тўғрисидаги Низом тасдиқлансин.

5. Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитасига хўжалик юритувчи субъектларга истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг қуйидаги қўпол равишда бузилишлари учун олдиндан ёзма кўрсатма бермасдан жарима солишига рухсат берилсин:

истеъмолчига товар (ишлар, хизматлар) қиймати кўрсатилган, товарнинг харид қилинганлигини ёки ишларга ҳақ тўланганлигини тасдиқловчи касса, товар чеклари ва бошқа ҳужжатларни бермасдан товарлар сотиш ёки хизматлар кўрсатиш;

яроқлилик муддати кўрсатилмаган ёки яроқлилик муддати ўтиб кетган товарларни қабул қилиш ва сотиш.

6. Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, "Ўзстандарт" агентлиги:

истеъмолчиларнинг жамоат ташкилотларига товарлар (ишлар, хизматлар) сифатини сертификатлаш ва экспертизадан ўтказиш натижалари тўғрисида ахборот олишда зарур ёрдам кўрсатиш чора-тадбирларини кўрсинлар;

Ўзбекистон Республикасининг истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари, санитария соҳасидаги қонун ҳужжатлари, давлат стандартлари ва сертификатлаш қоидалари талабларига риоя этилишини текшириш ишларига истеъмолчиларнинг жамоат ташкилотлари вакилларини жалб қилсинлар;

истеъмолчиларнинг жамоат ташкилотлари тақдимномаларига кўра товарлар (ишлар, хизматлар)нинг хавфсизлик талабларига мувофиқлигини ўзларига қарашли лабораторияларда уларнинг имкониятларини ҳисобга олган ҳолда синовдан ўтказсинлар.

7. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича Идоралараро кенгаш билан биргаликда 2003/2004 ўқув йилидан бошлаб белгиланган тартибда республиканинг барча таълим муассасалари дастурларига истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини ўрганиш бўйича махсус курсларни киритсинлар.

8. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги:

адвокатлик идораларининг Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерациясининг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги бўлинмалари билан ўзаро ҳамкорлигини таъминласин;

манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқувчи ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Ташқи иқтисодий алоқалар ва хорижий инвестициялар департаменти истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари фаолиятининг асосий йўналишларини амалга ошириш учун халқаро молия ташкилотларининг грантларини жалб этишда кўмаклашсин.

10. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятларига уларнинг уставдаги вазифаларини ҳал этишда кўмаклашсинлар ҳамда Федерация марказий аппаратини, худудий бирлашмаларни, туман ва шаҳар истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятларини бир ой муддатда:

ижара шартларида, ижара ҳақи ундирмасдан ва коммунал хизматларга имтиёзли тарифлар бўйича ҳақ тўлаган ҳолда хоналар билан;

ўз маблағлари ҳисобига мебель ва зарур техника воситалари билан таъминласинлар.

11. Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги, "Ўзтелерадио" компанияси, манфаатдор вазирликлар ва идоралар истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари билан биргаликда:

истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятларининг туман, вилоят ва республика конференциялари кенг ёритилишини таъминласинлар;

телевидение ва радиоканалларда, даврий матбуот нашрларида "Истеъмолчи" рукни ташкил этилишини таъминласинлар, унда истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари фаолиятини, бу соҳадаги муаммолар ва камчиликлар ҳамда уларни ҳал этиш юзасидан кўрилаётган чора-тадбирларни, истеъмол маданиятини ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича анъаналарни кенг ва мунтазам ёритиб боришни назарда тутсинлар.

12. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитасининг раиси А.Баҳромов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2002 йил 28 ноябрь.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ: ИШБИЛАРМОНЛАР УЧРАШУВИ

Тошкентда "Марказий Осиё ҳамкорлиги" (МОҲ) ташкилотига аъзо мамлакатлар ишбилармон доираларининг бизнес-форуми бошланди. Ушбу анжуманни ўтказиш таклифи МОҲга аъзо давлатлар раҳбарларининг шу йил октябрь ойида Душанбеда бўлиб ўтган учрашувида илгари сурилган эди. Унинг қисқа фурсат ичида ташкил этилиши минтақавий ҳамкорликнинг иқтисодий интеграциялашув жараёнини чуқурлаштиришда нақадар катта аҳамият касб этишидан далолат беради.

Бизнес-форумни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, макроиқтисодиёт ва статистика вазири Рустам Азимов очиб, "Марказий Осиё ҳамкорлиги" ташкилотига аъзо давлатлар раҳбарларининг анжуман иштирокчиларига йўллаган табригини ўқиб эшиттирди.

Иқтисодий форумда Жаҳон банки, Европа тикланиш ва тараққиёт банки (ЕТТБ), Осиё тараққиёт банки, шунингдек, мамлакатимизда аккредитациядан ўтган дипломатик корпус вакилларининг иштирок этаётгани мазкур тадбирнинг минтақавий ҳамкорликни ривожлантиришда тутган ўрни ва нуфузи нечоғли катталигини кўрсатиб турибди. Марказий Осиёда иқтисодий муносабатларнинг ривожланишига жаҳон ҳамжамияти, хусусан, халқаро молия институтлари катта қизиқиш билан қараяпти. Анжуманда сўз олган ЕТТБ президенти Жан Лемьер шуни алоҳида таъкидлади. Марказий Осиё ишбилармонларининг дастлабки амалий учрашуви, деб аталган бизнес-форум иштирокчилари иқтисодий ҳамкорликни ривожлантиришнинг истиқболли йўналишлари, хорижий сармоя жалб қилиш, турли соҳаларда қўшма лойиҳаларни амалга ошириш, фойдаланилмаётган имкониятларни ишга солиш хусусида фикр алмашмоқда. Минтақавий ҳамкорликни ривожлантириш ва иқтисодий алоқаларни чуқурлаштиришнинг асосий шартларидан бири соҳалар бўйича аниқ таклифлар ишлаб чиқиш ва ўзаро тақдим этиш эканлиги таъкидланди.

Иқтисодий анжуманнинг шўъба йиғилишларида ҳам талай масалалар муҳокама қилинмоқда. Ишбилармонлар, айниқса, минтақавий ҳамкорликни ривожлантиришнинг молия-кредит таъминоти, кичик ва ўрта бизнес тараққиёти, қўшма корхоналар тузиш, ташқи савдо имкониятларини кенгайтиришга кўмаклашувчи транспорт коммуникациялари, тадбиркорларнинг ўзаро ахборот алмашиш тизимини яратишга эътибор қаратди. Мазкур форум минтақа ишбилармонларининг иқтисодий имкониятларни бирлаштиришга тайёрлигини намойиш этмоқда. Бу эса, пировардида, Марказий Осиё иқтисодиётининг барқарор ривожланишига хизмат қилади.

Озод РАЖАБОВ,
ЎзА мухбири.

Ўзбекистон ва ўзбекистонликлар

Ўзбекистон — муқаддас Ватан. Ота-бобомиз ётган ер. Фарзандларимизни шу заминга садоқат руҳида тарбиялаш, уларнинг қалбларига шу муборак заминнинг ҳар қаричига меҳру муҳаббат уйғотиш — бугунги куннинг энг устувор фазилатларидан бирига айланаётгани ҳаммамизни қувонтиради.

Ислом КАРИМОВ.

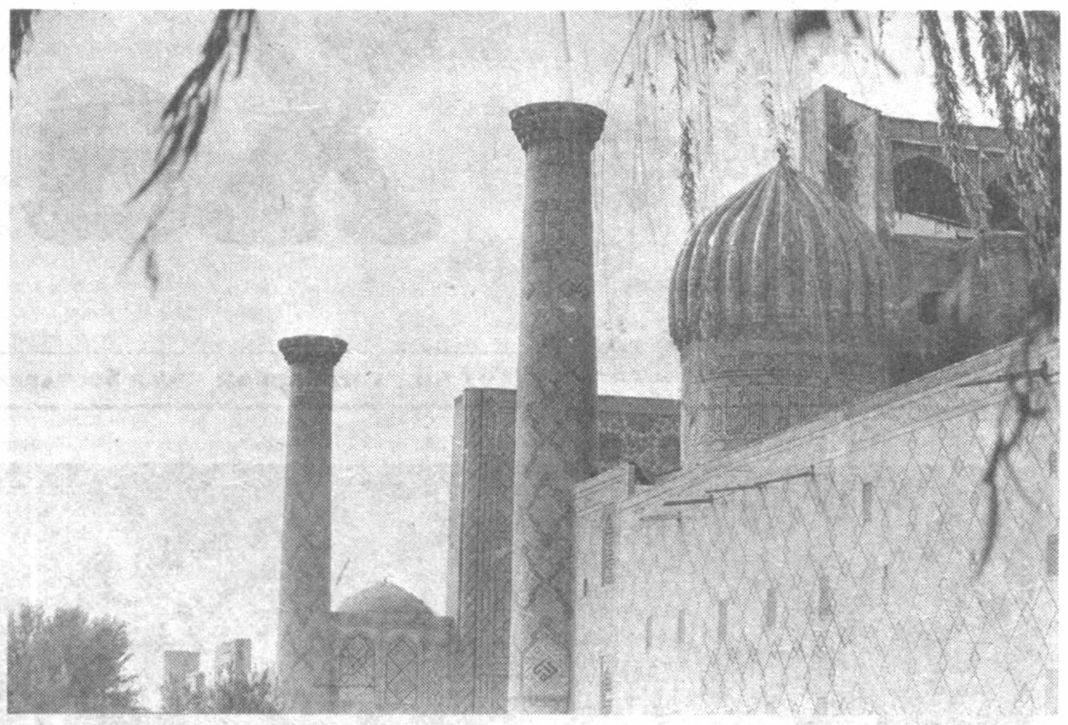

НЕЧУН ОНА-ВАТАН ДЕЙМИЗ?

Ҳозир бу саволга мисол қидириб юришга ҳожат қолмади. Бунинг исботини ўзимизнинг ўзбекнинг камгап, жасур, қаҳрамон ўн икки ўғлони — самарқандлик лейтенант Сайёр Саъдинов, сирдарёлик катта лейтенант Алишер Салимов, фарғоналик лейтенант Бобуржон Ғаниев, самарқандлик катта сержант Маъруфжон Ражапов, сержант Улуғбек Барноев ва бошқалар кўрсатишди. Уларнинг «Алвидо!», дегандек қалқиб кетаётган тобутларини кўтарган, ё кўрганлар «У мени деб ҳалок бўлди», дейишга бурчли эди. Чунки улар Ўзбекистонимиз учун, ўзбекистонликлар учун ҳаётини қурбон қилишди. Демак, халқини, Ўзбекистонимизни жонидан ортиқ севувчи фидойи ёшлар етишиб чиқаётганидан фахрланамиз.

Президентимизнинг миллий ғоя, миллий мафкура тўғрисидаги дастурий фикрлари, миллий бирлик масаласини очиқ муҳокама қилиш, ундан мустақилликни ҳимоя этиш омили сифатида фойдаланишга йўл очиб берди. Зеро, «....бизга ҳасад қилган ғаразли кучларга қарши ўзимизнинг мустаҳкам жипслигимизни намойиш этиб, жамоатчилик, халқимизнинг ишончини оқлашимиз керак. Бундай пайтларда ҳар қайси миллатнинг, ҳар қайси халқнинг иродаси ва иймон-эътиқоди синалади».

Бу мулоҳазаларни тарғибот-ташвиқот тилига ағдарсак, қандай ўзгаришлар кўзга ташланади? Аввало, миллий мафкуранинг тарғибот-ташвиқоти жанговар режимга ўтиши зарур. Яъни, миллий мафкура Ватан, миллат учун зарарли ҳар бир нарсани ўткир танқид остига олувчи реал маърифий кучга айланиши шарт. Миллат учун фойдали иш деганда ислоҳотларни, мустақилликни, миллий ва миллатлараро бирликни мустаҳкамловчи хатти-ҳаракатларни, фикрларни тушунишимиз даркор. Миллат учун зарарли нарса деганда эса, юқоридагиларга зид тушунчалар, ёки бефарқлик тушунилмоғи зарур.

Тарихда миллатларнинг ҳаётида рўй берган бурилишларда иймон-эътиқод, Ватанга муҳаббат руҳи синовдан ўтган. Чунки иймон ҳам пайғамбаримиз Муҳаммад (САВ) айтганларидек, кучайиб-сусайиб туради. Ўзгаришлар миллат характерида ҳам ўз изларини қолдиради. Масалан, боболаримиз ҳақида можор сайёҳи Ҳерман Вамберида шундай таассурот қолган экан:

«...Ўзбек» деган ном анча олдиндан маълум бўлиб, улар...мусулмон-Осиё маданиятига йўл очишган; ўтроқ ва асл деҳқон, ҳарбий миллат, савдода оғирвазмин, саноатда мўътадил, очиқ кўнгил, мард, жиддий, ҳақиқий туркий қимматга эга, совуққонликни одоб-ахлоқ намунаси ҳисоблайди...; ўзбек ўйлаброқ гапиришга мойил, у буни табиий деб билади, садоқатли ва довюрак, тўғри гапирадиган, тўғри ҳаракат қиладиган, кўзга тик қарайдиган эркакни мукаммаллик намунаси деб билади, давлат ҳимоясини ўз зиммасига олган, ўзбекларнинг оилавий муносабатларини асл намуна ҳисобласа бўлади..., ўрта ёшга бориб қолган фарзандлар ҳам ўз ота-оналарига жуда ҳурмат-эҳтиромли бўлишади, ўзи 30-40 ёшларга бориб қолган ўғил ҳам отасининг бир қарашидаёқ сергак тортади ва ҳеч қачон отаси бор пайтда биринчи ўтирмайди, биринчи гапирмайди, туркий шевада гапирадилар, ўзбеклар болаларидан қунт талаб қилишади, муғомбирлик камдан-кам учрайди, ўзбеклар яхши мусулмондирлар, ашула ва мусиқани жон дилдан севишади...» Ушбу тавсифнинг ўзи ҳам ўтган асрларда халқимизнинг жасоратли, ватанпарвар, мард, қўрқмас бўлганлигини кўрсатади.

Ўтиш даврининг авлодлари янги шароитларда, ўзгача воқеликда яшамоқдалар. Ўтиш даврига хос айрим қийинчиликлар уларга таъсир кўрсатиши ҳам мумкин. Бу табиий. Лекин, борига шукур қилиш ҳам керак-ку: бундан 20 йил илгари минглаб ўзбеклар ўзларининг дўкондор, тижоратчи, миллионер бўлишини, дунё кезиб савдо қилишни, деҳқон қовунини Европага элтиб сотишни, фарзандларининг Япония, АҚШ, Англия, Германияда ўқишини фақатгина орзу қилардилар, холос. Миллий истиқлол бизни яхши яшашга, ўзимиз учун, миллат ва давлат учун ҳам фойдали фаолият юритишга ўргатмоқда. Давлат, жамият ва шахс бирлиги мустаҳкамланмоқда. Бу жараён ўз ҳолига ташлаб қўйилса, ёш авлодни жўшқин, бунёдкор, фидойи кишиларга айлантириш муддати чўзилиб кетиши мумкин. Чунки миллат характерида тоталитар тузум туфайли зўрлаб сингдирилган мутелик, лоқайдлик баъзан учраб турибди.

Миллат орияти ҳам, муҳаббати ҳам, нафрати ҳам фавқулодда ҳолатларда намоён бўлар экан. Буни ҳам кўрдик: 1999 йилнинг 16 февралида миллатнинг мустақиллигимиз душманларига нафрати очиқ кўринди. Террорчилар Бизларни — миллатимизни ҳақорат қилишди. Ўша куни миллат орияти титради. Феълидаги лоқайдликдан, иллатлардан ичдан уялди. Ахир ҳар хил ақидапарастлар бир кунда пайдо бўлмайди-ку.

«БИЗ» деган сўзнинг салмоғи ҳам ўша кунлари бошқача эшитилди. Юраклардан юракларга сизиб, сузиб ўтди. Буни миллатнинг дадил қизларидан бири, жиззахлик Шарофат Хидирова 17 февраль куни айтди: *«Кечадан буён оромим йўқ. Қандайдир ички туғёнлар сира тинчлик бермаётир. Мазкур туғёнларни бутун тенгдошларимга қарата айтгим келди: мамлакатимиздаги барқарорликнинг қадрига етинг. Атрофингизга зийракроқ назар ташланг ...замон барчамиздан фидойиликни талаб қиляпти. Лоқайдликдан сақланинг. «Менга тегмаса бўлди-да» деган фикрдан йироқ бўлинг. Ўрмонга ўт тушса ҳўлу, қуруқ баробар ёнишини ёдингиздан чиқарманг».* ***(«Феврал воқеалари»*** *китобидан).*

Аммо...

Яна хаёлан ўша 16 февралга қайтайлик. Ўша куни ишхонамда бир матнни котибага айтиб, дераза ёнида турганимда портлаш содир бўлди. Катта ойна синиғи ўнг қўлимни тилиб кетди. Бу жароҳатнинг излари кетмас бўлиб қолди.

Ишхонадан чиқиб уйга йўл олдим. Соат 13 лар эди. Икки соат олдин ўзбек давлатига, миллат Отаси — Президентга суиқасд уюштирилган. Бешёғоч боzoридан ўтишга тўғри келди. Манзара: мусиқа варанг. Шашликхўрлар қизил, семиз юзларидан терни сидириб, «оқидан» уриштиришаяпти. «Тинчлик, соғлиқ, ишга барака», деб. Тинчлиги, соғлиғи, иши ва баракасининг кафолати бўлган мустақил давлатига душман чанг солди. Аммо улар портлашни бемалол муҳокама қилиб, тинчликни, барқарорликни қадаҳлар жаранги билан «ҳимоя қилишар эди».

Бугун — 2002 йилда ўзбекистонликларнинг мафкураси қандай? Қайси тоифа кўп? Ўн икки қаҳрамонимиздан ибрат олиб, юрагига бутун Ўзбекистонни, ҳар бир ўзбекистонликни жо қилган ўзбекларми? Албатта, ватанпарвар, жасоратли, қўрқмас миллат бўлишимиз керак, дейсиз. Чунки тарих ўзбекларнинг меҳмондўстлиги, саховати ва хушмомалалигига тан бериб қўйган. Ҳозирги вазият биздан Жалолиддин Мангубердидек оташқалб бобомиздан мерос жасоратни, ёвга нафратни, Амир Темур бобомиздан қолган ғайратни мустақиллигимизга қарши турган ҳар қандай душмандан қўрқмай, уларга тик қараб, иродамиздан пўлат девор яратишни тақозо этмоқда.

Молу давлат ширин, лекин жондан ширин эмас. Жон ширин, лекин ор-номусдан ширин эмас. Бирлашган миллат ўлимдан қўрқмайди. Мустақиллиги учун керак бўлса, тап тортмай, ўз ихтиёри билан жонини фидо қилишга тайёр туради. Бундай миллат ичига ёв кира олмайди. Бир жону бир тан миллатнинг ҳар бир ўғли, қизи ўзини, юртини қўриқлаш учун ёзу қиш, кеча-ю кундуз ҳушёр. Чунки бу тупроқда унинг азизлари — ота-боболари, она-момолари кўмилган, ўзи яшаяпти, болалари улғаймоқда.

Аҳди бир, мақсад-маслаги бир миллат Буюк келажакка тез ва соз етади. Пайғамбаримиз Муҳаммад саллоллоҳу алайҳи вассалламнинг «Бу умматим аввалда нима билан кўтарилган бўлса, охирида ҳам шу билан кўтарилади», деган ҳадисларини Алихонтўра Соғуний бобомиз уч ишга боғлаб талқин қилган эди. Булар: биринчи — иттифоқлик, иккинчи — замонавий илм-ҳунарни ўрганиб, ҳар бир ишнинг сабабларини имконият борича тўла-тўкис қилиш, учинчи — душман қаршисида ўлимдан қўрқмасликдир. Аллома шундай ёзади: «Қайси бир миллат ўз миллий давлатларидан ажраб, унинг ҳукумати йўқолар экан, ҳукумат эгаси бўлган келгиндилар ҳисобига йил сайин насллари озайиб бориб, энг сўнгида бутунлай ютилиб кетиши тажрибада кўрилмишдир. Ўз ҳокимиятидан ажради демак — инқироз демакдир.

...Фожиали, тарихий сўзларни ёзишимдан кўзлаган менинг туб мақсадим эса қуруқ достончилик эмас, балки инсоният ҳуқуқларидан маҳрум этилган, ўз ватанида туриб ғариб бўлган Туркистон халқини, айниқса, ҳозирги ва келажакдаги Ватан ёшларини огоҳлантириб, ўлим уйқусидан уйғотишдир».

Аллома шу билан ватан фарзандларини мардлик, мардоналик ва меҳр-муҳаббатга, ватан ва халқ муҳофазасига чақириб, шундай хитоб қилади: «...Ватан болалари олдимиздаги келажак кунларни эслаб, замонавий илм ўқишга чин кўнгиллари билан киришиб, ҳалол мерос — ўз ватанларини эгаллаш учун мудофаа қуввати тайёрлашга тиш-тирноқлари билан ёпишсинлар».

Душманга қарши курашнинг энг яхши мафкуравий қуроли — миллатнинг иттифоқлиги (бирлиги) ва ўлимдан қўрқмаслиги экан. Демак, ҳозир бизнинг ички бирлигимиз, жасоратга тайёрлигимиз ҳам синовдан ўтмоқда.

Чунки диний ақидапарастлар миллатимизни яна бўлиб ташлаш, эгалик қилиш учун ўз болаларимизни ўзимизга, фарзандларни отасига қарши гижгижламоқда. Лоқайд бўлсак, бизни яна бўлиб ташлашади. Уларга худди ана шу керак. Демак, бугун ким бефарқ, лоқайд бўлса, у душманнинг ёрдамчисидир.

Аллоҳ — битта. Ота — битта. Она — битта. Ватан ҳам битта бўлади. Бу тушунча ҳеч қачон ўзгармайди, эскирмайди, алмашмайди, сотилмайди, сотиб олинмайди. Нон доим тансиқ бўлганидек, бу сўзлар қанча айтилса ҳам, ҳеч қачон қиммати пасаймайди, иккиси ҳам ягона, дилга жо бўлган қайтарилмас дурдонаки, Ватанни энг суюкли зот таърифи билан ифода этиб, **«Она-Ватан»** деймиз.

Буюк мураббий, мутафаккир шоир Абдулла Авлоний «Туркий Гулистон ёхуд ахлоқ» асарининг «Ватанни суймак» бобида ҳар бир халқ, ҳар бир миллатда бўлган Ватан муҳаббатини шундай юксак ҳурматлайди:

«Ватан. Ҳар бир кишининг туғулиб ўсган шаҳар ва мамлакатини шул кишининг ватани дейилур. Ҳар ким туғулган, ўсган ерини жонидан ортиқ суяр. Ҳатто бу ватан ҳисси-туйғуси ҳайвонларда ҳам бор. Агар бир ҳайвон ўз ватанидан — уюридан айирилса, ўз еридаги каби роҳат-роҳат яшамас, маишати талх бўлуб, ҳар вақт дилининг бир гўшасида ўз ватанининг муҳаббати турар.

Биз туркистонликлар ўз ватанимизни жонимиздан ортиқ суйдигимиз каби, араблар арабистонларини, қумлик, иссиқ чўлларини, эскимулар шимол тарафларини, энг совуқ қор ва музлик ерларини бошқа ерлардан зиёда суярлар. Агар суймасалар эди, ҳавоси яхши, тириклик осон ерларга ўз ватанларини ташлаб ҳижрат қилурлар эди».

Чиндан-да, она замининдаги ҳар бир юрак — Инсон, ҳар бир ғоя, ҳар бир янгилик, ҳар бир зарра — Ватандир. Шоир Ватанни кенг маънода таъриф-тавсиф этаркан, она юртдаги ҳар бир нарса Ватаннинг бир зарраси эканини назардан қочирмайди:

Ватан — бувилардан набирагача,
Чўпон сурнайидан опер агача...
Ватан — гўзалликдан яхшиликкача,
Қишдаги қорлардан яшилликкача, —

деб тараннум этади.

«Ватан деганда нимани англаш керак? — деб ёзади тарихчи ва шоир Хуршид Даврон ўзининг «Самарқанд хаёли» китобида. — Она тупроқ Ватанми? Ҳижратда жон бераётган мусофир кўксида неча йиллар давомида яшириб юрган дил тўтиёси — бир ҳовуч тупроқни боши остига қўйишни васият қилади. Ўлжас Сулаймоновнинг шеъри эсингиздами? Оддий тупроқмикан Ватан тупроғи? Қанча қону қанча қора тер, қанча кўз ёшу қанча она сути тўкилган бу тупроққа. Кўзимизни осмондан узмай яшаймиз-у, вужудимиз шу тупроқники... Бу тупроқ боболару момоларимизнинг муқаддас хоки. Умри иморат тиклаш, пахса уриш билан ўтган кекса усталаримиз, албатта, лой қориш олдидан хоки тупроққа айланган аждодлар руҳини ёдлаб, улардан ё изн, ё кечирим сўрагандек муқаддас китобдан оятлар ўқийдилар».

Тарих ўзбек халқининг ҳозирги авлодлари зиммасига ғоят буюк, муқаддас бир вазифани юклади. Бу Ватанни янада обод Ватан қилиш, миллатни фуқаролик жамиятига айлантириш бурчидир. Ҳуррият, истиқлол, миллий юксалиш йўллари ҳеч кимга ҳеч қачон осон бўлган эмас. Сув келса симириб, тош келса кемириб, озодликка эришган халқимиз ниҳоят эрк, мустақилликни қўлга киритди. Халқимиз ўз Ватанини доимо эъзозлаб келган. Ватан қадрини ҳамиша билган. Шундай экан, Ватанни худди ота-онани севган каби севмоқ керак. Унинг озодлиги, поклиги учун курашмоқ зарур. Ўзбекистон Республикаси жаҳонга маълум ва машҳур, иқтисодиёти қудратли, улкан маданиятли, буюк давлат бўлади. Бунга ишончимиз комил.

— 90-йиллар эди. Мен вилоят халқ таълими бошқармасида ишлаб, мактаб лицейлар ишларини назорат қилиб турар эдим, — деб ҳикоя қилади бир маориф ходими. Бир куни эрталаб ўзбек-турк лицейига бордим. Ўзимизнинг ўзбек ўғил болалари дастлаб Туркия мадҳиясини куйлашди. Уларнинг ёрқин, шиддатли кўтаринки руҳ билан айтган қўшиқларидан жуда кучли таъсирланиб кетдим. Кейин Ўзбекистон Давлат мадҳиясини бошлашди. Мен ички бир ғурур, завқ билан Ватан мадҳиясини биринчи ижродан ҳам зўр бўлади, деб кутдим. Афсуски, болаларимизнинг овозлари, кўзларидаги чақнаган шуъла, жўшқинлик сустлик, ҳиссизлик билан алмашди. Улар ўз давлати мадҳиясини зўрма-зўраки, беҳафсала, кўнгилсиз ижро этишарди. Мени таажжуб ва ташвиш босди.

Лицейнинг туркиялик раҳбари билан зални, синф хоналарини айландик. Ўзбек болаларимиз туркиялик раҳбарга «Хўжам» деб алоҳида таъкидлаб, таъзим қилиб ўтишар, ўзбекистонлик раҳбарга эса салом ҳам беришмасди. Чапанилигим тутиб кетди. Бир болани тўхтатиб, «Нега устозингга салом бермайсан? — деб тергадим. У ноилож кўзини олиб қочиб, «Кечирасиз, ассалому алайкум,» — деб қутулди.

Ўтган йили Америкага бир ҳафтага бориб келдим. Стюардесса салондагиларга «Самолёт Америка Қўшма Штатлари ҳудудига кирди!» — деб эълон қилди. Шунда ёнимда мизғиб кетаётган иккита америкаликнинг қўллари юраклари устига қўйилди. Пичирлаб, куйлай бошлашди. Бошида мен «Христианлар ҳам намоз ўқир эканда,» — деб қўйдим ичимда.

Тинглаб кетаяпман. Қарасам, иккаласи бир хил қироат, бир хил куй билан айтаяпти. Олдинги қатордаги бир кекса кампир, унинг ёнидаги ёш йигит ҳам худди шундай: қўли кўксида, пичирлаб куйлашарди.

Шунда ёнимдаги йўлдошимни туртиб, «Христианлар ҳам намоз ўқир экан,» — дедим. У киши қисқа қилиб «Мадҳиясини айтаяпти,» — деди.

Қойил қолдим, чунки бундай ҳолатни ўзимизда кўрмаган эдим. Изза бўлдим, чунки ўз Ватанимнинг мадҳиясини билмас эдим. Шеригимга, «Ўзимизникини биласизми?» — дедим.

У қуруққина қилиб, «Талантим йўқ», деб қўя қолди.

Ўйлаб кетдим: американикларнинг ҳаммаси талантли-ю, ўзбекистонликлар талантсизми? Бундай бўлмаса керак. Гап бошқа нарсададир?!

Бу Ватан, фуқаролик бурчининг онгли ижроси, фахрли амали. Президентимиз дунёдаги барча соҳалардаги тажрибаларни ўрганиш, Ўзбекистон равнақига ишлатишга доим даъват қилади. Ватандан самимий фахрланиш, унинг олдидаги бурч, шахсий жавобгарлик тарбиясини қаерда, қайси миллатлардан эканлигидан қатъий назар, ўрганилиши керак. Кейин улардан ўзиб кетиш учун.

Мен ёнимдаги икки инсонда ўз Ватани мадҳиясига тирик садоқатни ўз кўзларим билан кўрдим, қулоқларим билан эшитдим. Дунёнинг энг қудратли давлати фуқаролари ватанпарварлик туйғусини бир-бирларига кўрсатиб, эшиттириб туракан. Балки ана шу ватандошлик туйғуси АҚШни энг қудратли давлатга айлантиргандир?! Одамлардаги маънавий қудрат АҚШнинг моддий қудратига айлангандир? Шундай қилса бўлар экан-ку!

Нима қилмоқ керак? Мадҳия — миллатнинг ўз Ватани ҳақидаги қўшиғи. Балки «Тилга эътибор — элга эътибор!»га уйқаш қилиб, «Мадҳияга эътибор — Ватанга эътибор!» деган шиорни кўтариш керакми?, — деб қўйдим.

Муҳаммад ҚУРОНОВ,
республика «Маънавият ва маърифат» маркази бўлим бошлиғи, педагогика фанлари доктори.

Васийлик ва ҳомийликнинг аҳволи қониқарлими?

(Давоми. Боши 1-бетда).

Мавжуд камчиликларни бартараф этиш юзасидан тадбирлар режаси ишлаб чиқилган. Туман ва шаҳар ҳокимликларига тегишли ташкилот ва идораларга ижро учун юборилган. Вилоятдаги васийлик ва ҳомийлик органлари раҳбарлари, соҳа мутахассислари ва мактаб директорларининг ўринбосарлари, 54 нафар раҳбар ходим аттестациядан ўтказилган. Комиссиялар таркибини ҳозирда етук мутахассислар ташкил этади. Тошлоқ тумани ва Фарғона шаҳри вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссияларнинг масъул котиблари ишида камчиликка йўл қўйилгани учун лавозимидан озод қилинган. Вилоят ҳокимининг қарори билан Тошлоқ тумани ҳокимига эса ҳайфсан эълон қилинди. Мавжуд 3 та «Меҳрибонлик уйи», 9 та махсус мактаб-интернат тарбияланувчилари учун етарли шароит яратишга ҳаракат қилинаяпти.

Вилоятда 2002 йил 27-28 апрель кунлари хайрия «Марафон»и ўтказилиб, тушган 3,5 миллион сўм маблағга «Меҳрибонлик уйлари» тарбияланувчилари учун зарур буюмлар харид қилинган. Вилоят соғлиқни сақлаш тизимидаги муассасалар, туғруқхоналар, мавжуд (иккита) гўдаклар уйи ва ижтимоий таъминот бошқармасига қарашли «Мурувват уйи»да аниқланган камчиликлар бартараф этилди.

Шунингдек, вилоят прокуратураси томонидан туман, шаҳар, халқ таълими бўлимлари ва ҳокимликлар ҳузуридаги комиссияларнинг фаолиятлари ўрганилганда айримларида олиб борилаётган ишлар талаб даражасида эмаслиги, кўплаб қонунбузилиш ҳолатларига йўл қўйилаётганлиги маълум бўлди. Вилоят прокуратураси томонидан Меҳрибонлик ва Мурувват уйларида тарбияланаётган ўзгалар парваришига муҳтож болаларнинг таълим-тарбияси, соғлиғи ва бошқа ижтимоий муҳофазасига қаратилган қонунлар ижроси ҳам ўрганилган.

Аниқланган қонунбузилиш ҳолатларини бартараф этиш учун Меҳрибонлик, Мурувват уйлари ва махсус-мактаб бошлиқлари номига 14 та тақдимнома киритилган, 25 та маъмурий иш қўзғатилиб, 666275 сўм моддий зарар ихтиёрий ундирилган. 40 нафар шахс интизомий жавобгарликка тортилган.

Жорий йилнинг биринчи ярим йиллигида вояга етмаганлар ўртасида тушунтириш, ҳуқуқ-тарғибот тадбирлари ўтказилганлигига қарамасдан, жорий йилда 2001 йилга нисбатан вояга етмаганлар томонидан содир этилган жиноятлар 4 фоизга ортган. Фарғона шаҳри, Қува, Охунбобоев, Боғдод ва Бувайда туманларида бу кўрсаткич юқорилигича қолаяпти.

Вояга етмаганлар ўртасида жиноятчилик ортишининг сабабларидан бири мактабларда турли фанлардан ўқитувчилар етишмайди. Айрим мактабларда спорт заллари йўқ. Натижада ўқувчи ёшлар бўш қолаётирлар. Чунончи, вилоятдаги жами 902 та мактабда 2183 нафар ўқитувчи етишмайди, мактабларнинг 38 фоизида спорт заллари мавжуд эмас. Бундай салбий ҳолатлар Марғилон шаҳри, Бешариқ, Олтиариқ, Ўзбекистон ҳамда Охунбобоев номли туманлар мактабларига тааллуқли.

Барча вилоятлардан, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, Адлия ва Халқ таълими вазирликларидан олинган ахборотларнинг таҳлилига кўра, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ҳамда вазирликлар Комиссия қарорининг ижросини таъминлаш учун бирмунча ишларни амалга оширганлар.

Шуни таъкидлаб ўтиш керакки, Комиссия қарорининг ижроси юзасидан амалга оширилаётган ишлар тўғрисида Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, Хоразм, Жиззах ва Наманган вилоятлари ҳокимликлари комиссияга ахборот бермаганлар.

Йиғилишда Комиссия қарорининг бажарилиши бўйича амалга оширилган ишлар атрофлича муҳокама этилиб, тегишли қарор қабул қилинди.

Ойбек РАҲИМОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

Олий Мажлис сессияси олдидан

СТАТИСТИКА —

турмушимиз кўзгуси

Дарҳақиқат, статистика маълумотлари бу шунчаки қуруқ рақамлар эмас, балки амалга оширган ишларимизнинг сарҳисоби, янада аниқроқ айтадиган бўлсак, турмушимизнинг кўзгусидир. Шу боисдан ҳам Олий Мажлиснинг IX сессиясида "Давлат статистикаси тўғрисида"ги қонун лойиҳаси биринчи ўқишда маъқулланиб, халқ муҳокамасига қўйилганда кенг жамоатчилик томонидан катта қизиқиш билан кутиб олинди. Амалдаги қонун бундан тўққиз йил аввал қабул қилинган бўлиб, унинг кўпгина бандлари бугунги кун талабларига жавоб бермай қолганди.

Навбатдаги Олий Мажлис сессияси муҳокамасига иккинчи ўқишда киритилаётган ушбу қонун лойиҳаси 15 моддадан иборат бўлиб, у мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий ҳаёти ҳақида статистик маълумот тўплаш, умумлаштириш, сақлаш ва тарқатиш билан боғлиқ қатор ҳуқуқий муносабатларни қамраб олган.

— Мазкур ҳужжатнинг амалдагисидан фарқли томони шундаки, — дейди Иқтисодиётни ислоҳ қилиш масалалари ва тадбиркорлик қўмитаси раиси М. Умаралиев, — унда биринчи навбатда статистик маълумотлар холисона ва ошкоралик тамойилларига асосланган ҳолда тайёрланиши назарда тутилган. Шунингдек, давлат статистикасига ва унинг ҳудудий бўлимларига мустақил мақом берилиши билан бирга статистик маълумотларни тақдим этиш тартиби, унинг ҳаққонийлигини бузган шахсларга нисбатан жарима қўллаш тартиблари ва маълумотларнинг тўғрилигини экспертизадан ўтказиш ҳуқуқлари ҳам белгилаб берилган. Статистик органларнинг фаолиятини янада демократлаштириш мақсадида коллегиал статистика кенгашини ташкил этиш ҳам кўрсатиб ўтилган.

Бундан кўриниб турибдики, мазкур қонун лойиҳаси маълумот олиш механизмининг янада такомиллашувига ва уларнинг халқаро меъёрларга тўлиқ жавоб беришига замин яратади.

Мазкур қонун лойиҳаси бўйича ҳокимликлар, вазирликлар, идоралар, партия фракцияларида оддий фуқаролардан ўзгартириш ва тузатишлар киритиш тўғрисида кўплаб таклифлар келди. Ишчи гуруҳи уларнинг 15 тасини қабул қилиб, лойиҳанинг баъзи моддаларга ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритди. Шулардан энг эътиборлиси 5-моддага "Давлат статистик органлари фаолиятига давлат органлари ва маҳаллий ҳокимият органлари аралашишига йўл қўйилмайди", деган ўзгартириш киритилди. Шунингдек, қонун лойиҳасининг 6, 8, 9, 10, 12, 13-моддалари ҳам таҳрир қилиниб, уларда керакли қўшимчалар ўз аксини топди.

"Давлат статистикаси тўғрисида"ги қонун лойиҳаси мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий ҳаётида муҳим ўрин тутиш билан бирга, маълумотлар ҳаққонийлигига ва унинг ишончлилиги ошишига хизмат қилишига ишонамиз.

Баҳодир ОСТОНАҚУЛОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

рақамларга жон киритади

«Давлат статистикаси тўғрисида»ги қонун лойиҳаси Олий Мажлиснинг бўлажак сессияси муҳокамасига киритилганини биз статистика хизмати ходимлари айни муддао бўлди, деб тушунамиз. Лойиҳада Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартнома қоидаларини қонуний ҳужжатлар асосида юритиш масаласига тегишли ўзгартиришлар киритилган. Бу ўз навбатида иқтисодий-ижтимоий ривожланишимизни чуқурроқ ва самаралироқ таҳлил этиш имкониятларини яратади.

Статистика идораси фақат рақам ва маълумотларни тўплаш билангина шуғулланувчи муассаса, деб тушуниб келингани бор гап. Рақам йиғиш, уларни умумлаштириб бориш керакли иш. Лекин бу шунчаки қайднома бўлиб қолмаслиги лозим. Асл статистика хизмати рақамлар ва маълумотларга жон киритади. Жозибадор қилади.

Лойиҳа мазмунида худди шу йўналиш, шу руҳ борлиги қувонарли ҳолдир. Мен мутахассис сифатида лойиҳани ўқиб, мағзини чақиб шундай хулосага келдим. Ўз фикр-мулоҳазаларимни, таклифларимни айтиб ўтсам.

Лойиҳанинг 6-моддасида давлат статистика ҳисоботларини тўлиқ, сифатли бажариш мақсадида ҳисоботларни тақдим этиш тартибини бузган ҳукумат ва жисмоний шахсларга нисбатан жарима санкциялари қўллаш тўғрисида гап боради. Бу тартиб янада самаралироқ бўлиши учун шу моддага «ҳисобот топшириш қоидаларига риоя этмаган ҳуқуқий ва жисмоний шахсларнинг ҳисоб-китоб рақамига тўлов талабномалари тақдим этилади», деган жумлани қўшиб қўйиш таклифини билдираман.

Шунингдек, статистика идорасидан узоқ ҳудудларда жойлашган хўжалик субъектлари ва тадбиркорларга қулайлик туғдириш мақсадида хўжалик ҳисоби асосида фаолият юритадиган статистика бўлими (филиаллар)ларини тузиш масаласини ҳам қонун лойиҳасига киритилишини таклиф этаман.

М.САТТОРОВ,
Шўрчи туман статистика бўлими бошлиғи.

Маҳаллий Кенгашларда

ИШОНЧГА МУНОСИБЛИК САОДАТИ

Жўрахон Хайитовни қиёмликлар халқ депутатлари туман кенгаши депутатлигига якдиллик билан сайлашган. У ҳамқишлоқларининг ишончига муносиб бўлиш учун ҳаракат қилмоқда.

— Депутатлик баъзилар айтганидек, мансаб ёки хотиржам яшаш учун берилган қалқон эмас, балки ўзгалар юкини дадил ортмоқлайдиган кишининг иши, — дейди Жўрахон ака. — Каттамикичикми, қандай масала чиқмасин, шуғулланишга ҳаракат қиламан. Ахир, сайлов пайтида ҳамқишлоқларимни улар корига ярашга ишонтирганман-да.

Ж. Хайитов яқинда сайловчилари олдида ҳисобот берди. Уларга халқ депутатлари туман кенгашининг фаолияти, ҳокимият идоралари қабул қилган дастурларнинг Қиём қишлоғига тегишли қисми ижроси хусусида гапириб берди. Ҳисобот сайловчиларга маъқул тушди.

Наманган туман Кенгашининг 30 нафар депутати орасида Жўрахон ака сингари самарали иши билан кўпчиликка манзур бўлаётганлар оз эмас. Шу боис кенгаш қошидаги доимий комиссиялар ҳам фаол ҳаракатда.

Комиссиялар иш режасига киритилган вазифалар ижросига барча бирдай қайғуради. «Аграр ва сув хўжалиги масалалари» доимий комиссиясининг фаолияти бунга мисол бўлиши мумкин. Комиссиянинг шу йил март ойидаги йиғилишида «Пахтаобод» ширкат хўжалигида иқтисодий ислоҳотларнинг амалга оширилиши кўриб чиқилди ва меҳнаткашларнинг моддий манфаатдорлиги сусайганлиги, агротехника қоидалари бузилиши билан боғлиқ жиддий камчиликлар аниқланди. Ўшанда хўжалик раҳбарларига камчиликларни бартараф этиш хусусида кўрсатмалар берилганди. Бу йил жамоада пахта тайёрлаш режаси ўз вақтида уддаланди.

— Сайловчилар ўзларини қийнаётган масала ва муаммолар бўйича депутатларга мурожаат қилиб туришади, — дейди туман ҳокимлиги ташкилий ишлар ва кадрлар гуруҳи мутахассиси Рустамжон Эргашев. — «Бекмирза ота» деҳқон хўжалиги раҳбари Эрмирза Йўлдошевнинг кредит олиш масаласи «Кичик ва ўрта бизнес ҳамда тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш» доимий комиссиясининг аралашуви билан ечимини топгани бунга мисол бўлиши мумкин.

Айни пайтда туман Кенгашида олтита доимий комиссия ишлаб турибди. Аммо уларнинг ҳаммасиям яхши ишлаяпти, деб бўлмайди. «Ёшлар ишлари» комиссиясининг ҳужжатлари билан танишганда бунга амин бўлдик.

Сайловчилар ўзлари сайлаган депутатлар фаолияти билан «Депутат мақоми тўғрисида»ги Қонун асосида танишишлари мумкин. Унда депутатлар ўз сайловчиларининг олдида вақти-вақти билан ҳисобот бериб туриш шарт деб кўрсатилган. Туман Кенгаши бундай ҳисоботларни ўз сессияларида ҳам тинглаб боряпти. Масалан, шу йилнинг август ойидаги сессияда депутатлар — «Файрат» ширкат хўжалиги раиси Фаридахон Аҳмедова ва «Нуроний» жамғармаси туман бўлими раиси Абдукарим Жалиловларнинг «Қарияларни қадрлаш йили» Давлат дастури ижроси бўйича ишлари ҳақидаги ҳисоботлари тинглаб, муҳокама қилинди.

Маҳаллий Кенгаш депутати мақомининг ўзига яраша салмоғи бор. У тегишли кенгаш ишида иштирок этиб, ҳудудни иқтисодий, ижтимоий ва маданий ривожлантиришнинг муҳим масалаларини ҳал этишда масъулдир. Бундан ташқари, қонунлар ва давлат ҳокимияти юқори органлари қарорларининг жойларда бажарилишини назорат қилиш ваколати ҳам уларнинг зиммасида. Наманган тумани депутатларининг сайловчилар ишончини оқлашга астойдил ҳаракат қилишаётгани улар ўз масъулиятини чуқур ҳис этишаётганининг исботи, дейиш мумкин.

Қудратилла НАЖМИДДИНОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ер қаъри эмас, ер ости бойликлари

«Ер ости бойликлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг янги таҳрири лойиҳасида ер ости бойликлари, уларни қазиб олиш, қайта тиклаш, фойдаланиш шартлари, тартиб-қоидалари белгилаб берилган.

Унда — «ер ости» атамаси «ер қаъри» ибораси билан алмаштириб юборилган. Лойиҳанинг 2-моддаси учинчи хатбошисидаги «ер қаъри»га берилган мана бу таърифга эътибор беринг: «Ер қаъри — ер қобиғининг тупроқ қатламидан қуйида жойлашган, тупроқ қатлами бўлмаганда эса ер юзасидан ёки сув объектлари тубидан қуйида жойлашган, геологик жиҳатдан ўрганиш ва ўзлаштириш мумкин бўлган чуқурликкача ястанган қисми». Таъриф тўғри. Аммо ер қаъри ва ер ости бойликлари бошқа-бошқа тушунчалар. Лойиҳада эса бошдан оёқ «ер қаъри» ибораси «ер ости бойликлари» маъносида қўлланилган.

Лойиҳанинг 9-моддаси «Ер қаъридан фойдаланишни чеклаш» деб номланган бўлса, 17-модда «Ер қаъридан фойдаланиш турлари», 18-модда «Ер қаъридан фойдаланувчилар», 19-модда «Ер қаъридан фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш» деб номланган. 20, 21, 22, 31, 32, 44- моддаларда ҳам шу ҳолатда давом эттирилади. Лойиҳанинг биргина 49-моддасида «ер ости бойликлари» ибораси ишлатилган. Лойиҳанинг русча вариантида бу ибора «О недрах» дейилган. «Недра» сўзи эса ўзбек тилига «ер ости бойликлари» деб таржима қилинади.

Лойиҳа бўйича айрим таклифларимни ҳам ўртага ташламоқчиман. 7-моддада «фонд» ва «заҳира» атамалари ишлатилган. Тўғри, улар бир хил маънони англатади. Матнда аниқликни таъминлаш учун бу ибораларнинг биттасини танлаш лозим, деб ўйлайман. 13-моддадаги «нобуд» сўзи «исроф» маъносини англатади-ки, уни кейингиси билан алмаштириш керак. 14-моддадаги «материалларни» сўзи ўрнида «ашёларни» сўзи қўлланилса, тилимиз жозибаси янада ошган бўларди. Шу моддадаги «топширилиши мумкин» жумласи «топширилмаслиги ҳам мумкин» маъносини беради. Агарда бу жумлалар «топширилади» деб ўзгартирилса, фикрга аниқлик киритарди.

Лойиҳанинг кўпгина моддаларида (масалан, 17-моддада) «ковлаб олинган» ибораси ишлатилган. Ер ости бойликлари қўлда бирор иш қуроли ёрдамида ковланса, шу сўзни қўллаш маъқул. Иш саноат усулида, турли механизмлардан фойдаланиб амалга оширилса, бу меҳнат жараёнини қазиб олиш деб аташ тўғри бўлади. Шу боис, лойиҳадаги «ковлаб олиш» сўзларини «қазиб олиш» ибораси билан алмаштириш лозим.

15-моддадаги «йўқотилган фойдали қазилмалар» жумласи «исроф бўлган фойдали қазилмалар», 16-модда биринчи хатбошисининг учинчи қаторидаги «учун» сўзи «мақсадида» деб ўзгартирилишини таклиф қилардим.

24-моддадаги «тадбиркорлик таваккалчилиги»ни «тадбиркорлик журъати» деб ўзгартириш керак. Чунки лицензия таваккал қилиб ишлайдиган тадбиркорга эмас, балки ҳар томонлама асосланган режага эга, журъатли тадбиркорларгагина берилиши мумкин. 26-моддадаги «кон ажратмаси» ибораси бироз тушунарсиздек. У «Тоғ-кон участкаларини фойдаланишга бериш» деб ўзгартирилса, фикр аниқлигига хизмат қиларди.

Моддаларнинг номланишида ҳам фикрни тушунарсиз ифодалаш ҳоллари учрайди. Бу борадаги камчиликларни тузатиш учун 35-моддани «Ер ости бойликларини қазиб олиш ва минерал хомашёни қайта ишлашга оид талаблар», 37-моддани «Ер ости бойликларидан фойдаланиш билан боғлиқ ишларнинг хавфсизлигини таъминлашга оид асосий талаблар», 38-моддани «Тоғ-кон қутқарув қисмлари ҳамда очиқ нефть ва газ фавворалари ҳақида хабар бериш ва уларни бартараф этиш ишлари», 39-моддани «Фойдали қазилмалар бой жойларда уй-жой қуриш шартлари», 42-моддани «Ер ости бойликлари тўғрисидаги геологик ва бошқа ахборот» деб номлаш мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Али ЗУЛФИҚОРОВ,
ҳуқуқшунослик фанлари номзоди.

Шу йилнинг август ойида Қашқадарё вилоятида яна битта замонавий корхона — «Қаршитермопласт» заводи ишга туширилган эди. Айни чоғда 96 нафар ишчи меҳнат қилаётган ушбу корхона Германиянинг энг замонавий ускуналари билан таъминланган бўлиб, уларда турли диаметрли полиэтилен сув қувурлари ишлаб чиқарилмоқда.

Бу қувурларнинг афзаллиги шундаки, уларнинг фойдаланиш муддати 50-75 йилни ташкил этади. Сифати кафолатланган, устига устак, улар жуда енгил. Шу боис сув қувурлари республикамизнинг турли жойларига, шунингдек, шартнома асосида хорижга ҳам жўнатилмоқда.

Айни пайтда корхонада полиэтилен плёнкаси ҳам тайёрланаяпти. Хомашё эса «Шўртангазкимё» мажмуидан олинаётир.

СУРАТЛАРДА: янги завод биносининг кўриниши; қувурлар ишлаб чиқариш цехида.

Рўзимат **ЖУМАНИЁЗОВ** (ЎзА) олган суратлар.

«ДОШҚОЗОН»ДА ҚЎЛИНГИЗ КУЙМАЙДИМИ?!

Мамлакат ғазнаси бамисли дошқозон. Ундан чиққан пул массаси маълум ва қонуний айланишдан сўнг унга қайтиб тушиши керак. Нақд пул ҳолати, юзлаб, минглаб фуқароларнинг маош, нафақани ўз вақтида олиши ана шунга боғлиқ. Пул маблағларининг банкдан ташқари муомаласи муайян муаммоларни келтириб чиқаргани ҳам сир эмас. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 5 август кунги «Пул маблағларининг банкдан ташқари муомаласини янада қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори айнан мазкур муаммолар ечимига қаратилган. Қолаверса, нақд пулнинг банкда айланиши мамлакатимизнинг макро ва микроиқтисодий барқарорлигини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Бошқармамиз ва унинг жойлардаги бўғинлари Вазирлар Маҳкамасининг юқорида қайд қилинган қарори ижросини таъминлаш бўйича кенг кўламли ишлар олиб бормоқда. Энг аввало, нақд пул муомаласидаги камчилик ва нуқсонларнинг олдини олишга эътиборни қаратдик. Чунки бу борадаги камчиликларни бартараф қилишдан кўра профилактика йўли билан тушунтириш ишларини амалга ошириш осон кечади. Шу мақсадда оммавий ахборот воситаларининг барча турларида мақолалар, радиоэшиттиришлар, телекўрсатувлар уюштирилди. Нақд пул муомаласи билан бевосита шуғулланувчи субъектларда семинар-кенгашлар ўтказилди. Қорақалпоғистон ҳудудида жойлашган аҳолига нақд пул эвазига хизмат кўрсатувчи субъектлар инкассация ҳисоботига киритилди, пул маблағларининг банкдан ташқари муомаласи учун жавобгарлик кучайтирилди. Нақд пул эвазига ишлайдиган субъектларни назорат-касса аппаратлари билан таъминлаш, уларнинг узлуксиз ишлашига эришиш чоралари кўрилди.

Шунга қарамасдан бу борада жиддий нуқсонларга йўл қўйилмоқда. Қарор қабул қилинган кундан буён бошқармамиз тизими ҳамда прокуратура ҳузуридаги солиққа оид жиноятчиликка қарши курашиш бошқармаси банкларга ҳар куни нақд пул тушириши қатъий белгилаб қўйилган 76 та хўжалик юритувчи субъект текширилганида 75 тасида қонунни бузиш ҳолатлари аниқланди. Хусусан, 56 та ҳолатда жами 27803700 сўм нақд пул назорат касса аппарати орқали ўтказилиб, тегишли квитанциялар расмийлаштирилмаганлиги, 22 та ҳолатда

Қарор ва ижро

эса 23615100 сўм банкка умуман топширилмаганлиги маълум бўлди. Пировардида 43 та субъектга нисбатан назорат-касса аппаратларини атайин ишлатмаганлиги, савдо квитанцияларини расмийлаштириш тартибини бузганлиги учун 16107200 сўм миқдорида, 7 субъектга эса нақд пул тушумини яширганлиги учун 7486100 сўм миқдорида молиявий жарима солинди.

Юқорида давлат ғазнасини рамзий дошқозон деб атадик. Нақд пул айнан шу дошқозонга тушиши шарт. Унга «чўмич уриш» фақат банк муассасалари ваколатига киради. Минг афсуски, айрим хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятида бу оддий ҳақиқат унутилмоқда. Хўжайли туманидаги «Саодат» хусусий дўконининг ўз фойдасига «паришонхотирлик»ни касб қилиб олган мутасаддилари кўзларини «чирт» юмган ҳолда 7161700 сўм нақд пулни яширишди. Чамаси, «мамлакат банки учун бизнинг етти миллион сўм маблағимиз дарёдан бир томчи эмасми, ими-жимида яшириб қолсак ким билиб ўтирибди!» деган хомхаёлга берилишган. Ҳолбуки, «тома-тома кўл бўлур», деганларидек, давлат ғазнасининг бутлиги ҳар бир хўжалик юритувчининг фаол иштироки орқали таъминланади. Мазкур дўкон мутасаддиларининг ўз фойдасига «паришонхотирлик»лари жуда қимматга тушди: айнан ўша миқдорда, яъни 7161700 сўм молиявий жарима тўлашга мажбур бўлишди.

Қўнғирот туманидаги «Умид» масъулияти чекланган жамиятдаги «уддабурон»ларнинг нақд пулни яшириш борасидаги «иштаҳа»лари «Саодат» дўкони мутасаддиларинидига қараганда икки баравар кўп бўлиб чиқди. Улар 13348000 сўм нақд пулни банкка топширмаганликлари маълум бўлди. «Умид» мутасаддилари қинғир ишимизнинг қийиғи чиқмас деб умид қилишган эди. Умидлари «чиппак»ка чиқди: улар ҳам айнан ўша миқдорда жарима тўлашди. Яна ўша тумандаги «Сўғдиёна» хусусий корхонаси 708000 сўмни яширгани аниқланди. Тўрткўллик хусусий тадбиркорлар Рустам Авезов ва Машариф Бобожонов ҳам худди шундай «паришонхотирлиги» учун жаримани қурутдек санаб берди.

Вазирлар Маҳкамасининг қарорини оғишмасдан бажариш ҳар бир хўжалик юритувчи субъект ва раҳбар шахснинг биринчи даражали бурчи. Қарорга хилоф иш юритиш қайнаб турган «дошқозон»га қўл уриш билан баробар. Қўл куйганидан ташқари юз ҳам шувут бўлади!

Ботир МИРЗАЕВ,
Қорақалпоғистон Республикаси Давлат солиқ бошқармаси бошлиғи.

МУЛКЧИЛИК ШАКЛИДАН ҚАТЪИ НАЗАР БАРЧА ҚУРИЛИШ ТАШКИЛОТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«ЎЗДАВАРХИТЕКТҚУРИЛИШ» ҚЎМИТАСИГА ҚАРАШЛИ ПУДРАТ САВДОЛАРИНИ ТАШКИЛ ҚИЛИШ (ТЕНДЕР) БОШҚАРМАСИНИНГ

СИРДАРЁ ВИЛОЯТИ ФИЛИАЛИ

2003 йилда Сирдарё вилоятида қурилиши режалаштирилаётган қуйидаги объектлар бўйича танлов (тендер) эълон қилади.

1. **Гулистон шаҳри педагогик билим юрти биноларини 400/100 ўринли касб-ҳунар коллежи учун қайта қуриш.**
2. **Гулистон шаҳри қурилиш техникуми биноларини 450/100 ўринли касб-ҳунар коллежи учун қайта қуриш.**
3. **Гулистон тумани, Ҳ.Олимжон номли деҳқон фермер хўжалигида 50 ўринли қишлоқ врачлик пункти қурилиши.**

Буюртмачи: **Сирдарё вилояти ҳокимлигининг капитал қурилиш бошқармаси.**

Объектларни фойдаланишга топшириш муддати — 2003 йилнинг 3-чораги.

Қурилиш ишлари давлат инвестиция маблағлари ҳисобидан олиб борилади.

Танловга қатнашувчи ташкилотларга қуйидаги талаблар қўйилади: қурилиш-монтаж ишлари олиб бориш учун лицензия-рухсатнома, касбий тажрибага эга бўлиши, молиявий муқобиллиги, керакли техника ва тажрибали уста-ишчилари ҳамда шартнома шартларини бажариш қобилиятига эга бўлиши шарт.

Танлов қатнашчилари тендер ҳужжатларини олиш учун шу йилнинг 15 декабригача қуйидаги манзилга мурожаат қилишлари мумкин:

Гулистон шаҳри, Ахтамова кўчаси, 30-уй, вилоят тендер бошқармаси. Телефон: (8-367-2) 27-64-42, факс: 27-64-84.

Оферталар (таклифлар) очилиш мажлиси — эълон матбуотда чоп этилгандан бошлаб камида 30 кундан кейин юқорида кўрсатилган манзилда бўлиб ўтади.

Тендер ҳужжатларининг баҳоси — 50000 сўм.

Хабарингиз бор, шу йил 22 ноябрь куни Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигида тегишли вазирлик, қўмита, компания, идора ва ташкилотларнинг раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси қишлоқ ва сув хўжалиги вазири, вилоятлар ҳокимлари ўринбосарлари, айрим туманлар ҳокимлари, ширкат ва фермер хўжаликлари раислари иштирокида Кенгаш бўлди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Исмоил Жўрабеков бошқарган ушбу Кенгашда 2002 йилда қишлоқ хўжалигида бажарилган ишлар, йўл қўйилган хато ва камчиликлар ҳамда келгуси йилдаги вазифалар атрофлича муҳокама қилинди.

Таъкидландики, кўкламда юз берган об-ҳаво қийинчиликларига қарамасдан, жорий йилда мамлакатимизда 4 миллион 714 минг тонна бошоқли дон, 3 миллион 200 минг тонна пахта йиғиштириб олинди. Бу, энг аввало, республикамиз аҳлини озиқ-овқат билан таъминлаётган ғаллакорларимиз, барча деҳқонларимизнинг фидокорона меҳнати самарасидир.

Шу билан бирга, соҳада ислоҳотларни чуқурлаштириш, ширкат ва фермер хўжаликларини тузиш, ҳисоб-китобларни амалга ошириш, деҳқонларнинг моддий манфаатдорлигини таъминловчи механизмни шакллантириш борасида ҳали ечимини кутаётган муаммолар мавжудлиги алоҳида таъкидланди. Ер, сув ва ўғит каби ишлаб чиқариш ресурсларидан фойдаланишда қонунбузарликлар, талон-тарожликлар ва бошқа жиддий камчиликларга йўл қўйилаётгани ҳам билан асло муроса қилиб бўлмайди. Бундан ташқари, айрим хўжаликларда ички шартномаларни имзолаш, уларнинг шартларига риоя қилишда ҳанузга қадар нуқсонлар учраб турибди.

Шулардан келиб чиқиб, ушбу саҳифада якунланаётган йилда республикамиз вилоятларида қишлоқ хўжалигида эришилган ютуқлар, йўл қўйилган хато ва камчиликлар, мавжуд муаммолар, жойларда бу муаммоларни ҳал этиш йўлида амалга оширилаётган тадбирлар хусусида ҳикоя қилмоқчимиз. Чунки буларнинг ҳаммаси келгусида соҳада барча ишларни тўғри олиб бориш, бу йилгидан ҳам кўпроқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришда сабоқ вазифасини ўташи табиийдир.

Бурилиш нуқтаси

Бундай ўйлаб қаралса, ҳар бир ширкат хўжалигининг ўзига яраша «ташвиши» бор, сал беғамликка йўл қўйилдими, ана шу ташвишга сабаб бўлган муаммолар кунора «бола»лаб кетаверади. Ваҳоланки, ўша ер, ўша одамлар, ўша мутахассислар. Аммо бир хил шароитдаги ҳудудда ҳам, пайкалда ҳам турлича манзарага дуч келаверасиз. Натижада ғалвир сувдан кўтарилган паллада бировнинг чўнтаги қаппайса, бошқаси бармоқ тишлашдан нарига ўтолмайди.

Юртбошимиз халқ депутатлари Навоий вилояти Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида бу муаммонинг аниқ ечимларига тўхталиб, «Одамлар ҳақида ғамхўрлик, истиқболни ўйлаб иш тутиш — ҳар бир раҳбарнинг бурчига айланган жойда мушкулотларнинг калити топилаверади» дея таъкидлаб ўтган эди. Ушбу фикрнинг нечоғлик тўғрилигини Навоий туманидаги «Жалоир» ширкат хўжалигида амалга оширилган ишлар исботлаб турибди.

— Хўжалигимиз бир вақтлар давлат ихтиёрида эди, кейин колхозга айланди, ҳозир ширкатга бирлашиб ишлаяпмиз, — дейди бошқарув раиси Абдусаҳат Жўраев. — Хўш, шу орада нима ўзгарди? Бир сўз билан айтганда, ислоҳотлар қалбдан ҳис этилган, тафаккур ўзгарган жойлардаги туб бурилишларни санаб адо этолмайсиз. Бу эса одамларнинг умумий эгаликдан хусусийликка ўтишнинг афзалликларини тан олгани, мулкдорлар сафига қўшилиш ҳам ғурур, ҳам кони фойдалигини ҳис этганидан далолат.

Пудратчиларга туртки керак эмас, ўзлари билиб, ўзлари ишлаб, ўзлари хўжайинлик қилишаяпти. Олдинлари «Мулк—ҳаммамизники» деб оғизда айтиларди-ю, бироқ унда кимнинг қанча улуши борлигини ҳеч ким билмасди. Ҳозир ҳар бир пудратчининг аниқ ҳисоб-китоби, қоғозга муҳрланиб берилган гувоҳномаси бор. Тежамкор бўлинг, дейишга ҳожат йўқ. Манфаатдорлик ҳамма учун баробар. Бепарво одам эса ўз ризқини ўзи қияверади. Қаранг, хонадонларда шаклланган тотувлик, ҳамкорлик далага кўчди, рўзғор файзи-шукухи ҳам даладан келаяпти. Биз, раҳбарларнинг вазифамиз фақат феъли кенглик билан уларни тушуниб, эшитиб-тинглаб, муомала-муносабат қилиш, керакли шарт-шароитларни яратиш, талаб-эҳтиёжларни қондиришдан иборат бўлиб қолди.

«Хўш, шундай вазиятда мутахассисларга ҳожат борми?» деб сўрашингиз мумкин. Мутахассиснинг ўрни бўлакча. Ҳозирги шароитда билимдон, тадбиркор мутахассислар жуда керак. Қолаверса, хўжалик раҳбари ҳам, мутахассис ҳам пудратчи ва ижарачилар ҳисобига яшайди. Демак, улар доимо деҳқон ташвиши ҳақида қайғуриши зарур. Менга қолса, пудратчи ва ижарачи ишининг рўёбга чиқишига ёрдами тегмаган кадрни бир кун ҳам ишлатмайман. Ҳозирги аҳвол қандай? Қаранг, хўжаликда ҳам, туман, вилоят агросаноат бирлашмаларида ҳам бир хил мутахассислар бор. Бу — бири «паст», иккинчиси «юқори» деганими? Бунақа «эгизак» лавозимлар ҳалибери тугамайди, шекилли. Иши фақат маълумот йиғиш ва ахборот беришдан иборат бундай мутахассислардан воз кечиш, деҳқонни ўз нони беҳудага «туя» бўлишидан қутқариш керак...

Абдусаҳат сўзлаша давом этади, мен эса қилинган ва қилиниши керак бўлган ишлар учун хўжалик бошлиғининг қанча саъй-ҳаракати зарурлигини ўзимча чамалайман. Ахир хўжаликка «Бир товуққа ҳам дон, ҳам сув керак», дейди. Шу талабдан келиб чиққан ҳолда, 600 гектардан ортиқ ердан олинадиган ҳосил ҳисобига 4200 аҳолини еб-ичириш, кийинтириш, бой қилиш ва, албатта, хўжалик «белини» бақувватлаштириш лозим. Айтиш мумкинки, бугун жамоада шу жараён мустаҳкамланди. Одамларнинг қўли узун, тили бийрон бўлди. Бу эса ички хўжалик муносабатларининг ўзгариши, моддий ва иқтисодий манфаатдорликнинг ошиши, меҳнат аҳлининг ер, сув, техника ва бошқа ресурсларга масъулият туйғуси кучайганидан далолат. Бу яна раиснинг ҳар қадамида давр руҳини, келажак ҳавосини ҳис этиб интилганидан нишона.

Ҳақиқатан ҳам, кейинги бир йил ичида хўжаликда ишлаб чиқаришнинг барча соҳаларида ўзгаришларни кўриб, қалбингиз қувончга тўлиши табиий. Ҳосилдорлик кескин ошди. Ҳар бир гектар ердан олинаётган даромад кўпайди. 248 гектар ердаги ғалладан 1118,1 тонна хирмон кўтарилди. Отабек Санақулов, Фарҳод Жумаев сингари пудратчилар эса ҳосилдорликни 70-80 центнерга етказдилар. Омбор ҳам, уй ҳам донга тўлди.

308 гектар пахта майдонидан қарийб 1000 тонна саноат хомашёси йиғиштирилиб олинди. Мардон Ҳамидов, Юнус Султонов, Мансур Очилов, Умид Шокиров каби пудратчилар ҳосилдорликни 40 центнердан оширдики, бу — уларнинг рўзғорларига яна файз кирди, деганидир.

Ислоҳот ва самара

Энди пиллачиликдан 4086 минг сўм, ғаллачиликдан 58910 минг сўм, пахтачиликдан 125 370 минг сўм, сабзавотчиликдан 923 минг сўм даромад олинганини тасаввур қилинга! Пудратчиларгина эмас, мактаб, боғча, қишлоқ врачлик пунктида меҳнат қилаётганларга ҳам тонналаб буғдой тарқатилди. 210 тонна уруғлик пахта етиштирилгани эса соф фойда салмоғини янада оширди. Йиллар давомида ўзларига тегишли ёғ, кунжара, шелухани ололмай юрганларнинг уйига бу маҳсулотлар келтириб берилди. Кейинги 2-3 ой ичида эса 40 тонна пахта ёғи, 162 тонна шрот, 82 тонна шелуха тарқатилди. Кўплаб янги боғ-чорбоғлар бунёд этилди. Мевазордан мўл-кўл ҳосил олинди. Тарқаб кетган чорвачилик фермаси ҳам янгидан ташкил этилди, қорамоллар, қўй-эчкилар бош сони кўпайиб, маҳсулдорлиги ошмоқда.

Ёнилғи, уруғлик, ўғит ва бошқа ресурслардан ғоят тежамкорлик билан фойдаланиш қанчалик муҳимлигини ҳамма дилдан ҳис этганлигига мисоллар кўп. Даромад эса энг зарур соҳаларга йўналтирилмоқда. Аввало, эҳтиёт қисмлар сотиб олинди. Лизинг асосида 4 та «4-100», 1 та «МХ-135 Максиум» русумли тракторлар харид қилинди. Бугина эмас, илгаридан қолиб келаётган иш ҳақидан қарздорликлар узилди. Пудратчиларнинг газ, сув, электр қуввати учун барча тўловлари қопланди. Булардан ҳам орттириб, қанчадан-қанча меҳр-мурувват, саховат ёрдамлари кўрсатилди. Ўнлаб тўй-томошалар ўтказилди.

— Шу кунларга етказганига шукур, — дейди 84 ёшли Яраш бобо Исломов. — Одамлар тўқ, фаровон ҳаёт кечира бошлади. Қўлини қаёққа узатса, етади. Минг бир хил буйруқлар, ура-урачилар йўқ, ҳар ким ўз аравасини тортаяпти. Ширкат хўжалигимиз олдинги шуҳратини тиклади. Ислоҳот деганлари шу, шундир-да. Мана, неварам қатори Абдусаҳат, ёш бўлса ҳам, кўпчиликни орқасидан эргаштира билди. Барака топсин! Одамлар ҳам, қишлоқ ҳам ўзгариб кетди-я!

Яраш бобо ҳақ. Бир сўз билан айтганда, янгиликка интилиб, ташаббус кўрсатиб, ўзини эмас, хўжаликни ўйлаб, келажакни кўзлаб ишлаётган инсонлар бор жойда, албатта, муваффақиятлар қўлга киритилади. Ахир, бурилиш нуқтаси ҳам шундан бошланмайдими?!

Абдуваҳоб ПИРМАТОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Чироқчининг чироқлари

ёнгани шуки, биргина Сувлиқ қишлоғида бир ойда 71 киши тўй қилди

Қаерда тўй кўп бўлади? Жавоб аниқ: осойишталик ва фаровонлик бўлган жойда! Одамлар яхши яшаган манзилда! Бир мисол. Бу йил Чироқчининг Сувлиқ қишлоғида 30 кунда 71 та тўй бўлибди. Шунинг ўзиёқ ушбу туманда одамлар қандай яшаётганлиги, уларнинг турмуши қандай кечаётганлигидан далолат бермайдими?

Чироқчи туманининг Қашқадарё вилоятидагина эмас, балки республикамизда ҳам ўзига хос ўрни бор. 372 минг аҳоли яшайди. Ҳудуди 2836 квадрат километр. Бу — 283 минг 686 гектар майдон, деганидир. Демографик ривожланиш хусусияти ҳам ўзига хос. Масалан, Чиял қишлоғида яшовчи аҳоли сони 42 минг нафарга етди. Жўғрофий жойлашувига, Чироқчи, бир томондан, Самарқанд вилояти, Шаҳрисабз, Яккабоғ, бошқа томондан, Косон, Қамаши туманлари, Қарши шаҳри билан туташиб кетган. Бироқ туманнинг энг катта бойлиги — унинг одамлари. Уддабуронликда уларга тенг келиш қийин. Мард, танти. Лекин андак катта гапли. Бу ҳам оғзидаги гапини бировга олдириб қўймаслигидан, ҳар ишнинг уддасидан чиқишидан, ўз ҳақ-ҳуқуқини билишидан! Агар кўнглига ёқиб қолсангиз, жонини беради. Адолат қилинса, қўли кўксида, тан бериб кетаверади.

Ана шундай одамлари бор туманда 6 йилдан бери пахта тайёрлаш режаси тўлмади. Икки йил устма-уст қурғоқчиликнинг юз бериши туфайли бу ерда ғалла ҳосили ҳам кутилганидек бўлмади. Аммо бу йил чироқчилик деҳқонларнинг омади келди. 28 минг тоннадан зиёд пахта тайёрланди. Шунинг ўзидан 1 миллиард 100 миллион сўм даромад, шу жумладан, 900 миллион сўм соф фойда олиш мўлжалланмоқда. Чунки ҳосилнинг 98 фоизи биринчи навга сотилди. Ғалла ҳосилдорлиги эса ҳатто лалми майдонларда 30 центнерга чиқди. Туман бўйича суғориладиган ерлардан гектар ҳисобига 40 центнердан дон йиғиштириб олинди. Умуман, 86 минг тонна дон саранжомланди. Унинг 49 минг тоннаси давлатга сотилди. Пировардида 1 миллиард 700 миллион сўм соф фойда кўрилди.

Шундай бўлгач, пахтакору ғаллакорларнинг қўрадаги моллари кўпайиши табиий. Қўчқору ҳўкизларини боқиб семиртириши, албатта, тўй қилиши ҳам турган гап. Чунки айрим оилаларда 8-10 нафардан фарзанд бўлса, баъзиларида 10-15 нафарлаб ўғил-қизлари бор. Бирини уйлантириш, бошқаларини узатиш лозим.

Муҳими, тўй баҳона хонадон, кўча, маҳалла, қишлоқ обод бўлади. Бир дастурхонда туз еган қариндош-уруғ, ошна-оғайни, таниш-билишнинг бир-бирига нисбатан ҳурмат-эътибори яна ҳам ортади, меҳр-оқибати кучаяди. Тўй туфайли "бор товонинг, кел товонинг" бўлади, оғиздан "сизу биз" каломлари тушмайди. Шукроналик ва бу кунларнинг қадрига етиш, унга муносиб бўлиш, яратилган имкониятлардан оқилона фойдаланиш ҳақида гурунг бериб, гурунг олган одам пултопармон тадбиркордан ибрат олади. Унда яхшиларга эргашиш, яхши ишлар ва шундай яхши тўйлар қилишга ҳавас уйғонади. Тўй ана шуниси билан қизиқ ва ибратли-да!

Энди ўзингиз айтинг: қуруқ гап билан, яъни иқтисод кўтармаса, тўй бўладими? Бу йил Чироқчида пахта ва ғалладан катта фойда олинаётган экан, бу ўз-ўзидан бўлгани йўқ, албатта. Эрта баҳорда 11 минг 200 гектар ерга чигит экилганди. Бироқ ёмғир кўп бўлгани учун, нақ 9 минг гектар майдонга уруғни 3 марталаб қайта қадашга тўғри келди. Аммо барибир якунда мўлжаллагидан кўп ҳосил

Меҳнат ва рағбат

етиштирилди. Нега? Нима учун илгари, айтайлик, 6 йил мобайнида режалар ўлда-жўлда қолиб кетди?

Халқни ҳозиргидек ишлашга, аввало, кейинги йилларда ислоҳотлар изчил амалга оширилаётгани, бу ўз самарасини бераётгани даъват этмоқда. Туман ҳокими Файзулла Ашуровнинг айтишича, қишлоқларда аҳолини ичимлик суви, табиий газ билан таъминланиш даражаси яхшиланди. Туман маркази қиёфаси тубдан ўзгарди. 42 та савдо дўкони, бозор қурилиб, ишга туширилди. Қаршидан Чироқчи марказига кираверишдаги йўл кенгайтирилиб, 8 километр масофага асфальт ётқизилди. Икки йилнинг ичида 5 та қишлоқ врачлик пункти ишга туширилди, "Тез тиббий ёрдам" шифохонаси биноси қурилиши бошлаб юборилди. Бундан ташқари, стадион қайта таъмирдан чиқарилди. Янгиобод қишлоғида замонавий маҳалла гузари барпо этилди. 183 та мактабнинг 11 таси янгидан қурилиб, 38 таси қайта таъмирланди. Янги коллеж фойдаланишга топширилди. Буларнинг ҳаммаси одамларда эртанги кунга ишонч уйғотди, уларни бир ёқадан бош чиқариб, аҳиллик билан ишлашга чорлади. Қолаверса, қишлоқ хўжалиги иш юритишнинг ширкат шаклига ўтгани, ширкат хўжаликларида мавжуд экин майдонлари оилавий пудратчиларга бўлиб берилгани, фермер хўжаликлари сони кўпайгани туфайли деҳқонларнинг ерга муносабати ўзгарди, уларнинг моддий манфаатдорлиги ошди. Шу боис чироқчиликлар айни пайтда 42 минг гектар лалми, 9 минг гектар суғориладиган майдонга кузги ғалла экиш ишларини ҳам тугатиб қўйдилар.

Биз мақоламизни бежиз тўйдан бошламадик. Ишни қойиллатиб қўйган кишиларга, албатта, тўй ярашади-да!

Нарзулла РАВШАНОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

Чорвадорлар учун масъулиятли давр — чорва қишлови бошланди. Мавсумни муваффақиятли ўтказишга жазм этган чўпончўлиқлар аллақачон қишловга пухта ҳозирлик кўришга улгуришган. Сирдарё вилоятининг "Малик" ширкат хўжалигига қарашли чорвачилик фермасида ҳам чорва моллари учун етарлича ем-хашак жамғарилди. Айни пайтда хўжалик далаларида чорва учун сервитамин озуқа — лавлаги йиғиштириб олинаётир.

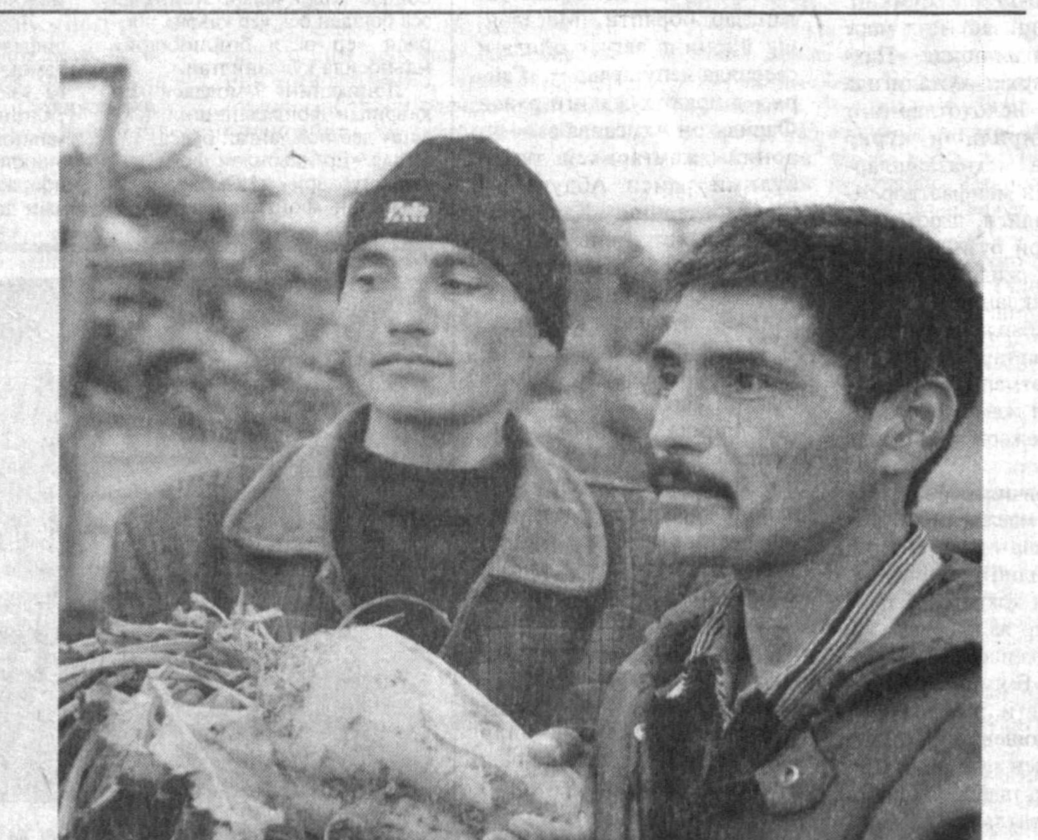

***СУРАТДА:** бригада бошлиғи Рустам Қурбонов ва ишчи Жамол Ғафуровлар.*

Илҳом ТЎРАЕВ (ЎзА) олган сурат.

Ташаббус сўнмасин!

Синалган нав хосияти

Самарқанд бозорларида, айниқса, Тайлоқ картошкаси харидоргир. Сабаби — тайлоқликлар нав танлашда адашмайдилар, уларни тез-тез янгилаб турадилар. Бу йил эса мавжуд хўжаликларда асосан Голландиядан келтирилган «Санта», «Марфона», «Ромона» навлари уруғи экилди. Нима учун?

— Аввало, ушбу навларнинг ҳосилдорлиги юқори, — дейди Амир Темур номли ширкат хўжалиги бошқаруви раиси Маҳмуд Саидов изоҳ бериб. — Иккинчидан, касалликка чидамли. Уларнинг яна бир хусусияти шуки, уч йилгача уруғ излашга ҳожат йўқ: ўзидан фойдаланиш мумкин. Бундан ташқари, бир навдан уч йил фойдаланиш энг юқори кўрсаткичдир.

Ўтган йили мазкур ширкат хўжалиги Голландиянинг «Агрико» фирмасидан 80 тонна уруғлик картошкани сотиб олиб, унинг ҳар килограммига 690 сўмдан, жами 50 миллион сўмдан ортиқ маблағ харажат қилган эди. Самара қандай бўлди?

— Сарфланган харажат шу йилнинг ўзида қопланади, — сўзида давом этади раис. — Агар яна икки йил мобайнида уруғлик ўзимиздан чиқишини ҳисобга олсак, неча миллионлаб сўм маблағни тежаб қолишимизни тасаввур этаверинг.

— 7 гектар майдонда кечки картошка парваришланганди, — суҳбатга қўшилади пудратчи Ҳамро Жўрақулов. — Якунда гектар ҳисобига 250 центнердан, жами 17,5 тонна ҳосил олдик. Шартномага асосан, бу ҳосилнинг 3,6 тоннадан ортиғи ўзимизда қолди.

Хўжалик бўйича эса 45 гектар майдондаги баҳорги картошкадан гектар ҳисобига 200 центнердан, 65 гектар ердаги кузги картошкадан 230 центнердан ҳосил жамғарилди. Ҳаммаси — уруғлик. Аниқ-ҳисоб китобларга қараганда, агар ҳар гектар майдондан 160 центнердан картошка етиштирилганда, барча харажатлар қопланаркан. Демак, қолгани соф фойда...

Муҳими, бир йиллик самарали меҳнатлари туфайли ширкатчилар картошка уруғини ички бозорда уч баравардан ҳам зиёдроқ арзонлаштиришга хизмат қилдилар.

Абдурасул САТТОРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Фермерлар ибрати

Фермер — бугунги жамиятимизнинг энг фаол аъзоси. Дарвоқе, республикамизда кейинги йилларда деҳқон хўжаликлари негизида фермер хўжаликлари кенг қулоч ёйди. Масалан, 1992 йилда 10 мингдан кўпроқ фермер хўжалиги ташкил этилиб, уларга 81 минг гектар ер ажратилган бўлса, айни пайтда 52 минг 300 дан зиёд деҳқон ва фермер хўжалиги фаолият кўрсатаяпти. Бу хўжалик юритувчи субъектлар 1 миллион 38 минг гектар майдонда ишлаб келмоқдалар.

Ғалла етиштиришда, айниқса, фермерлар ибрат кўрсатаяптилар. Мисол учун, 2002 йилдан эътиборан Ёзёвон туманида барча хўжаликлар фермер хўжаликларига айлантирилганди. Бу иш юритишнинг янги усули амалда ўзини оқлади. Туманда тузилган 600 та фермер хўжалигининг барчаси бир йилдаёқ илғорлар сафига қўшилди.

— Бунга осонликча эришилмади, — дейди туман ҳокими Бакиржон Шалимов. — Эътиборли томони шуки, йил бошида янги хўжаликлар ташкил этиш учун 90 та ўрнига қарийб 3000 та ариза тушганди. Махсус комиссия томонидан уларнинг энг муносиблари танлаб олиниб, ҳар бирига тегишли миқдорда деҳқончилик учун яроқли ерлар узоқ муддатга ижарага берилди. Якунда 605 нафар фермер мавжуд майдонларда мўл ғалла ҳосили етиштирди. Шартномага биноан, 15 минг тонна ўрнига 25 минг тонна дон давлат омборларига топширилиб, чўл шароитида ҳосилдорлик 40 центнерга етказилди.

Энди мана бу далилларга эътибор беринг: Аваржон Исмоилов 45 гектар ердан давлатга 100 тоннадан зиёд уруғлик ва яна шунча миқдор товар дон сотиб, шартнома режасини ошириб бажарди. 50 тонна ғалла эса фермер ихтиёрида қолди.

— Бундай ютуқларнинг сири нимада? — сўраймиз Аваржондан.

— Ҳар қандай меҳнат қилган одам муродига етишини ўз ҳаётимда кўрганим учун, фермер бўлгач, қаттиқ ишладим, жамоамиз аъзоларини ҳам тер тўкишга ундадим, — дейди у. — Ҳар қарич ер ардоғимизда бўлди. Фурсатни бой бермадик. Ҳар доим ўғитга кўз тикиб ўтирмасдан, йил бўйи паррандачилик ва чорвачилик фермаларидан маҳаллий ўғит жамғариб, уни кўйдик. Яна бир гап шуки, экин обитобида парваришланди, унинг ғалла ҳосилдорлигига путур етишига йўл қўйилмади, пайкалда бегона ўт ўсишининг олдини олдик.

Аваржон Исмоиловга ўхшаган фермерлар қўлга киритган натижалар асли Юртбошимизнинг «Шуни аниқ айтиш мумкинки, бугунги кунда бозор шароитида рақобатга дош бераоладиган фермерларнинг фикри-зикри ўзгармоқда, уларнинг ерга, меҳнатга муносабати, умуман, дунёқараши ўзгармоқда. Улар биринчи навбатда ернинг ҳақиқий эгасига, мулкдор сифатида ўз меҳнати натижаларидан манфаатдор эгасига айланмоқда. Қишлоқ жойларда юз бераётган ўзгаришларнинг асл мазмун-моҳияти ҳам мана шунда, деб айтсак, асло хато бўлмайди», деган фикрларининг амалдаги ифодасидир.

Г. ХОЛЛИЕВ,
Б. САИДУСМОНОВ.

ШЕРОБОДДА ҚОЛОҚЛИК ҚАЧОН ТУГАЙДИ?

Бу туманда қарийб ўн йилдан буён хўжалик раҳбарлари худди шахмат донасига ўхшатиб алмаштирилади, ширкатлар тузилади, юкимизни фермерлар енгил қилар, деган умидда фермер хўжаликлари ташкил этилади. Афсуски, бу чора-тадбирлар наф бермай, қолоқлик ботқоғи тобора чуқурлашиб, ҳосилдорлик пасаймоқда. Якунда эса яхши ниятлар билан елкасига кетмон илиб чиққан деҳқон ер чизиб қолаётир.

Тўғри, 2002 йилда туманда ғалла ҳосили ҳамма ўтган йиллардагига нисбатан сезиларли даражада ошди. Ҳосилдорлик 1999 йилда 11,3, 2001 йилда 25,4 центнер бўлган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткич 44 центнерга кўтарилди. Ана шу натижа туман аҳлида «Пахтамиз ҳам яхши бўлар» деган ишончни туғдирганди. Лекин...

Шеробод — мамлакатимиздаги йирик туманлардан бири бўлиб, 16495 гектар майдонда пахта етиштирилади. Жорий йил режасига кўра, гектаридан 31,1 центнердан, жами 51250 тонна пахта хомашёси етиштирилиши кўзланганди.

Шу катта хирмонни яратиш йўлида ғўзани минерал ўғит билан озиқлантириш учун туман бўйича 5846 тонна азотли ўғит сарфланди. Қатор ораларига 9,7 марта ишлов берилиб, 5,5 марта суғорилди. Ўзаро текшириш бригадалари тузилди. Улар томонидан камчиликларни бартараф этиш бўйича маслаҳатлашилди, керакли тавсиялар тақдим қилинди.

Аммо туманда пахта тайёрлаш режаси етмиш фоизга ҳам етмади, жами 31250 тоннадан кўпроқ пахта етиштирилди. Бу режадагидан 20 минг тонна кам. Бу, аниқроғи, жорий йилда икки ярим миллиард сўмча пул хазинага кирмай қолди, деганидир...

Табиий савол туғилади: шерободлик пахтакорлар, нима, дангасаю ишёқмасларми? Наҳотки, бир вақтлар пахтачиликда ўзига хос мактаб яратган, чўлларни, тўқайларни ўзлаштириб, пахтазорлик шерлари, деган ном қозонган одамлар бугунги кунга келиб, ишёқмас бўлиб қолган бўлса? Аслида бундай эмас.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, Шерободда ернинг мелиоратив ҳолати ёмон. Жами суғориладиган ернинг асосий қисми ўта шўрланган.

— Ерга кетмон урилса, унинг жойидан ер ости суви сизиб чиқади, — дейди туман қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси бошлиғи ўринбосари А.Сафаров. — Шу боис ташкил этилган деҳқон ва фермер хўжаликларига ҳам осон бўлмаётир. Жумладан, Олим Фармонов ўзига бириктирилган 82 гектар ерни олиб қўйиб, шўрини қочиролмасдан ҳунобланиб ошгани-ошган. "Истиқбол" фермерлар уюшмасида ҳам аҳвол шундай... Устига устак, 106 километр узунликдаги хўжаликлараро коллектор, 680 километрлик ички хўжалик коллекторлари, 1589 километрлик ёпиқ дренажлар, 85 дона тик зах қочириш қудуғи

Таҳлил

яроқсиз ҳолга келиб қолган. Коллектор-зовурларни таъмирлаш учун эса 50 тача экскаватор, бульдозер, скрейпер воситалари лозим бўлади. Улар эса йўқ.

— Аҳвол шундай бўлса-да, вилоят сув хўжалиги мажмуидан етарлича кўмак ололмаяпмиз, — дейди туман ҳокими Соатмурод Жўраев. — У ердаги мутахассислар, тўғриси, ўзларича масалага ёндашиб, камчиликларни қайд этиб, маълумотномалар тўлғазиб, чора кўришни сўраб яна ўзимизга тақдим қилишади. Амалий иш бўлса — йўқ.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ўтган йил охирида қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва қишлоқ инфратузилмасини ривожлантириш, шунингдек, Халқаро тикланиш ва тараққиёт банки иштирокида "Қишлоқ хўжалиги корхоналарини қўллаб-қувватлаш" лойиҳасини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида қарор қабул қилганди. Лойиҳа республикамизнинг беш тумани қаторида Шерободда ҳам амалга оширилиши кўзда тутилганди. Жумладан, унга кўра, 2002 йил ҳисобидан кредит ажратиладиган давлат эҳтиёжлари учун пахта хомашё ва бошоқли дон харид қилиш бўйича топширилган ўрнига қатъий белгиланган харид квоталари белгиланган ва харид квоталаридан ортиқча етиштирилган маҳсулотлар ширкат хўжалик корхоналари ва фермер хўжаликлари томонидан шартномавий нархлар бўйича сотилиши кўзда тутилган эди. Бундан кўзланган мақсад шўрланган ерларда деҳқончилик қилаётган қишлоқ хўжалиги субъектларининг Халқаро тикланиш ва тараққиёт банкидан олган кредитлари ҳамда маҳсулотларини шартномавий бозорларда сотишдан тушадиган даромадлари эвазига ўзларининг мелиоратив иқтисодий имкониятларини ўнглаб, ерларнинг мелиоратив ҳолатларини яхшилашга амалий жиҳатдан киришишларини таъминлаш эди.

Шу мақсадда туманимизда Халқаро тикланиш ва тараққиёт банкининг агентлари ташкил этилди. Бешта ширкат хўжалиги ва фермерлар уюшмасида сувдан фойдаланувчилар ассоциацияси юзага келди. Булар — яхши.

Бироқ 2002 йил мобайнида режалаштириш идоралари белгиланган харид квоталарини эътиборга олишмади. Натижада субъектларнинг кредит билан таъминланишига қаратилган ҳаракатлар ҳам пайсалга солинмоқда. Ерларнинг шўрини қочириш ва мелиорация ҳолатларини яхшилаш юмушлари бўлса, юқорида таъкидлаганимиздек, ҳаминқадар.

Кўриб турганингиздек, Шерободда юзага келган муаммонинг ҳукуматимиз томонидан белгилаб берилган ечими бор. Эндиликда асосий гап ижро идораларининг шу ечимга оқилона ва ошкора ёндашиб фаолият кўрсатишларида қолмоқда.

Олимжон УСАНОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

Саҳифа учун масъул: Икром ЎТБОСАРОВ.

Соғлом она – соғлом фарзанд

Ютуқ — ибрат, нуқсон — сабоқ

Беморнинг ё тиббий ёрдамга илҳақ одамнинг кўзига шифокорнинг юлдузи иссиқ кўринади. Шифохонанинг ё бўлмасам ҳакимларнинг ишига нисбатан эътирозли гапларни эса асосан кўчадаги суҳбатлардан билиб олиш мумкин. Қизириқда ҳам шу одамлар ҳали-ҳалигача туман шифохоналарига зах ҳиди уриб кетганидан нолир эдилар. Айниқса туғруқхона мажмуи жойлашган иморат томчихона эди. Бошқа шароитлари ҳам ҳаминқадар. Бу бесаранжомлик қачонгача давом этади, деган саволингизга тегишли раҳбарлар маблағ йўқ, пул йўқ, деб елка қисиб туришаверарди.

Ана шундай вазиятда туман ҳокимлиги ташаббусни ўз қўлига олди. Имконият — кучларни бирлаштирди. Марказий шифохонанинг туғруқхона корпуси мукаммал таъмирдан чиқарилди ва бу хайрли иш учун 55 миллион сўм пул харжланди. Жиҳозлар ва бошқа ашёлар янгилаб чиқилди. УЗИдан, эндоскопия, калондоскопия сингари диагностик жиҳозлардан аввало, оналарнинг, болаларнинг бепул фойдаланиши йўлга қўйилди.

— Биз туман марказидан бирмунча узоқда яшаймиз, — дейди "Истара" ширкат хўжалиги хотин-қизлар кенгаши раиси Зулфина Турсунова. — Оналарга ва болаларга ғамхўрлик яхшиланганини кейинги пайтларда аниқ сезиб турибмиз. Тўғрисини айтсак, бир нарса — туғиш ёшидаги аёллар ўртасида камқонлик хасталигининг камаймаётгани муаммо бўлиб қолмоқда. Бу муаммони менимча, дўхтирларнинг икки кунлик муолажаю тўртта дориси билан бартараф қилиб бўлмас.

— Тўғри гапни айтибди Зулфина опа, — дейди туғруқхонада кечагина туғилган чақалоғини суйиб ўтирган Сурайё Эргашева. — Мен ўзим қишлоқда яшайман. Ўқитувчиман. Кўни-қўшни, таниш-билиш аёллар ҳаётига доимо диққат билан қарайман. Аёлнинг жамиятдаги ўрни, эртанги кунга масъуллиги эркакларникидан зиёда бўлса зиёдаки, кам эмас. Кузатувларимдан келиб чиқиб бир нарсани айтаман: туманимизда 78 минг аҳоли, 15 мингдан зиёд хонадон бор деб эшитаман. Қишлоқнинг ҳозир ҳам бир қусури бор. Аксарият хонадонларда ҳаммом йўқ. Тўғри овқатланишга, дам олишга эътибор йўқ. Аёл — рўзғорнинг бекаси. Рўзғорнинг сартароши. У ўзига меҳрибон бўлишни билмоғи керак. Ташаббусни қўлига олмоғи лозим. Ҳеч бўлмаганда зиёли аёллар ҳаёт муаммоларидан бир қадам олдинга чиқа билмоқлари керак. Қишлоқларимизда энди зиёли аёллар қатлами шаклланa бошлади. Бу — катта куч. Катта имконият.

Сурайё билан бир палатада ётган Нодира Худойқулова деган ёш она бу гапларни диққат билан эшитганини кўриб ўйлаймиз: ҳаётимиздаги муаммолар, мувозанатсизликларнинг кўпчилиги аёлларга эътиборимиз ё эътиборсизликларимиз даражасидан келиб чиқади. Сурайёхон бўлса ўзи истаб-истамай фикрларини шу нарсага боғлаб гапиряпти. Ва Нодиранинг ҳозирги ҳолатига қараб хулоса қиладиган бўлсак, бу гапларга аёллар бефарқ қарамайдилар. Яхши дояларга қулоқ соладилар. Хайрли ишларга эргашадилар. Бирон ташаббус, янгиликни кўрсалар бунга қўшиладилар. Ана, туман бош шифохонаси "Меҳнатобод" хўжалигида семинар ўтказувди. Семинар баҳона, хўжалик ҳудудидаги қишлоқларда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Аёллар ва ўсиб келаётган авлод соғлиғини мустаҳкамлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарорини амалга ошириш юзасидан бир қатор ишлар қилинувди.

Лекин, тўғрисини айтадиган бўлсак, бу муҳим соҳадаги ўша изчиллик кейинги пайтларда бир қадар сусайган кўринади. Тўғри, Марказий шифохона бош врачининг ўринбосари Тўра Ражабовнинг қўлида биз юқорида эслаб ўтган қарорнинг ижросини таъминловчи тадбирлар тўлғазилган бир тахлам қоғоз бор. Шу тадбирларни бажариш йўлида, кўриб турганимиздек, унча-мунча ишлар қилинган. Бироқ... Ҳали-ҳамон қишлоқлардаги кичик даволаш муассасалари билан марказий шифохона ўртасида телефон алоқаларини ташкил этиш, айтиш мумкинки, мутлақо қониқарсиз аҳволда. Тез тиббий ёрдам бўлимидаги учта автомашинадан биттаси икки ойдан буён бузуқ — тўхтаб ётибди. Болалар бўлимида чақалоғини даволатаётган Муҳаббат исмли аёл дори-дармон таъминоти қандай деган саволимизни эшитиб, ерга қараган бўлади. Ампенициллин деган дорини дорихонадан ўзимиз олиб келдик, дейди.

— Туманимизда 18 минг туғиш ёшидаги аёллар бор. Йилига ўртача икки минг чақалоқ туғилади. Шулардан 250-300 таси хонадоннинг ўзида таваллуд топади, — дейди Марказий шифохона бош врачи Бахтиёр Ҳожимуродов. — Оналарнинг ва болаларнинг соғлиғини яхшилаш, мустаҳкамлаш ишларига у-бу муаммолар тўсиқ бўляпти, деб айтишга ҳаққимиз йўқ. Бу соҳа баҳонани кўтармайди. Ишлаймиз...

Бош врачнинг гапларидаги бу самимиятдан шифокорларга иши тушган аёллар ва болалар баҳра олар, деб умид қилиб қоламиз.

У. ОЛИМЖОНОВ.

Илм ва амалиёт уйғунлашса

кишилар ишончини қозонишга, инсон соғлиғини кафолатлашга имконият кўпаяди

Беморни Шошилинч тиббий ёрдам марказига келтиришганида туғишганлари унинг тирик қолишидан умидларини узишганди. Кўп қон кетган, ҳолсизликдан, кучли оғриқдан ҳушини йўқотган беморнинг юраги ҳам жароҳатлангани маълум бўлгач, шифокорлар орасида саросимага тушганлар ҳам бўлди. Негаки, улар қаршисидаги деярли жонсиз тананинг зўрбазўр, билинар-билинмас уриб турган юраги ҳар онда тўхтаб қолиши мумкин эди. Қолаверса, ҳали улар бундай мураккаб операцияга дуч келишмаган.

Беморга энг биринчи, ўта зарур тиббий муолажа кўрсатиб бўлгунга қадар марказнинг тиббиёт фанлари доктори Мухтор Эшбеков раҳбарлигидаги энг малакали, тажрибали шифокорлари уни зудлик билан операция қилиш жараёнини қай йўсинда ўтказишга келишиб олдилар. Реаниматор, кардиолог, невропатолог, терапевт ва албатта, жарроҳлар ўз фикр-мулоҳазаларини айтишди. Қисқа фурсатда барча эҳтиёт чоралари кўрилди. Йўл-йўлакай зарурати туғилиши мумкин бўлган хизматларни ҳозирлаш ҳақида ҳам кўрсатмалар берилди.

— Узоқ давом этган мураккаб операциянинг натижаси ҳақида ҳозир аниқ айтолмасам-да, ходимларимизнинг бундай шошилинч, масъулиятли дамлардаги ҳаракатларидан, билимларини амалда қўллашни уддалай олганликларидан тўла қониқдим, — дейди марказ директори М.Эшбеков. — Бошқасини қўятурайлигу юракка тиғ теккизишнинг ўзи бўлмайди. Ўта ҳушёрлик, нозиклик, амалий тажриба талаб қиладиган имтиҳонни улар муваффақиятли топширишди.

Раҳбар бекорга "имтиҳон" сўзини алоҳида таъкидламади. Бу ерда ҳамма нарса илмийликка асослангани билан қимматли, ишончли. Республика Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 15 январдаги "Ўзбекистонда Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш Давлат дастури тўғрисида"ги қарори асосида 2000 йилда ташкил этилган Шошилинч тиббий ёрдам илмий марказининг Жиззах филиали ўз фаолиятини илмий-амалийлик асосида ташкил этгани бежиз эмас. Энг аввало бу интилиш, бу изланишни 3 июль — марказ ташкил этилган куннинг вилоятда "Фан куни" деб эълон қилингани билан изоҳласак бўлади. Ҳар йили шу санада аҳолига шошилинч тиббий ёрдам кўрсатишнинг долзарб масалаларига бағишланган илмий-амалий конференциялар ўтказилиши анъанага айланиб қолди. Конференцияларда шифокорлар ўзларининг илмий изланишлари, соҳадаги муаммоларнинг ечимлари ҳақидаги мулоҳазалари, жаҳон тиббиётидаги янгиликларни қандай ўзлаштираётгани ҳақида ўртоқлашадилар. Мунозара қилишади. Ўзаро тажриба алмашишади.

Ўтган йили "Воҳидов ўқишлари — 2001" Республика илмий-амалий анжуманининг айнан Жиззахда ўтказилиши ҳам шу интилиш, шу ташаббуснинг самараси. Бу илмий тадбирда нафақат республиканинг барча вилоятлари, балки Озарбайжон, Арманистон, Қозоғистон каби мамлакатларнинг етук мутахассислари қатнашиб, аҳолига тиббий хизмат кўрсатишнинг долзарб масалалари хусусида тажриба алмашдилар. Вилоятдаги муассасалар фаолияти билан танишишди. Илмий-амалий анжуман неча ўнлаб шифокорларимиз учун янги изланишлар, янги илмий ишлар учун туртки бўлди. Худди шундай тадбирлар боис бугунги кунда Республика Шошилинч тиббий ёрдам илмий маркази Жиззах филиалида ҳақиқий илмий муҳит юзага келганини ҳеч ким инкор этмайди. Ҳозиргача жамоа аъзоларидан А.Абдужалилов, М.Эшбеков, Н.Норқўзиев, А.Баратов, Б.Сирлиевларнинг илмий мақолалари китоб, қўлланма сифатида босилиб чиқди. Ёш мутахассис Дилором Эргашева шошилинч неврология хизмати кўрсатиш бўйича илмий ишини якунлаш арафасида. Жарроҳ Ғулом Орифхўжаевнинг номзодлик иши эса тайёр бўлди ҳисоб.

Муҳими, жамоадаги бундай илмий муҳит аҳолининг шифокорларга бўлган ишончини орттиришга хизмат қиляпти.

Шошилинч тиббий хизмат

Самарқандлик 6 ёшли Отабек Худойбердиевнинг дарди анча оғир эди. Унинг чап ўпкаси ва жигаридаги эхинококкоз танасига умуман тинчлик бермай қўйди. Отаси Тоҳир Худойбердиев уни зудлик билан Тошкентга олиб боришга, катта мутахассисларга кўрсатишга қарор қилди. Ногаҳон у йўлда жиззахлик жарроҳларнинг таърифини, айнан шу касаллик бўйича Республика илмий-амалий конференция Жиззахда ўтганини эшитиб, шу ерда тўхташди. Марказ мутахассислари Отабекни шошилинч равишда операция столига ётқизишди. Иккинчи операциядан сўнг бемор батамом соғайиб, Жомбойга қайтиб кетади.

Жиззах туманидаги Ҳ.Носиров номли хўжаликда яшовчи Қодирқуловларнинг фарзанди Жамшид эса ҳар икки томондаги ўпка ва жигар эхинококкози боис операция қилинди. Беморнинг отаси Б.Қодирқулов бу ҳақда шундай дейди:

— Ўғлимнинг аҳволи ёмон эди. Кўпчилик Тошкентга олиб боришни маслаҳат берди. Бунинг ўзи бўладими! Вилоятга келганимизда бу ердагилар тезда операция қилиш лозимлигини айтишди. Барча шароит, дори-дармон бор экан. Яқинда ўғлимизга жавоб беришди. Ҳозир ҳам марказ шифокорлари ўғлимнинг соғлиғини назорат қилиб турищибди. Шунинг учун анча хотиржаммиз.

— Яқинда жарроҳларимиз яна бир муҳим муваффақиятга эришдилар, — дейди биз билан суҳбатда марказ директорининг ўринбосари Ботир Ҳамроқулов. — Ўнг билагининг артерияси батамом узилиб кетган беморнинг томирини қайта уладик. Бу билан 26 ёшли Раҳматулла Қорабеков ногирон бўлиб қолишдан қутулди. Яқингача бу каби ҳолатда беморларнинг ўша еридан кесиб ташлашга тўғри келарди. Ёки пойтахтга юборилиб, вақт йўқотиларди.

Куни кеча Шошилинч тиббий ёрдам илмий маркази Жиззах филиалидан таҳририятга телефон қилиб, юраги операция қилинган беморнинг соғая бошлаганини, энди унинг ҳаётига ҳеч қандай хавф йўқлигини маълум қилишди. Марказдаги илк юрак операцияси муваффақиятли ўтибди!

Баҳриддин САТТОРОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

Қариндошга қуда бўлгунча...

Халқимизнинг жуда кўп урф-одатлари ва маънавиятимизни эслатиб турадиган кўпгина удумлари мавжуд. Шулар қаторига қариндош-уруққа қиз узатиш, қариндошдан ўғил уйлантириш ҳам киради. Умуман олганда бу ёмон одатга ўхшамайди, қариндош-уруғлар қуда-андачилик қилишса, меҳр-оқибат янада ортади. Лекин бу нарсага бир томонлама қарашимиз ноўрин саналади. Тиббиётдаги илмий изланишлар шуни кўрсатяптики, қариндош-уруғ билан турмуш қуриш, ришта боғлаш, бўлажак фарзандлар саломатлигига ёмон таъсир кўрсатар экан. Бир авлодда, масалан, ака-ука, опа-сингиллар наслида оғир касалликлар бўлса, уларнинг насли бир-бири билан қовушганида ирсий касаллик пайдо бўлади. Қариндош-уруғ оила қурса, олдинги авлоддаги хасталик янги авлодга ўтади.

Иш вақтимда Н. исмли йигит билан суҳбатлашиб қолдим. У менга бир фарзандининг мажруҳ бўлиб туғилганини айтиб бериб, тушкунликка тушди. Суҳбатимиз узоқ чўзилиб кетди. Маълум бўлишича, йигит ҳамда унинг турмуш ўртоғи ака-сингилларнинг фарзандлари экан. Тўғри, ҳар доим ҳам бундай нуқсонлар кузатилавермаслиги мумкин. Айрим кишилар «Мен, ўз қариндошига турмушга чиққанлар ёки уйланганларнинг қанчадан-қанчасини биламан, уларнинг болалари соғлом-ку», дейишади. Бунинг сабабларини тушуниш учун илмий далилларга мурожаат қиламиз.

Ирсий касалликлар ҳозирги вақтда тиббиёт фанининг олдида турган долзарб масалалардан бири ҳисобланади. Бу борада сўнгги йилларда қатор натижаларга эришилди ва кўпгина илмий йўналишдаги ишлар олиб борилмоқда. Илмий текширишлар шуни кўрсатдики, бу касалликларнинг наслдан-наслга ўтишига оқсилларнинг ҳар хил таъсирлар туфайли ўзгариши ва бузилиши сабаб бўлар экан. Яқин қариндошга турмушга чиқиш, ичкиликбозлик ва шунга ўхшаган нарсалар оқибатида шундай ҳол юз беради. Айрим туғма аломатлар ҳам наслдан-наслга ўтиб боради, лекин бу соғлиққа унча хавф туғдирмайди. Масалан, инсон рангни билмайдиган, қизил билан яшил рангни ажрата олмайдиган бўлиб туғилиши мумкин. Бундай ҳолатлар кўпроқ эркакларда учрайди. Яна шундай ирсий белгилар борки, булар келажак наслларни оғир дардга чалинтиради. Жумладан, миопатияда беморнинг қўл ва оёқ мускуллари оза бошлайди, беш-олти йил ичида бемор қувватсизланиб, кўп ётадиган бўлиб қолади. Бунга асосан яқин қариндошларнинг турмуш қуриши сабаб бўлади.

Шифокор огоҳлантиради

Умуман олганда, бундай воқеалар бизда кўп учраб туради. Ота-оналаримиз «Биз қариб қолдик, биздан кейин қариндош-уруғчилик йўқолмасин, бориш-келиш тўхтаб қолмасин», деб ўғил-қизларини ёки невара-чевараларини яқин қариндошларига унашишади. Халқимизнинг «Кўза кунда эмас, кунида синади», деган нақли бор. Мисол учун қариндош-уруғчилик туфайли турмуш қурган 1000 нафар оиладан тахминан 2 ёки 3 тасида шу туғма нуқсонлар учраб турса, биринчидан оила учун, қолаверса жамият учун қанчадан-қанча йўқотишлар бўлишини бир тасаввур қилинг-а! Одатда насл касаллиги аёл ёки эркак кишида яширин бўлиши мумкин. Бундай вақтда яқин қариндош билан турмуш қурса, касаллик тезда болага ўтади. Аёл ёки эркак қариндош бўлмаган бошқа одам билан турмуш қурганда, унда яшириниб ётган касаллик белгилари ўз-ўзидан йўқолиб кетади. Шундагина насл касалликларига барҳам берилади, келажак авлодларимиз бақувват, соғлом ва билимли бўлиб етишишади. Ота-оналаримизга шуни маълум қиламизки, фарзандларингиз ҳамда невара-чевараларингизнинг бахти учун юқорида келтирилган изоҳларга таянган ҳолда, ҳаётдаги энг тўғри йўлни кўрсатасизлар деб, умид билдирамиз.

Дилдора РАСУЛОВА,
Саломатлик институти ходими.

Ҳамқишлоқлар қувончи

Олтиариқ туманидаги Қапчуғай қишлоқ фуқаролар йиғини ҳудудида 70 кишига мўлжалланган «Дўстлик» қишлоқ врачлик пункти қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Бу ерда аҳоли саломатлигини назорат қилиш, биринчи тиббий хизмат кўрсатиш учун керакли бўлган кўплаб қулайликлар яратилган. Хусусан, унда эмлаш, таҳлил, аёллар маслаҳатхонаси, физиотерапия, кичик жарроҳлик муолажаларини ўтказиш бўлимлари бор. Замонавий тиббиёт асбоб-ускуналари билан жиҳозланган, миллий меъморчилик андозалари асосида қурилган пунктда 19 нафар шифокор ва ҳамшира янги иш ўринларига эга бўлди.

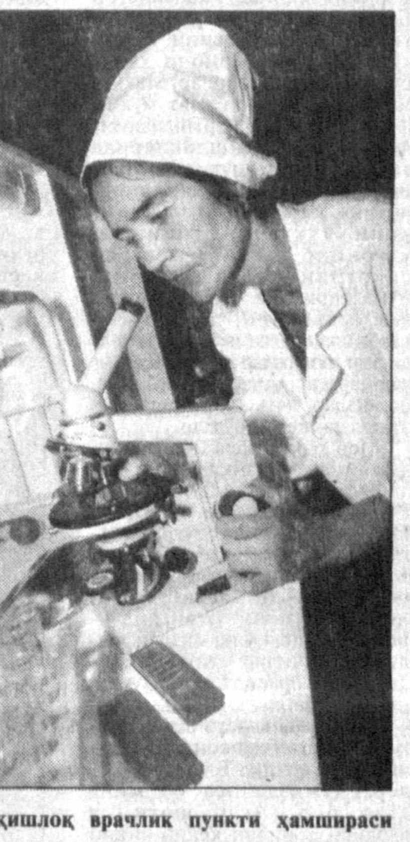

СУРАТДА: «Дўстлик» қишлоқ врачлик пункти ҳамшираси Дилфуза Икромова.

Шуҳрат ОЛИМОВ (ЎзА) олган сурат.

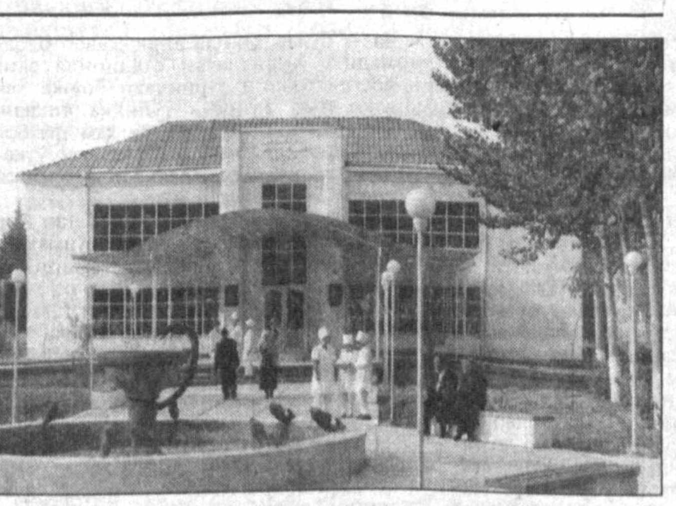

Андижон вилояти, Олтинкўл туманида кейинги йилларда аҳолига тиббий хизмат кўрсатишга алоҳида эътибор берилятпи. Бу ердаги мавжуд шифохоналар, поликлиникалар, қишлоқ врачлик пунктларига мурожаат қилаётган беморлар шифокорлар муолажаларидан мамнун. Ўтган йили тумандаги марказий шифохонада Шошилинч тиббий ёрдаи бўлими очилди. Бугунгача уч минг нафарга яқин беморга шошилинч тиббий ёрдам кўрсатилди.

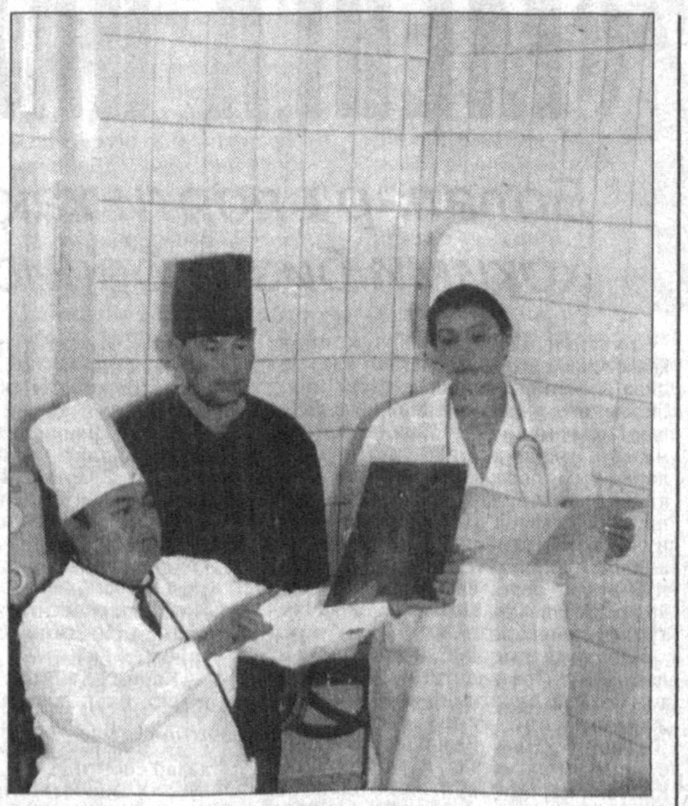

СУРАТЛАРДА: шифохонанинг умумий кўриниши. Касалхона бош врачи (чапда), олий тоифадаги шифокор Сойибжон Бозоров шифокорлар Баҳриддин Холдоров ва Мавлуда Абдулҳамидовалар билан янги қабул қилинган беморнинг касаллик тарихини кўздан кечиришмоқда.

Дилшод ЎРИНБОЕВ
олган суратлар.

1 декабрь – Умумжаҳон СПИДга қарши кураш куни

Билмайин босманг тиконни

Ҳар бир юқумли касалликнинг олдини олишда, унга қарши курашишда тўғри ва вақтида берилган маълумотнинг аҳамияти катта. Тиббиёт ходимлари, мутасадди ташкилотлар, вазирликлар ва нодавлат ташкилотлар юқумли касалликлар эпидемиясига қарши курашиш чора-тадбирларида фаол иштирок этганликлари боис республикамизда деярли барча юқумли касалликлар камайди. Лекин БМТ ва ЮНЭЙДСдан олинган маълумотларга қараганда кейинги пайтларда СПИД хасталиги авжга чиқмоқда. Бугунги кунгача бу вирусни ўзига юқтирганлар сони дунёда 64 миллиондан ошиб кетди ва 25 миллион нафар бемор СПИД ташхиси билан ўлганлиги қайд этилди. Шу муносабат билан БМТ Бош ассамблеясининг 2001 йил 25-27 июнда ВИЧ/СПИД бўйича Нью-Йорк шаҳрида ўтказилган махсус сессиясида бу хасталикка қарши кураш бўйича Ҳамкорлик декларацияси қабул қилинди. БМТ Бош котиби Кофи Аннан маърузасида Жаҳон мамлакатлари ВИЧга қарши курашда муваффақиятга эришиш учун кенг миқёсда профилактик ишларни олиб бориши зарурлиги таъкидланди.

Бугунги кунда асосий вазифа инфекциянинг жинсий йўл билан онадан болага ва инъекцион — наркотик (парентерал) қабул қилувчилар орасида юқишидан сақланиш ҳамда касалликнинг олдини олишга қаратилган. Боиси бу вирус чегара билмайди. У ўлкамизга бундан 12 йил илгари кириб келган. Вирусни юқтирган 55 хорижий фуқаро қонун асосида депортация қилинган.

Ваҳоланки, Интернетдан олинган сўнгги маълумотларга қараганда, бугунги кунда Хитойда бир миллион одам, Покистонда 100 минг, Россия Федерациясида 300 минг, Украинада 30 минг, Қозоғистонда 3150, Озарбайжонда 950, Қирғизистон Республикасида 300 бемор ўзига СПИД вирусини юқтириб олган.

Бугунги кунда мамлакатимизда ҳам СПИД бошланиши хавфи бор. Прогностик моделлар, эпидемик мониторинг унинг кўпайиши мумкинлигини кўрсатмоқда. Афсуски хасталик асосан героин қабул қилувчи инъекцион гиёҳвандлар орасида учрамоқда. Шу боис бундай гуруҳлар орасида профилактик чора-тадбирларни олиб бориш лозим.

СПИД бу тиббиёт муаммоси эмас. У ижтимоий, иқтисодий, давлатлараро, социал, диний ва ахлоқий муаммодир. Соғлиқни сақлаш вазирлиги бугунги кунда тегишли вазирликлар, ҳокимиятлар, халқаро ташкилотлар, нодавлат ташкилотлари билан биргаликда бу хасталикка қарши профилактик чора-тадбирлар олиб бормоқда. Республикамизда унга қарши курашда жаҳон андозаларига асосланган мустақил тизим мавжуд. Ҳамдўстлик давлатларидан фарқли равишда биринчи марта юртимизда 220 дан ортиқ «Ишонч пунктлари» фаолият кўрсатмоқда. Бу ерда инъекцион гиёҳвандлар билан ишончли мулоқот ўтказилади, консультатив ёрдам кўрсатилади, бир марта ишлатиладиган шприцлар текинга берилади, дезинфекция моддалари ва механик ғилофлар тарқатилади. Бу ҳолат касалликни гиёҳвандлар орасида камайтиришга олиб келади.

Шу йилнинг 18 июлида Республика фавқулодда эпидемияга қарши кураш комиссияси мажлисида «Ўзбекистон Республикасида ВИЧ/СПИД касаллигининг 2002-2005 йилларда олдини олишга қаратилган Миллий дастур» қабул қилинди: Бугунги кунда Соғлиқни сақлаш вазирлигининг ташаббуси билан республикамизда бу касалликнинг 2002-2005 йилларда олдини олишга қаратилган Стратегик дастур тайёрланди ва Вазирлар Маҳкамасига юборилди. Бу ҳужжатни тайёрлашда Халқ таълими вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Юстиция, Ички ишлар, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, Мудофаа вазирликлари, «Камолот» ёшлар ҳаракати, нодавлат ташкилотлар ва халқаро ташкилотлар иштирок этдилар.

Ҳозирги кунда барча вилоятларда СПИД марказлари фаолият кўрсатмоқда. 100 дан ортиқ лабораториялар профилактик ишларни амалга оширмоқда ва бу марказларнинг ижобий фаолиятида жойлардаги ҳокимликларнинг ёрдами сезиларли бўлмоқда. Агар СПИДнинг халқаро муаммо эканлигини ҳисобга олсак, мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган халқаро ташкилотлар профилактика учун зарур бўлган кўп миқдордаги бир марта ишлатиладиган шприцлар, иммуноблот ва тест-системалар ҳамда эпидемиологик хизмат модернизациясига ёрдам кўрсатади, деб умид қиламиз.

Шуни айтиш керакки, бугунги кунда СПИДга қарши вакцина дунё бўйича ишлаб чиқилмаган. Вирусга қарши дори — Ретровир препарати жуда қиммат. Шуни ҳисобга олиб, республикада хасталикнинг олдини олишда аҳоли орасида даъват, тушунтириш ва ўзини ундан ҳимоя қилиш усулларини ўргатиш ишлари олиб борилмоқда. Ўзига СПИД вирусини юқтириб олган беморлар социал ҳимояланган ва уларга текин тиббий ёрдам кўрсатилмоқда.

Мумтоз ҲАКИМОВ,
Республика СПИД маркази директори, профессор.

Қарордан сўнг

Спорт тоблайди, тарбиялайди ҳам

Фарғона вилоятида вояга етмаган ёшлар билан спорт мусобақалари уюштириш тажрибаси шундай хулосага олиб келди

Президентимизнинг "Ўзбекистон Республикаси болалар спортини ривожлантириш жамғармасини тузиш тўғрисида"ги Фармонида "болаларда спортга меҳр уйғотиш, ўсиб келаётган ёш авлод онгида спорт билан шуғулланиш, соғлом турмуш тарзига амал қилиш, маънавий ва жисмоний камолга интилиш, уларни салбий таъсирдан ҳимоя қилиш ҳамда зарарли одатлардан халос этиш, болаларни барқарор феъл-атворли, Ватанга меҳр-муҳаббат ва ўз мамлакати учун ғурур-ифтихор руҳида тарбиялаш борасидаги чора-тадбирлар комплексини амалга ошириш долзарб вазифалардан эканлиги алоҳида таъкидланган.

Бу масалаларнинг нечоғли муҳим аҳамиятга эгалигини Фарғона вилоятида алоҳида назоратда турувчи вояга етмаган ёшлар билан ишлаш тажрибаси яққол кўрсатди. Одатда, билиб-билмай жиноят содир этган болаларнинг аксарияти ўжар, бировларнинг маслаҳатига қулоқ осмайдиган бўлади. Бундай ёшларни тўғри йўлга бошлаш учун мамлакатимизда талай ишлар амалга оширилаяпти. Хусусан, ҳуқуқ-тартибот органлари ҳамда ҳокимлик идораларидаги вояга етмаган ёшлар билан ишлаш комиссиялари ушбу муаммолар билан мунтазам шуғулланишмоқда.

Нохос жиноятчиликка қўл урган ўсмирларни ножоиз муҳитдан чиқариб олиш борасида ҳам ўзига хос таълим-тарбия комплекслари ишлаб чиқилган. Ўша комплекслар воситасида ёшларни спорт билан шуғулланишга, нуфузли мусобақаларда қатнашишга жалб қилишнинг самараси жуда катта.

Шу йилнинг баҳорида Олтиариқ туманида "Футболимиз келажаги" деб номланган турнир ўтказилди. Кўпчилик уни одатдаги мусобақалардан бири бўлса керак, деб ўйлаганди. Вилоят прокуратураси қошидаги вояга етмаганлар иши билан шуғулланувчи бўлим ва вилоят ҳокимлиги ҳузуридаги комиссия мутасаддилигида ўтган бу мусобақада фақат тарбияси оғир, ҳуқуқ-тартибот органларида алоҳида назоратда турувчи ёшлар иштирок этди. 10-12 ёшлилар ўртасидаги мусобақага тумандаги 73 та маҳалладан 63 таси ўз вакилларини жўнатди. 2-босқичда эса 17 та қишлоқ ёшлари қатнашди. Вилоят финал босқичида олтиариқликлар 2-ўринни эгаллашди. 12-14 ёшлилар орасида эса Оқбўйра қишлоғи ёшларига гуруҳда ғолиб чиқиш насиб этди. Энг эътиборлиси, ҳар икки гуруҳда қатнашган 26 нафар ёш футболчининг ҳаммаси алоҳида назоратда турувчи ўсмирлар эди.

Ўзбекистон туманида эса вояга етмаган ёшлар ичида алоҳида ҳисобда турувчилар учун спортнинг 10 тури бўйича мусобақалар ўтказилди. Бир ҳафта давом этган спорт баҳсларида тарбияси қийин, қандайдир кучлар таъсирида жиноят кўчасига кириб қолган 500 нафардан зиёд ўсмир иштирок этди. Вилоят босқичида иштирок этаётган туман терма жамоаси аъзоларининг ҳаммаси спорт уст-бошлари, анжомлари билан таъминланди.

Бағдод туманидаги мусобақалардан сўнг эса туман спорт мактаби қошида тарбияси қийин болалар билан мунтазам фаолият олиб борувчи тўгараклар ташкил қилинди. Кечагина дўстлари, маҳалла кўй орасида боши хам бўлиб юрган Кенагас қишлоғилик Умид Умрзоқов иқтидорли футболчи эканлиги мусобақаларда таъкидланди.

Олтиариқ, Ўзбекистон, Бағдод туманларида бошланган бу хайрли тадбирлар кейинчалик вилоятнинг барча шаҳар ва туманларига ёйилди. Ёзги таътил пайтида шаҳар ва туманлар бўйича саралаш мусобақалари ўтказилиб, август ойида бир ҳафта мобайнида Фарғона шаҳридаги "Нефтчи" ўйингоҳида мусобақаларнинг вилоят босқичи ўтказилди. Мусобақаларда бежирим спорт кийимлари кийиб қатнашаётган ўсмирларни кўриб, уларнинг кечагина чоҳ оғзидан қайтган ёшлар эканлигига ишонгинг келмайди.

— Баъзи бир ўртоқларимнинг ҳою ҳавасига ишониб, жиноят кўчасига киришимга бир баҳя қолган эди, — дейди Риштон туманидаги Воҳим қишлоғилик ўспирин Зоҳиджон Зокиров. — Икки ўт орасида қолган кезларимда спорт менга асқотди. Курашнинг Фарғонача усули билан шуғуллана бошладим. Ҳозир ўз вазним бўйича туман, вилоят мусобақаларида қатнашиб, анчагина муваффақиятларга ҳам эришдим. Билмадим, агар спорт бўлмаганида мен қайси кўчага кириб кетар эдим?!

— Эндигина 18 баҳорни қаршиладим, — дейди Кува туманилик Шоҳиста Усмонова. — Кимларнингдир фирибига учибми ёки қандайдир хавойи орзуларни ҳавас қилибми, кўча қизига айланиб қолишимга оз қолди. Туман ички ишлар бўлими ходимлари менга бирор-бир фойдали меҳнат ёки спорт билан шуғулланишимни тавсия қилишди. Ҳаётимдаги шу қийин даврда мураббий Н.Эргашевга рўбарў келдим. У менга қизлар ўртасида ўзбек кураши билан шуғулланишимни тавсия қилди. Ҳозир бу машғулотларга шундай киришиб кетдимки, бирор кунимни курашсиз тасаввур қила олмайман. Ниятим — ўзбек кураши бўйича нуфузли халқаро мусобақаларда ҳам қатнашиш. Менга тўғри йўлни кўрсатган ички ишлар бўлими нозирлари ҳамда мураббийимдан беҳад миннатдорман.

Мамлакатимизда ташкил этилган болалар спортини ривожлантириш жамғармаси ёшларни жисмоний ва маънавий саломатлигини яхшилаш, соғлом турмуш тарзига интилиш билангина чегараланиб қолмай уларни қалтис йўллардан қайтариш, ёт таъсирлардан ҳимоя қилиш учун хизмат қилишига шубҳа йўқ эканлигини фарғоналиклар тажрибаси яққол кўрсатиб турибди.

Набижон СОБИР,
"Халқ сўзи" мухбири.

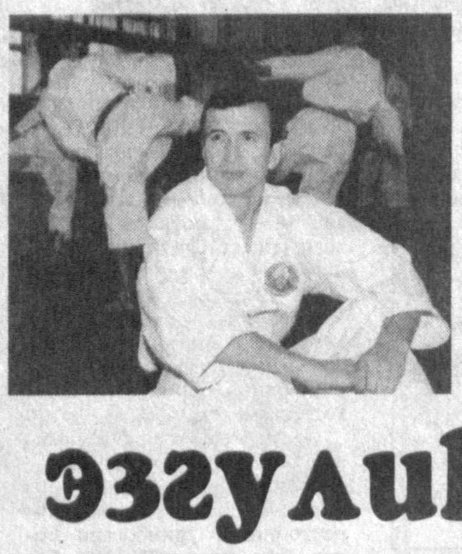

Ўзбекистон Каратэ миллий федерацияси президенти, республикада хизмат кўрсатган спорт устози Нурхон НАФАСОВ билан мулоқот.

КАРАТЭ – эзгулик элчиси

— Спорт ишқибозлари орасида каратэни севмайдиган, у билан шуғулланувчи кишининг ҳаракатларидан завқланмайдиган одам топилмаса керак,-дейди гап аввалида Нурхон ака. — Бизнинг юртимизда ҳам спортнинг мазкур турига нисбатан иштиёқ йилдан йилга кучайиб бормоқда. Федерациямизга аъзо бўлиш истагида юрганларнинг сон-саноғи йўқ. Айниқса, болалар орасида қизиқиш кучли. Уларни машғулот чоғида кузата туриб, беихтиёр шу соҳа кишиси бўлганлигимдан ғурурланиб кетаман.

— Суҳбатимиз мантиқан болаларнинг спортга бўлган қизиқишига бориб тақаларкан, юртимизда уларнинг эртасини ўйлаб кўрсатилаётган ғамхўрликни алоҳида таъкидлаш жоиз. Шундай эмасми?

— Дарҳақиқат, эртанги кунимиз эгаларининг ҳар томонлама камол топиши учун ҳукуматимиз томонидан берилаётган эътиборнинг ўрни беқиёс. Хусусан, Президентимизнинг яқинда «Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармасини тузиш тўғрисидаги» Фармони ҳамда бу борадаги Вазирлар Маҳкамасининг Қарори ғоят муҳим аҳамиятга эга. Юртимизнинг чекка-чекка қишлоқларида спорт билан шуғулланишга иштиёқи баланд, аммо истеъдодини намойиш этишга имкони йўқларни топишда, уларнинг лаёқатига қараб спортнинг маълум турига йўналтиришда, шу йўл билан ҳам маънавий, ҳам руҳий тарбиялашда жамғарманинг олдидаги вазифалар муҳим. Бунинг учун фақат мутасаддилар эмас, бошқалар ҳам масъулият ҳис этишлари керак бўлади.

Мен ўрни келганда шуни ҳам айтмоқчиманки, истиқлолдан олдин республикамизда спортнинг ривожи ниҳоятда суст эди. Каратэ тўғрисидаку гапирмасак ҳам бўлади. Бугун эса вазият ўзгача. Эътибор берган бўлсангиз мустақиллигимизнинг ўтган йиллари мобайнида ўлкамиздан юзлаб спортчилар етишиб чиқди. Улар орасида жаҳон узра номи кетганлари талайгина.

Японияда каратэ билан шуғулланадиганлар сони 10 миллиондан ортиқ. Бизнинг Федерациямизда эса 60 минг аъзо бор. Агар юртимиз аҳолиси сонидан келиб чиқиб айтадиган бўлсак, бу кўрсаткич кам. Аминманки, янги жамғарманинг кўмаги билан бизда ҳам яқин йиллар ичида каратэчилар сони кескин купаяди.

— Нурхон ака, боя айтиб ўтганингиздек, бир пайтлар бизда каратэга муносабат ўзгача эди. Яъни, одамларимиз онгида каратэ фақат жангариликка ўргатади, деган фикр ўрнашиб қолган эди?

— Тўғри айтдингиз. Ўзим ҳам кўп эшитганман бундай фикрларни. Лекин бугунга келиб эса бундай муносабат кескин ўзгарди. Аслида каратэ кишини жангариликка эмас, балки унинг ҳам жисмонан, ҳам руҳан шаклланишига кўмаклашади. Бошқа спорт турларидан фарқли ўлароқ бунда мураккаб машқ талаб этилади. Оппоқ кийиниб машғулот ўташ қалб эзгуликларга бурккансин, кўнгилда ёвузликка ўрин қолмасин, деганидир. Мана шу томонлари билан каратэ ҳиндларнинг ЙОГ санъатига ўхшаб кетади. Унда ҳам бунда ҳам бир истак — инсонни ҳар жиҳатдан камолга етаклаш асосий ўринда туради.

— Аксарият хорижий фильмларда жангарилик саҳнаси кўп учрайди. Бу ҳолатнинг томошабинга таъсирини қандай баҳолайсиз?

— Кино билан кинонинг ҳам фарқи катта. Жангарилик ҳақида гапирганимизда, дарҳақиқат, европанинг кўплаб фильмларида ур-сур лавҳалар асабга тегадиган даражада. Қурол аслаҳани кўтариб, отишма ўйнаганларини умуман тушуниб бўлмайди. Уларда акс этган қўл жанги курашида ҳам сохталик мавжуд. Каратэ кино ишлашда японларга тенг келадигани йўқ. Тўғри, кино барибир кино, аммо уларнинг бадиий фильмларида оз бўлсада,ҳаётга яқинлик мавжуд. Ҳозир бизнинг экранларимизни забт этган кўпгина сериаллардан кўра кишига руҳан таъсир этадиган баъзи жангари фильмларни устун қўйган бўлардим. Болаларимизни кино деганда аллақандай можаролар акс этган лавҳаларни эмас, балки кишини ҳар томонлама эзгуликка чорлайдиган фильмларни кўз олдиларига келтиришлари учун оиладаги муҳитни қаттиқ назоратга олиш жоизмикан...

— Каратэнинг бошқа спорт турларидан ажралиб турувчи хусусияти нимада?

— Энг аввало, метин интизом талаб этишида. Кейин тинимсиз машқ. Картэчи бўлиш учун жуда кўп йиллар керак. Шуни ҳисобга олиб ёшларга орзулари ушалиши учун ҳар қандай қийинчиликни енгиб ўтишларини маслаҳат бермоқчиман.

— Бугун Нурхон Нафасовни нафақат юртимизда, қолаверса хорижда ҳам танишади...

— Лекин менга хориждан ҳам кўра ўзимиздагиларнинг билгани етади. Ҳар бир киши ўз ватанида танилсин, танилмасаям унинг равнақи йўлида хизмат қилсин.

Яқинда хизмат юзасидан водий тарафга бораётиб, Қамчиқ довонида писта сотиб ўтирган уч-тўртта кампирнинг ёнига бордим-да, бир сиқим писта олиб икки юз сўм узатдим. Шошиб турганлигим боис, қайтимига ҳам қарамай ортимга бурилувдим ҳамки, бояги момо ҳой бола бу ёққа кел, деди. Бордим. Сўнг у ҳозиргина узатган икки юз сўмимга ишора қилиб мен сени яхши танийман, отинг Нурхон Нафасов, деди. Сен юртимизнинг дунёга танилиши учун хизмат қиляпсан. Шунинг учун мен сени яхши кўраман. Аммо мана бундай қилиб мени олдимга ортиқча пул ташлаб кетма. Менга сенинг соғлиғинг керак, жон болам. Аслида сен менга эмас, мен сенга пул беришим керак. Онахоннинг гапини эшитиб, ниҳоятда таъсирланиб кетдим. Биргина аёлнинг қалбида спортга нисбатан шунчалик эҳтиром бор экан, демак қилаётган озми кўпми меҳнатимизнинг самараси бу. Ватандошларимизнинг дилида жўш ураётган ифтихор туйғусидан нишона бу. Ана шу фахрланиш бундан-да зиёда бўлиши учун ҳар биримиз бор кучни аямасдан ишлашимиз керак, деган хулосага келдим.

Нурхон Нафасов билан узоқ суҳбатлашиб, англадикки, у спортни фақатгина машҳур бўлиш учун танламаган. У шу юрт келажагининг ворислари бўлмиш болажонларимиз орасидан кўпроқ спортчилар етишиб чиқиб, ватанимиз шаънини улуғлашга бел боғласин, жаҳон узра ном қозониб, ўзбек деган миллатнинг ғururига айлансин, дейди ва мазкур ниятиниг ижобати учун бизда ҳар қанча имконият мавжудлигини таъкидлайди.

Нурхон Нафасов ва унинг шогирдларига хос бундай мулоҳазалар бошқаларни-да олдинга чорлайди. Она-Ватанимизнинг эртасини бугунгидан-да ойдин бўлиши учун курашишга даъват этади.

«Халқ сўзи» мухбири Мақсуд ЖОНИХОНОВ суҳбатлашди.

Нўъмонжон МУҲАММАДЖОНОВ суратга олган.

«Пахтакор» ишончни оқлади!

Сешанба куни Осиё чемпионлари лигасининг жавоб учрашувида «Нефтчи» Эроннинг «Истиқлол» жамоасини қабул қилиб, 2:1 ҳисобида устун келган бўлса-да, гуруҳ ўйинларига чиқолмагач, бор умидимиз жавоб учрашувини ўтказиш учун 24 ноябрь куни Дубайга йўл олган «Пахтакор» жамоасидан эди. Тошкентдаги ўйинда «Ал-Аҳли»ни 3:2 ҳисобида енгган бўлсалар ҳамки, пойтахтликларнинг аҳволи мақтангулик эмасди. Шунинг учун жамоа мураббийлари асосий эътиборни «оғриқ нуқта» — ҳимояга қаратишди.

Бу пайтда Дубайнинг «Ал-Аҳли» жамоаси ҳам ўзига хос янгиликлар билан таркибни кучайтирди. Уларнинг хорватиялик мураббийи Сречко Юркич жамоани янада ҳужумкор қилиш учун эронлик футболчи Жавад Каземённи сотиб олганди. Бу билан Сречко Юркич Тошкентда ҳимоячиларимизни анча шошириб қўйган яна бир эронлик ҳужумчи Али Каримига Жавадни шерик қилиб, ғалаба қозонишни кўзлаганди.

Айтиш мумкинки, 27 ноябрда ўтказилган учрашувда ҳар иккала жамоадаги ўзгаришлар «Пахтакор»ни гуруҳ ўйинларига чиқиш имкониятини яратди. Ҳимояда мустаҳкам ўйин кўрсатган янги чемпионимиз араб футболчиларининг ҳужумдаги тактикасини чиппакка чиқарди. Дарвозамизга йўл топа олмаган Али Карими жамоадошлари иккинчи бўлимнинг 74-дақиқасида ўз дарвозаларидан тўп олиб чиқишга мажбур бўлишди.

Иккинчи бўлимнинг 72-дақиқасида майдонга тушган терма жамоамиз сардори Миржалол Қосимов икки дақиқа ўтар-ўтмас ана шу ғалаба тўпини киритиб, «Пахтакор»ни Осиё чемпионлар лигасидаги гуруҳ ўйинларида иштирок этишини таъминлади.

Дилмурод ПАРПИЕВ.

Майдонда ўқувчи қизлар

Пойтахтимизнинг Мирообод туманида жойлашган 94-мактабда Конституциямизнинг 10 йиллиги муносабати билан 1985-86, 1987-88 йилларда туғилган қизлар ўртасида спортнинг волейбол тури бўйича беллашув ўтказилмоқда. Эртага поёнига етадиган ушбу Халқаро мусобақада юртимиз ва қўшни мамлакатлардан жами 23 та жамоа иштирок этяпти. Таъкидлаш жоизки, мазкур турнир мактаб ўқувчилари ўртасида ўтказилаётган «Умид ниҳоллари» спорт ўйинлари билан узвий боғлиқдир.

Лондондан келтирилган медаллар

Таэквадонинг ИТФ йўналиши бўйича ўтказилган Европа очиқ чемпионатининг Лондонда бўлиб ўтган мусобақаларида жами 14 давлатдан келган спортчилар баҳс юритишди.

Унда 8 та олтин, 2 та кумуш ва яна шунча бронза медалларини қўлга киритган спортчиларимиз умумжамоа ҳисобида мезбонлардан кейин иккинчи ўринни қўлга киритишди. Айниқса, 9-12 ёшдаги болалар баҳсида Далиев Қурбонов, Аъзам Ажибеков ва Шаҳноза Ҳолиқоваларнинг финалда англиялик ёш таэквандочиларни мағлуб этишини мухлислар олқишлар билан қарши олди.

65 килограмм вазн тоифасида татамига чиққан Бобобек Казаков олтин медални қўлга киритди. 55 килограмм вазндаги Дилноза Раҳимова эса ҳам тиль, ҳам масоги баҳсларида барча рақибларини доғда қолдирди. Шунингдек, Дилноза Арзиматова ҳам 52 килограмм вазнда Европа чемпиони, деган юксак унвонга сазовор бўлди.

СУРАТДА: ***ғолиб спортчилар.***

Маҳаллаларда

Кичкина деманг бизни...

— Ёшинг нечада?

Қуралай кўзлари кулиб турувчи болакай дадил жавоб қилади:

— Бу йил ўн иккига тўлдим.

— Футболники сингари теннисниниг ҳам мафтункор сеҳри бор. Айт-чи, сени теннисга нафақат ошно, балки “асир” қилган устозинг кимлар?

— Бобом, дадам.

— Ёши катта рақибларинг...

— Теннис ёш танламайди.

Суҳбатга Жонибекнинг дадаси Абдурауф ака қўшилади:

— Нокамтарлик бўлмасин, боламнинг зуваласи пишиқ, илиги тўқ. Унча-мунчага “эзилмайди”.

Ким ўз дилбандининг етти мучали соғ бўлишини истамайди. Соғлом, бақувват бола ота-она қувончи, фахри.

Билсангиз ҳали у ерим, ҳали бу ерим оғрияпти, деб диққат қилмасин, ташвиш келтирмасин десангиз уни чиниқтиринг, спорт билан шуғуллансин. Терлаб-терлаб улғайган боланинг мускуллари бақувват бўлади.

Бу Абдурауф аканинг сўзлари, унинг гапларига яна қулоқ тутамиз.

— Спортга ошно одам дармон дорини ўзига яқин йўлатмайди. Мана, дадамни олинг. У узоқ йиллар турли раҳбарлик лавозимларида ишлади. Андижон спортининг ривожига катта ҳисса қўшди. Ўттиз йилдирки, катта теннис билан шуғулланади. Бизлардаги теннисга иштиёқ дадамиздан “юққан”. Саломатлигидан шикоят қилганини билмаймиз.

Санжар Ўрозалиевлар сулоласи Андижонда жаҳон андозаларига тўла жавоб берадиган теннис кошонаси барпо этилгач, ёппасига шу ерга келишди. Оиланинг катта-ю кичиги спортнинг ана шу тури билан шуғуллана бошлади. Санжар отанинг ўғли Абдурауф теннис марказининг мураббийига айланди. Ўғли Жонибек ўнлаб иқтидорли шогирдларидан бири.

— Бола ҳар нарсага қизиқувчан бўлади. Уларга бир назар ташланг-а, бирининг елкасига қармоқ ташлаб сою анҳорлар томон чопқиллаётганини кўрасиз. Яна бириси каптар ошиғи, иккинчиси кучукчаларни қийнаб безор қилади. Бас, шундай экан ҳали мактаб кўрмаган болакайларни мажбурлаб эмас, қизиқтириш керак. Ўша қизиқиш бола қалбига чўғ ташласин. Оҳанграбодай ўзига чорласин. Сиз билан бизнинг вазифамиз чўғни алангa олдириш.

Жонибек дадасидан ташқари теннис оламининг пешқадамларидан Константин Томашевич, Дмитрий Арисовлардан теннис сабоқларини олди. У ҳали жуда ёш бўлишига қарамай ҳар бир ҳаракат, ҳар бир зарбни тез илғаб, яшин тезлигида жавоб қайтариш “сир”ларини ўзлаштирди. Мана самараси: бугун Андижонда унинг тенгқурларигина эмас, ўзидан бироз катта ёшдаги теннисчилар орасида ҳам у билан баробар “олишадиган” рақиб бармоқ билан саналарли. Шу боис Жонибек Ўразалиев ўзидан анча катта ёшдаги теннисчилар билан яшил майдонга тушади, машқ ўтказади.

Бўйчан, сеҳрловчи ҳаракатлари билан мухлисларни ром айлаган ўсмир маҳорати тобора ортиб бораётир. У эришган муваффақиятлар барчани қувонтирмоқда. Мамлакат теннис осмонининг чарақлаган юлдузларидан бири бўлишга умид уйғотган Жонибек ўзидан бир ёш катталар гуруҳида водийда, республикамиз миқёсида ўтказилган қатор мусобақаларда ғолиб бўлди. Москвада бўлиб ўтган “Олтин халқа” туркумида эса яна юқори зинадан жой олди.

Шу ўринда яна бир оилавий сулола — Шириевлар хусусида тўхталишни жоиз билдик. Андижонликлар Рафиқни маҳоратли футболчи сифатида яхши билишади ва қадрлашади ҳам. Кунларнинг бирида уларнинг уйларига спорт жонкуярларидан бири Шевкет Сейтаблаев кириб келди. Масалани кўндаланг қўйди:

— Теннисга қизиқишингдан хабарим бор, — деди у. Машқларингни бўлса кузатиб юрибман. Масалан, менга маъқулсан. Футбол билан ҳам теннис билан ҳам шуғулланишингни истайман.

Ўсмирлар ўртасида энг кучли ҳужумчи деб топилган “Олимпия” (Хўжаобод), “Шаҳрихончи” (Шаҳрихон) жамоаларида тўп сурган, “Андижон” клубининг ўтмишдоши “Водник”ка сардорлик қилган Рафиқнинг режаларини москвалик таниқли мураббий, стол тенниси бўйича бир неча бор собиқ Иттифоқ чемпиони Клим Константинович Ли ўзгартириб юборди. Рафиқ унинг мураббийлигида етти марта стол тенниси бўйича мамлакат чемпиони бўлди. Қатор халқаро мусобақаларда ғолиблик нашидасини сурди. У спорт устаси деган юксак номга лойиқ топилди. Ана ўша довруқли спортчи бугун ўзининг икки ўғлонини спортнинг машаққатли, бироқ мафтункор оламига олиб кирди.

— Бола қанчалик истеъдодли бўлмасин, уйида, маҳалласида яхши меҳнат, шароит яратилмаса катта спорт майдонига чиқиши қийин.

Бу Рафиқ Шириевнинг сўзлари. Чемпионлар оиласининг сардори сўзларига яна қулоқ тутгимиз келади.

— Андижонда стол тенниси бўйича махсус синф очишни таклиф этдим. Таклифимни шаҳар халқ таълими бўлими, 2-мактаб жамоаси қўллабқувватлади.

Маълумки республика терма жамоаси “Опен Германия” жаҳон турнири ҳамда Афинада ўтажак жаҳон олимпиадасига қизғин ҳозирлик кўрмоқда. Осон кечмайдиган ана шу “жанг”ларда Шириев ўғилларидан ташқари яна икки нафар шогирди ҳам иштирок этиши режалаштирилган. Италия профессинал клуби мансабдорлари бўлса Рафиқ аканинг ўғиллари Алберт билан Темурни ўзларига таклиф этишибди.

Демак, спортимиз осмони ёруғ юлдузлар билан тағин-да безанади.

Одилжон ШОДМОНАЛИЕВ, “Халқ сўзи” мухбири.

«МЕНГА ПАХТАДАН ГАПИРИНГ!»

Болалар спорти ҳақида гапирганимизда Коогон тумани ҳокими бизга беписандларча шундай жавоб қайтарди

Бугунги ёшларнинг тақдирига ҳавас қилса арзийди. Негаки улар олдида имконият эшиклари кенг очиқ, билим ва ҳунар эгаллаш учун барча шарт-шароит муҳайё. Катта шаҳарларни қўя турайлик. Энг чекка қишлоқларда ҳам болажон халқимизга хос янгича анъаналар шаклланаётгани, навқирон авлод бахти ва камолоти йўлида кўпдан-кўп хайрли ишлар амалга оширилаётгани кишини мамнун этади. Зеро, ёшлар ҳақида ғамхўрлик, бу аввало, келажак ҳақида ғамхўрлик демакдир.

Шу жиҳатдан олиб қараганда, мамлакатимиз Президентининг “Ўзбекистон болалар спортини ривожлантириш жамғармасини тузиш тўғрисида”ги Фармони ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг айни масала юзасидан қабул қилган қарори кўнгилдагидек иш бўлди. Айтиш мумкинки, мазкур ҳаётий ҳужжатлар таълим ислоҳотлари билан уйғун, ҳамоҳанг. Фармон ва қарорда Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини рўёбга чиқариш, жамиятда соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, ёшлар спортини молиявий қўллаб-қувватлаш юзасидан кенг кўламли вазифалар илгари сурилганки, уларнинг ижросини таъминлаш биз, катталардан алоҳида масъулият талаб этади.

Буни тушуниш мумкин. Модомики гап юрт тақдири, Ватан равнақи ҳақида кетар экан, ёшлар масаласини четлаб ўтиб бўлмайди. Бугунги кунда улар нима билан машғул? Ўқув-тарбия масканларида спорт-соғломлаштириш бўйича олиб борилаётган ишлар ҳукуматимиз талабларига мосми?

Ана шу каби саволлар ҳар биримизни ўйлантириши, табиий. Нега деганда, Алпомиш авлодлари сафи тобора ўсиб бораяпти, демак, улар учун янада кенгроқ майдон керак. Излаган имконият топаяпти. Чунончи, Бухоро шаҳрида болалар спортини ривожлантириш, уларнинг профессионал маҳоратини оширишга жиддий эътибор билан ёндашилмоқда. Замонавий стадионлар, жиҳозланган машғулот хоналари бўлажак олимпиадачилар ихтиёрига бериб қўйилган. Оммавий спорт турлари бўйича мактаблараро беллашувлар тез-тез ўтказиб туриладиди. Буларнинг ҳаммаси яхши, албатта. Хўш, шаҳар атрофидаги туманларда аҳвол қандай?

Ана шундай савол билан Когон тумани ҳокимлигининг эшигини қоқдик. Қабулхонада ёшгина котиба қиздан бўлак ҳеч ким йўқ. Жиддий қиёфали хизматчилар аллақандай қоғозларни кўтариб, ҳокимбува ҳузурига дам сайин кириб-чиқиб туришибди. Ниҳоят, тушга яқин бизга навбат етди.

— Бемаврид келдингиз-да, — оғрингандек қарши олди Карим Ҳайитов. — Яхшиси, бошқа куни учраша қолайлик? Ҳозир вақтим зиқ. Вилоятдан Фалончи Фалончиевич келаяптилар. Кутиб олишга чиқишим керак. — Ҳоким шундай деб, қўлидаги телефон гўшагига энгашди. — Нима қилдинг? Ўв, менга қара, ҳамма далада бўлсин. Ёшу қарига этак бер. Нима, пахтанинг ўзи йўқ? Мен билмайман. У ёғини ўзинг ҳал қил. Гап тамом!

Карим Ҳайитов дастакни жойига қўйиб, бизга юзланди.

— Хўш, нима қилдик, биродар?

— Кўп вақтингизни олмайман. Болалар спорти...

— Ҳозир менга пахтадан гапиринг.

— Тўғри, давлатимиз учун пахта керак. Лекин ёш авлод саломатлиги ҳозирги кунда бундан ҳам муҳимроқ масала эмасми?

— Бўпти, — бироз ён берган бўлди суҳбатдошим. — Тушунишимча, сизни мактаб спортининг аҳволи қизиқтираяпти. Шундайми? Бизда спортга эътибор катта. Йигитларга тайинлайман. Истаган жойингизга олиб боришади. Айланинг, кўринг...

Бетга айтганнинг заҳри йўқ. Ҳокимбуванинг ёзғиришини кўриб, “Иш тутумингиздан эски замоннинг, эскича раҳбарликнинг ҳиди келаяпти”, демоқчи бўлдигу, истиҳола қилдик. Мана, ўша гаплар қоғозга тушди. Гап эса эгасини топиши аниқ. Энди бу ёғини эшитинг. Биринчи раҳбардан рухсат тегди, мушкулимиз осон кўчса керак, деб ўйлагандик. Янглишибмиз. Оворагарчилик ана шундан кейин бошланди. Туман халқ таълими бўлими мудири З.Абдуллаев бетоб — шифохонада даволанаётган экан. Уни безовта қилгимиз келмади. Ниҳоят, сўроқлаб-сўроқлаб, раҳбарнинг маънавият масалалари бўйича ўринбосари Ҳ.Каримовни уйидан топдик.

— Спорт ишларига менинг алоқам йўқ, — “копток”ни ўзидан оширишга уринди у. — Ҳозиргина даладан келдим. Шодмоновни топиш керак.

— Ким бўлди, Шодмонов деганингиз?

— Жисмоний тарбия бўйича методистимиз. Керакли маълумотларни ўша кишидан олишингиз мумкин.

Қизиқ, ҳаётда нимани истасанг, кўпинча тескариси бўлади. Воҳид Шодмонов исмли акамиз (ёки укамиз)ни мудир хонасида икки соатча кутдик, изидан одам юбордик. Йўқолган пичоқнинг сопи олтин деганларидек, жисмоний тарбия ишлари методистидан дом-дарак бўлмади. Шу зайл ён дафтаримизнинг “зарур маълумотлар” саҳифаси очиқ қолди. Туманда 23 та умумтаълим мактаби мавжуд, уларда 12000 дан зиёд ўғил-қиз таҳсил олаяпти. Жисмоний тарбия ўқитувчилари эса бармоқ билан санарли: 36 нафар. Шуларнинг ҳам бир қисми ўрта махсус маълумотга эга.

Энди ўйлаб кўрайлик. Ўн мингдан зиёд ўқувчига нисбатан олганда, ўттиз олти нафар спорт мураббийси дарёдан томчи эмасми? Демак, туманда кадрлар муаммоси ўз ечимини тўлиғинча топгани йўқ. Ҳ.Каримов ҳамроҳлигида қишлоқ мактабларини айланамиз. Мавжуд стадионлар лозим даражада жиҳозланмаган. Спорт машғулотларини ўтказиш учун шарт-шароит етарли эмас. Ўзаро мулоқотлардан аён бўлдики, кўпчилик ёшлар жисмоний тарбия деганда футбол ёки волейбол ўйинларини тушунишади, холос. Улар спортнинг янги, замонавий турлари ҳақида етарли тасаввурга эга эмас. Яна бир ажабланарли ҳол: қишлоқ мактаблари ўқитувчиларига августдан бери маош берилмаган. Бундай шароитда ақлан баркамол, жисмонан соғлом авлодни шакллантириш имкониятлари бой берилмайдими?

Қишлоқ спорти

Кундуз соат 1.30. “Зарафшон” ширкат хўжалиги, Каттаорғун қишлоғида жойлашган 7-умумтаълим мактабидамиз. Ён-атроф сув қўйгандек жимжит. Боисини сўрагандик, “Юқори синф ўқувчилари пахтада, бошланғичларда дарс тугади”, дея жавоб беришди. Ишондик, иложимиз қанча. Дунёда нима кўп, баҳона кўп. Мактаб директори Олим Жўраев билан учрашиб, ўзимизни қизиқтирган баъзи саволларга жавоб олиш илинжида эдик. Бўлмади. Қарангки, Жўраев ҳам “енг” шимариб, далага чиқиб кетган экан.

Мактаб, сиртдан қараганда, эгасиз ҳовлини эслатади. Қачондир оқланган деворлар нураб бораяпти. Шифти паст, мослаштирилган синф хоналари зах, қоронғи. Ўзини таништиришни истамаган аёл — бошланғич синф ўқитувчисининг айтишича, мактаб биноси 1976 йилда қурилган. Ўшандан бери қачон капитал таъмирланганини биров эслаёлмайди. Ҳолбуки қишлоқ аҳлининг 725 нафар фарзанди шу ерда таҳсил олади.

Жисмоний тарбия машғулотларини Рустам Эргашев, Собир Воҳидов деган ўқитувчилар олиб боришаркан. Дарсларни ўзлаштириш қандай, нечта тўгарак бор, спорт жиҳозлари қанча — булар ҳақида аниқ жавоб ололмадик. Ҳувиллаган стадионда занг босган иккита турникдан бошқа ҳеч вақо йўқ. Тупроғи тўпиққа чиқади. Бу ерда қиш тугул ёзда ҳам футбол ёки волейбол машғулотларини ўтказиш амримаҳол. Мактабда қишки спорт зали умуман йўқ.

Турган гап, ҳаммага нисбатан бир хил мезон билан ёндашиб бўлмайди. Туманда ўз касбининг фидоийси бўлган педагоглар бор ва улар оз эмас. Аҳмад Боқиев раҳбарлигидаги 12-мактабда амалга оширилаётган хайрли ишлар билан танишгач, дилимиз анчайин равшан тортди. Ҳовли ғиштин девор билан ўралган. Ён атроф боғ-роғ, гулзор. Йўлаклар ёғ тушса ялагудек.

Боқиевнинг айтишича, боғ-роғ, токзорлардан олинадиган ҳосил мактабдаги 60 ўқитувчи, 670 нафар ўқувчининг насибаси. Ёрдамчи хўжаликда 1 сигир, 4 бош қўй парваришланмоқда. Сут-қатиқ текин. Муҳтож оилаларга баҳоли қудрат ёрдам кўрсатилаяпти. Ёшлар ўртасида жисмоний тарбия машғулотларига қизиқиш ошиб бораётганини айтмайсизми! Аслида ишқибозлик директорнинг қонида бор. Спорт зали, 0,7 гектардан иборат чиниқиш майдони барча учун очиқ. Мавжуд тўгараклар қишин-ёзин ишлайди. 10 та футбол, 10 та волейбол тўплари ёшлар ихтиёрига бериб қўйилган. Шуларни ўйлаганда, кўнгилдан бир иштибоҳ кечади: “Бўлар экан-ку!”

Бўлади. Ҳамма гап қунт ва ташкилотчиликда. Зеро, соғлом авлодни камол топтириш ҳар биримиздан алоҳида масъулият талаб этади. Когонни иқтисодий жиҳатдан ночор туман, деб бўлмайди. Пилла, дон тайёрлаш борасидаги режалар ошиғи билан уддаланган. Пахтачиликда ҳам ўсиш бор. Мураккаб ер шароитига қарамай, гектар ҳисобига 28 центнердан, жами 23700 тоннадан зиёд хомашё етиштирилиб, шартнома режаси вилоятда биринчилар қаторида адо этилди. Жорий йил якунида биргина ана шу соҳадан 600 миллион сўмдан зиёдроқ соф даромад олиш кўзда тутилаяпти. Демак, қишлоқ спортини ривожлантириш учун моддий асос бор.

Чемпионлар, истеъдодлар орамизда. Давлатни давлат, миллатни миллат сифатида намоён этадиган муҳим омиллардан бири бу — спорт. Ёш авлод қалбида катта спортга меҳр оилада, боғчада, мактаб партасида шаклланади. Ана шу оддий ҳақиқатни унутмасак, бас.

Носир ТОШЕВ, “Халқ сўзи” мухбири.

Оролбўйи алпомишлари

Қорақалпоғистон Республикасида миллий кураш тобора кенг қамров касб этиб бормоқда

Давримизнинг улкан солномачиси Т.Қаипбергенов ибораси билан айтганда “Оролнинг қибла томонидаги бир парча ерни макон қилган бир ҳовучгина қорақалпоқ халқи” узоқ ва машаққатли тарихни ўз бошидан кечирди. Бу олис тарих маълум маънода Оролбўйидаги энг оммавий спорт тури — миллий кураши тарихи ҳисобланади. Наинки “Қорақалпоқ достони”нинг ҳар учала қисми, балки минг йиллардан буён бахши ҳамда жировлар тилидан тушмай келаётган “Алпомиш”, “Қирққиз”, “Қублон”, “Эдигей”, “Маспошшо” каби қорақалпоқ эпослари, Жиен жиров, Кунхўжа, Ажиниёз, Бердақ, Аббос, Содиқ асарларида курашга бағишланган сермазмун саҳифалар бор.

Қорақалпоқнинг шаъни учун жангда ҳам, полвонлар беллашувида ҳам жонини тиккан улуғ бийларни тилга олиш шарт эмас. Яқин ўтмишда бирор марта кураги ерга тегмаган Саполоқ полвон, Жангабой полвон халқ беллашувларининг бу тури бўйича кўз кўриб, қулоқ эшитмаган даражада шуҳрат қозонган эди. Айни кунда Қорақалпоғистонда миллий курашнинг фидойи тарғиботчиси сифатида фаолият кўрсатаётган машҳур полвон, бир неча бор Марказий Осиё чемпиони, Жўқорғи Кенгес депутати Сотволди Милтиқбоевнинг чиқишлари ҳали томошабинлар хотирасидан кўтарилгани йўқ. Яқин-яқинларгача афсонага айланган Жиемурат полвон кураш майдонига чиққан рақибини саноқли сонияларда енгар эди.

Мустақиллик, энг аввало, спорт борасида ҳам катта авлоднинг эҳтиромини ўз ўрнига қўйди. Хусусан, 2000 йили Нукусда беқиёс полвонимиз Саполоқ Шамуратов хотирасига бағишланиб халқаро кураш беллашуви ташкил этилди. Унда шу ерлик полвон Мурод Болтаниёзов мутлақ ғолиб бўлиб, бош соврин — енгил автомашина билан тақдирланди. Қорақалпоғистонлик ажойиб полвон Баҳром Эрматов номи мамлакат кучли паҳлавонлари рўйхатидан мустаҳкам ўрин олмоқда. У Россиянинг Тверь шаҳрида ўтказилган кураш турнирида кумуш медаль соҳиби бўлса, кейинги жаҳон беллашувларида, шу жумладан, Буюк Британиянинг Бедфорд шаҳридаги мусобақада 2 та олтин медалга эгалик қилди. Низомитдин Хўжабоев, Берик Жусипбеков, Арал Раметов, Жумабой Қанияров, Шокиржон Кўчқоров ва бошқа ўнлаб навқирон полвонлар Саполоқ ва Сотволдининг изидан бормоқдалар. Чапласт полвон Азамат Турданов эса қўлга киритган муваффақиятлари эвазига олий ўқув юртига имтиҳонсиз қабул қилинди.

Қорақалпоғистонда афсонавий Гулойимнинг, Гулбарчиннинг ворислари оз эмас. Улар орасида Феруза Ҳайтимбетова алоҳида ўринга эга. Феруза бир неча халқаро беллашувлар, жаҳон биринчилигида олтин, кумуш, бронза медаллар соҳибаси бўлди. Кейинги пайтда Г.Қониёзов, Т.Самедова, Э.Жумамуратова, Ж.Дуйсенова, В.Изимбетовалар қорақалпоқ курашини янада юқорироқ поғонога кўтардилар.

2001 йилнинг кузагида Нукус бутун жаҳон полвонларини ўз бағрига чорлади. Ўзбекистон Республикаси Президенти кубоги учун ўтказилган кураш беллашувида бир қанча қитъалардан, шу жумладан, Лотин Америкасидан полвонлар иштирок этдилар. Унда ҳамюртимиз Абдулла Тангриев олий соврин соҳиби деб топилди. Жорий йилда эса Нукусда Қарияларни қадрлаш йилига бағишланган беллашув ўтказилди.

Миллий курашнинг ушбу заминда оммавийлашишида Қорақалпоғистон телевидениесининг улуши ҳам бор. Йигирма олти йилдирки, қорақалпоғистонликлар “Кураш” телетурнирини мунтазам кузатиб келмоқдалар.

Энг муҳими Қорақалпоғистон Республикаси Кураш миллий федерацияси ушбу спорт турини янада ривожлантириш учун астойдил саъй-ҳаракатлар қилмоқда. Албатта, бу йўналишда ҳали ишга солинмаган имкониятлар оз эмас. Федерациянинг яқинда бўлиб ўтган ҳисобот-сайлов анжуманида бу имкониятлардан самарали фойдаланиш юзасидан аниқ чора-тадбирлар белгиланди.

— Элимизда миллий кураш тобора кенг қамров касб этмоқда, — дейди Қорақалпоғистон Республикаси Кураш миллий федерацияси президенти Бахтиёр Кўчқоров. — Минг йиллардан бери халқимизга завқ-шавқ бахш этиб келаётган кураш янада ривожланади. Аммо ҳамма жойда ҳам унга етарли муносабат билдирилмаяпти. Айниқса, Нукус шаҳрида ана шуни кузатиш мумкин. Айрим туманларда ҳам кураш ўз ўрнини топгани йўқ. Кураш учун ҳаммамиз курашмоғимиз керак!

Янгибой ҚЎЧҚОРОВ, “Халқ сўзи” мухбири.

Шу кунларда «Ўзсаноатқурилишбанк» тизими ходимлари мамлакатимизнинг мазкур молия муассасаси ташкил этилганлигининг саксон йиллигини нишонламоқдалар. Ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида у жуда катта, универсал банк сифатида саноат, қурилиш, транспорт, алоқа ва таъминот корхоналари ҳамда ташкилотларига комплекс равишда молия-кредит хизматларини кўрсатиб келмоқда. Ўзининг бутун фаолияти давлатнинг капитал қурилиш соҳасидаги ягона сиёсатини амалда таъминлашга қаратилган мазкур банкнинг иқтисодий ҳаётимизда тутган ўрни ва аҳамиятини бир сўз билан айтиш қийин.

Ўтган саксон йил мобайнида бу муассаса оз сонли алоҳида-алоҳида идоралар ва вакиллик пунктларидан мустақил Ўзбекистон Республикасининг йирик молиявий-иқтисодий тизимига айланди.

80 йил «ЎЗСАНОАТҚУРИЛИШБАНК»: МОЛИЯ БОЗОРИНИНГ САРДОРЛАРИ САФИДА

ШОНЛИ ТАРИХНИНГ ЁРҚИН САТРЛАРИ

Банкнинг тарихи Ўзбекистон иқтисодиёти равнақи билан чамбарчас боғлиқдир. У Савдо-саноат банки номи билан 1922 йил 28 октябрда операцияларни амалга оширишга киришган. Бошланғич асосий сармоя ҳар бири 100 сўмлик 50 мингта акция чиқариш йўли билан 5 миллион олтин сўм миқдорида шаклантирилган.

1924 йилнинг октябрида Тошкентдаги банкка республика банки мақоми берилди. Унинг зиммасига халқ хўжалиги тармоқларини молиялаштириш ва кредитлаш функциялари юкланди. У гаров асосида кредитлаш, вексellar ҳисобини юритиш билан шуғулланиб, айни пайтда саноат ва савдо корхоналарининг топшириғи билан ва ҳисобидан товарлар, шунингдек, қимматли қоғозларнинг олди-сотдисини амалга оширди. Банкка узоқ муддатли (уч йилгача муддатга) саноат ссудалари бериш, шунингдек, саноат, транспорт ва бошқа соҳа ташкилотларига талаб қилиб олинадиган мақсадли ссудалар, олти ойдан узоқ бўлмаган муддатга шошилинч ссудалар тақдим этиш ҳамда гаров асосида махсус ҳисоб рақами шаклида кредитлар очишга ҳам рухсат этилди. Шу билан бирга, капитал қурилиш учун ажратилаётган маблағларнинг ишлатилишини тезкор назорат қилиш учун филиаллар тармоғи очилди.

Дастлаб банк томонидан фақат қисқа муддатли кредитлаш операциялари амалга оширилган бўлса, 1925 йилдан бошлаб индустриялаш дастурини бажариш учун саноатга капитал қўйилмалар оқими кучайди ва узоқ муддатли кредитлаш пайдо бўлди. Бундай кредитлаш ҳажми икки йил ичида қарийб 6 баробар ортди.

1928 йили қисқа муддатли операциялар, ҳукумат қарорига мувофиқ, Давлат банкига ўтказилди, узоқ муддатли кредитлаш эса ягона, яъни Саноат ва электр хўжалигини узоқ муддатли кредитлаш банки «Саноатбанк»да марказлашди.

Мана шу даврда банкнинг хўжаликлар билан биргаликдаги куч-ғайрати индустриялаш ва қишлоқ хўжалигини қайта қуриш асосида бутун халқ хўжалигини техникавий таъмирлашни тугаллаш учун иқтисодий негизни вужудга келтиришга қаратилди.

Узоқ муддатли қўйилмалар таркибида капитал қурилиш учун ссудалар 70 фоиздан кўпроқни, корхоналарнинг айланма маблағларига берилган кредитлар эса 30 фоизга яқинроқни ташкил этди, бунда ссудалар капитал қурилиш учун 25-30 йил, айланма маблағларга эса кўпи билан 5 йилгача муддат билан берилди.

Капитал қўйилмалар ҳажмининг тинмай ўсиб бориши, 1931 йили пудрат ташкилотлари ҳисоб рақамларининг Давлат банкидан «Саноатбанк»ка ўтказилиши молиялаштириш тизимида ўзгаришларни амалга ошириш заруратини келтириб чиқарди.

1932 йили, капитал қурилиш, саноат ва электр хўжалигини молиялаштириш банки — «Саноатбанк» зиммасига оғир, енгил, маҳаллий саноат, таъминот, ташқи савдо ташкилотларининг капитал қурилишини молиялаштириш функциялари ҳам юкланди.

1938 йилда Қурилишни молиялаштириш қоидалари тасдиқланди. Бу қоидаларга мувофиқ, иш пудрат усулида олиб борилганда қурилишда молиялаштириш ва ҳисоб-китоб қилишнинг янги тартиби жорий этилди, бу асосий тартиб бўлиб қолди.

Иккинчи жаҳон уруши йилларида банк фаолияти тизимига маблағлар тақдим этиш ва уларни оқилона ишлатиш устидан назоратни кучайтиришда банкнинг тезкор ҳаракат қилишини кучайтириш йўлида баъзи тузатишлар киритилди. Ўзбекистон бу ерга кўчириб келинган 100 дан ортиқ корхонани қабул қилиб олди, жойлаштирди ва тезда ишга тушириб юборилишини таъминлади. Улар орасида авиация заводи, «Текстильмаш», «Химмаш», электр кабель заводи сингари корхоналар бор эди.

Шулар билан бирга, маҳсулоти мамлакат учун ниҳоятда зарур бўлган бошқа корхоналар ҳам жадал суръатда қурилди. Ўша йиллари Ўзбекистон металлургия комбинатининг биринчи мартен печи, Тошкент кабель ва лампа заводлари, 14 та йирик машинасозлик ва металлни қайта ишлаш заводи, жумладан «Таштекстильмаш», «Чирчиқсельмаш», «Кинап», «Красный двигатель» ва бошқа корхоналар ишга туширилди. Бу натижалар ортида банк ходимларининг ҳам заҳматли меҳнати бор.

Урушдан кейинги йилларда мавжуд иқтисодий аҳволдан келиб чиқиб, маблағларнинг ишлатилишини назорат қилиш билан бир қаторда қурилишларни лойиҳа-смета ҳужжатлари билан таъминлаш, қурилиш қийматини арзонлаштириш банкнинг асосий вазифаларидан бири этиб белгиланди.

1951 йили «Саноатбанк»нинг янги низоми тасдиқланди.

1959 йил апрелида «Саноатбанк» «Қурилишбанк» деб қайта номланди. Капитал қўйилмалардан тўғри фойдаланиш, капитал қурилиш режалари ҳамда қувватларни ишга тушириш ва қурилиш-монтаж ишлари таннархини пасайтириш бўйича топшириқларнинг бажарилишини таъминлаш, ички хўжалик заҳираларини сафарбар қилиш, корхоналар ва қурилишларнинг капитал қўйилмаларини молиялаштириш учун мўлжалланган маблағларнинг ўз вақтида келиб тушиши, қурилишда хўжалик ҳисобига риоя этилишини назорат қилиб бориш банк муассасалари ишининг асосий мазмунига айланди.

1961 йили «Қурилишбанк» Молия вазирлиги таркибидан ажралиб чиқди ва унга илгари Молия вазирлигига тегишли бўлган қурилишда молиялаштириш, кредитлаш ва ҳисоб-китобларни амалга ошириш соҳасидаги ҳуқуқлар олиб берилди. 1964 йил октябрида «Қурилишбанк»нинг янги Низоми тасдиқланди.

Шу тариқа республикамизда «Қурилишбанк»нинг вориси «Саноатқурилишбанк» бўлиб қолди. Унга хўжалик органлари (ёки корхоналар ва ташкилотлар) асосий фаолиятини кредитлаш, капитал қўйилмаларни молиялаштириш ва кредитлаш, саноат, қурилиш, транспорт ва алоқа, давлат таъминоти тизимида ҳисоб-китобни амалга ошириш вазифалари топширилди.

ОЛДИНГИ МАРРАЛАРДА

Мустақиллик ва Ўзбекистонда амалга оширилаётган таркибий қайта қуришлар даврида, айниқса, банк фаолиятида сезиларли ўзгаришлар рўй берди. 1991 йилда республикада бозор ислоҳотлари амалга оширила бошлагач, илгари давлат тасаруфида бўлган банк саноатқурилиш акциядорлик тижорат банки сифатида қайта ташкил этилди, унинг фирма номланиши — «Ўзсаноатқурилиш» сақлаб қолинди.

Шунингдек, банкнинг янги Низоми тасдиқланиб, унга мувофиқ, «Ўзсаноатқурилишбанк»нинг энг муҳим вазифалари республикадаги йирик иқтисодий-ижтимоий дастурларни кредитлаш ва молиялаштириш, иқтисодиётнинг базавий тармоқларида кенг кўламли инвестицион фаолиятни амалга оширишдан иборат эканлиги белгилаб қўйилди.

Йирик саноат корхоналари (авиация, трактор, мотор заводлари), пудрат ташкилотлари (Қурилиш вазирлиги, Тошкент шаҳар қурилиш бош бошқармаси) банкнинг муассислари бўлдилар.

Ҳозирги пайтда «Ўзсаноатқурилишбанк» республиканинг етакчи универсал тижорат банки ҳисобланади. Унинг асосий вазифаларидан бири, худди аввалгидек, иқтисодиётнинг базавий тармоқларида кенг кўламли инвестицион фаолиятни амалга ошириш, йирик инвестицион лойиҳаларни хориж сармоясини жалб этган ҳолда маблағ билан таъминлаш, шунингдек, Ўзбекистонни ривожлантириш ижтимоий дастурларини молиялаштиришдан иборат.

«Ўзсаноатқурилишбанк» таркибида 46 та филиал, 159 та омонат кассаси ва 75 та валюта айирбошлаш пункти бўлиб, улар Ўзбекистоннинг барча минтақаларида банк операцияларини амалга оширмоқдалар ва молия хизматлари кўрсатмоқдалар. Банк шунингдек, Москвада ўзининг ваколатхонасига ҳам эга.

«Ўзсаноатқурилишбанк» акциядорлик жамияти сифатида қайта ташкил этилган пайтда (1991 йил) унинг Низом сармояси 250 минг сўм бўлган бўлса, шу йил 1 ноябрь ҳолатига кўра, бу кўрсаткич 9 миллиард сўмга етди. Келгусида уни босқичма-босқич ошира бориб, 18 миллиард сўмга етказиш режалаштирилмоқда. 2002 йил 27 апрелда бўлиб ўтган акциядорлар умумий йиғилиши қарорига мувофиқ, банк 1,2 миллиард сўм миқдоридаги акцияларининг бешинчи эмиссиясини муомалага чиқаришни кўзламоқда.

Айни пайтда банк акциядорларининг умумий сони 23,5 мингтани ташкил этмоқда. Уларнинг 19,8 мингтаси жисмоний шахслардир.

«Ўзсаноатқурилишбанк»нинг сармояси ҳам кўпайиб бормоқда. 2002 йил 1 ноябрь ҳолатига кўра, унинг ўз маблағи 27,2 миллиард сўмга етди. Бу миқдор ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 47 фоизга кўпдир. Банкнинг активлари эса, 232,5 миллиард сўмни ташкил этди, яъни жорий йилнинг бошидаги кўрсаткичга нисбатан 31,7 фоизга ортди. Бу активларда салмоқли ўринни кредит қўйилмалари (153,5 миллиард сўм ёки 66 фоиз), қимматли қоғозларга қўйилмалар (4 миллиард сўм ёки 1,7 фоиз), инвестициялар (627 миллион сўм ёки 0,27 фоиз) эгаллайди.

Акциядорларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида банк томонидан даромадлар, фойда ва рентабеллик кўрсаткичларининг ўсишига ҳам алоҳида эътибор берилмоқда.

Банк, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси ҳукумати томонидан қабул қилинган Иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш чора-тадбирлари дастурини амалга оширишда фаол қатнашмоқда. Ватан иқтисодиёти реал секторининг корхоналарини молиялаштириш ва кредитлаш, худди аввалгидек, банк фаолиятининг асосий йўналишларидан бири бўлиб қолмоқда. Жорий йилда мазкур секторга кредит маблағларининг 98 фоизи ёки 151,8 миллиард сўм йўналтирилди, шу жумладан, саноатга қўйилмалар 130 миллиард сўмдан кўпроқни ташкил этди.

Кредит қўйилмалари бозорида банкнинг муваффақиятли ривожланиб бораётган иши кредитлар таваккалчилигидан ҳимоя қилишнинг тўхтовсиз такомиллашаётган механизми туфайли таъминланди. Масалан, 2002 йилнинг 10 ойи ичида кредит қўйилмаларининг 29,5 миллиард сўм миқдорида ўсиши банкнинг ўз маблағлари 25,6 миллиард, марказлашган маблағларнинг 3,02 миллиард, бюджетдан ташқари маблағларнинг 0,51 миллиард сўмлик кўпайиши ҳисобига рўй берди. Бир йилдан ортиқ муддатга берилган кредитлар салмоғи 76,7 фоизни ташкил этди. Бу маблағ нефть, газ, кимё, кўмир саноатини ривожлантиришга, шунингдек, «Ўзсаноатқурилишбанк» фаолиятининг устувор йўналиши — кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлашга йўналтирилди.

Ўрта ва кичик бизнес субъектлари ҳам банкнинг ўз маблағлари ҳисобига миллий валютада ҳамда чет эл кредит линияларини ўзлаштириш йўли билан муваффақиятли равишда кредитлаштирилмоқда.

2002 йил 1 январь ҳолатига кўра, «Ўзсаноатқурилишбанк» томонидан кичик ва ўрта бизнес субъектларига 10 миллиард сўмликдан кўпроқ, шу жумладан, инвестицион лойиҳаларга 3,7 миллиард сўмлик кредитлар берилди. Бунинг 3,1 миллиард сўми микрокредитлардир.

Бундай тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш мақсадида «Ўзсаноатқурилишбанк» фақат ўз маблағларидан фойдаланиш билан чекланиб қолаётгани йўқ, балки республиканинг бюджетдан ташқари махсус фондлари билан ҳам фаол ҳамкорлик қилмоқда.

Республика ҳукуматининг кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришда тижорат банклари иштирокини рағбатлантириш юзасидан қабул қилган қарорларига асосланган ҳолда, банкда Имтиёзли кредитлаш махсус фонди (ИКМФ) ташкил этилган. Мазкур фонднинг вазифаси ишлаб чиқариш билан шуғулланувчи микрофирмалар, кичик ва ўрта корхоналар, деҳқон ва фермер хўжаликлари, юксак технологияли ва инновацион лойиҳаларни имтиёзли шартларда кредитлашдан иборат. Мана шу манбадан жами 4,9 миллиард сўмликдан зиёд кредитлар берилди.

ЙИРИК ИНВЕСТИЦИОН МАРКАЗ

1999 йили Европа Тикланиш ва тараққиёт банки билан 15 миллион АҚШ доллари миқдорида кредит линиясини очиш учун Қарз битими тузилганидан кейин ўтган икки ярим йил мобайнида «Ўзсаноатқурилишбанк»ка 50 та лойиҳа тақдим этилди, шундан 13,8 миллиард АҚШ доллари қийматига эга бўлган 10 та лойиҳа Кредит қўмитаси томонидан маъқулланиб, ЕТТБга тасдиқлаш учун юборилди.

Банк томонидан ажратилган кредит линияларидан самарали фойдаланиш мақсадида сарфланадиган валюта қопланадиган лойиҳаларни излаш ва танлаб олиш соҳасидаги ишлар давом эттирилмоқда. Ҳозирги вақтда банкда умумий қиймати 5,17 миллион АҚШ долларини ташкил этадиган 3 та лойиҳа кўриб чиқилмоқда.

Бундан ташқари, банк йирик инвестицион лойиҳаларни хориж сармоясини жалб этган ҳолда молиялаштиришни амалга оширмоқда. Хусусан, «Банкгезельшафт» (Берлин)дан жалб қилинган ҳамда «Ўзгласзайден» қўшма корхонасини кредитлашга йўналтирилган 29,7 миллион евро миқдоридаги кредитдан 28,44 миллион евро ўзлаштирилди. Ушбу лойиҳа техник шиша толалари ишлаб чиқаришга мўлжалланган.

Жорий йилнинг август ойида «Ўзсаноатқурилишбанк» Хитой Индустриал тижорат банки билан шартноманинг 90 фоизли қийматини молиялаштириш бўйича маблағларни жалб этиш учун 29,2 миллион АҚШ доллари миқдорида Якка тартибдаги битимни имзолади.

Чет эл кредит линияларини жалб қилиш соҳасидаги ишлар фаол давом эттирилмоқда. Жумладан, ўрта муддатли инвестицион лойиҳаларни молиялаштириш учун Чехия экспорт банки билан битим имзоланди. Бундан ташқари, кичик ва ўрта бизнес лойиҳаларини молиялаштириш учун Италиянинг «Медиабанк» ва «Ситибанк»и билан кредит битимлари кўриб чиқилмоқда. Осиё Ривожланиш банки, «Эксимбанк», Туркия Банклар ассоциацияси вакиллари билан мана шу халқаро молия муассасаларининг кредит линияларини очиш ҳақида музокаралар ўтказилди.

Айни чоғда «Ўзсаноатқурилишбанк» «Ўзбекэнерго» давлат акциядорлик компаниясининг Толлимаржон ГРЭСи, «Ўзбекнефтгаз» миллий холдинг компаниясининг Шўртан газ-кимё мажмуи қурилишлари сингари стратегик жиҳатдан муҳим объектларни кредитлашни амалга оширмоқда. Бу объектларда навбатдаги қувватларнинг ишга туширилиши шу йилнинг ўзидаёқ полиэтилен каби республика саноати учун жуда зарур ҳисобланган хомашёни ишлаб чиқара бошлаш имконини беради.

Банк, мана, беш йилдирки, энергетиканинг бир қатор иншоотларини молиялаштиришда ҳам иштирок этиб келмоқда. Масалан, ўтган йили 11 километр узунликда электр узатиш линиялари қурилди.

Шунингдек, банк Хўжаобод ерости газ омбори қурилиши, Поп-Ангрен нефть базаси учун ярим прицеп-цистерналар сотиб олиш лойиҳалари бўйича молия агенти сифатида қатнашди. Банк ўзининг иштироки билан «Ўзбекнефтгаз» миллий холдинг компаниясининг Қарши ва Нукусдаги автосервис комплекс пунктлари сингари объектларнинг қисқа муддатларда қуриб битказилишига ёрдам берди. Бу объектлар ҳозирги пайтда ишлаб турибди.

Шу билан бирга, «Ўзсаноатқурилишбанк» жисмоний ва юридик шахсларнинг маблағларини депозит омонатларга фаол равишда жалб этиб, бу маблағлардан кредит ва инвестицион фаолиятда фойдаланилмоқда.

Жумладан, 2002 йил 1 ноябрь ҳолатига кўра, юридик ва жисмоний шахсларнинг депозитларга жалб қилинган маблағларининг умумий миқдори 84,9 миллиард сўмни ташкил этди. Шундан 66,4 миллиард сўми юридик, 18,5 миллиард сўми жисмоний шахсларга тегишлидир. Депозитларнинг умумий миқдорида муддатли депозитлар салмоғи эса 14,4 миллиард сўмга етди. Унинг 1,6 миллиард сўми юридик, 12,8 миллиард сўми жисмоний шахсларники ҳисобланади.

Жисмоний шахсларнинг муддатли ва жамғарма омонатлари қолдиғи тинмай ўсиб бораётгани туфайли банк филиалларининг соликқа тортиладиган базаси ставкалари пасайтирилди. Бинобарин, шунинг натижасида бўшаган маблағлар аҳолининг муддатли ва жамғарма омонатлари бўйича фоизли даромадларини оширишга йўналтирилди. Аҳолининг ҳоли турган пул маблағларини омонатларга мумкин қадар жалб қилиш учун юқори даромадли, жозибадор янги омонатлар ишлаб чиқилиб, жорий этилмоқда. «Янги йил», «Навбаҳор», «Мустақиллик», «Устоз ҳурмати», «Қулай», «Келажак», «Қадрият», «3 йилга муддатли омонат», жисмоний шахсларга истеъмол кредитини расмийлаштириш учун «Умид» махсус омонати, «Сюрприз», «Мадад», «Ҳуррият», «Юбилей» ютуқли омонатлари шулар жумласидандир.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг валюта операцияларини ўтказиш ҳуқуқини берадиган Бош лицензиясини ҳам «Ўзсаноатқурилишбанк» республика банклари орасида биринчилардан бўлиб олди. Ҳозирги пайтда банк тизимида аҳолига валюта айирбошлаш операциялари бўйича хизмат кўрсатадиган 75 та шохобча ишлаб турибди. Валюта айирбошлаш пунктлари малакали ходимлар билан бутланган, зарур техник ускуналар билан жиҳозланган. Улар узлуксиз ишлашлари, республика аҳолиси ва меҳмонларининг бундай турдаги операцияларга талаб-эҳтиёжини қондириш учун миллий ва чет эл валюталари бўнак сифатида тўхтовсиз бериб борилмоқда.

Банкнинг айирбошлаш пунктларида хориж валютаси билан ҳам, хориж валютасидаги йўл чеклари билан ҳам операциялар амалга оширилмоқда.

Республиканинг бутун ҳудудида, шунингдек, минибанклар тармоғини кенгайтириш борасида кўплаб иш қилинаяпти. Мисол учун, агар 2002 йил 1 январь ҳолатига кўра, «Ўзсаноатқурилишбанк» тизимида 12 та минибанк ишлаган бўлса, жорий йилнинг ўн ойи ичида уларнинг сони 35 тага етди. Йил охиригача қўшимча равишда яна 5 та минибанк ташкил этиш режалаштирилган.

ЖАҲОН АНДОЗАЛАРИГА МОС

Банк нақд пулсиз ҳисоб-китобларда илғор технологиялар, жумладан, пластик карточкаларни жорий этишда давом этмоқда.

Тошкент ва Гулистон шаҳарларидаги иккита автомобилларга ёнилғи қуйиш шохобчасида электрон пластик карточкалар асосида лимитланган ёнилғи-мойлаш материалларни сотишнинг автоматлаштирилган тизими ишлаб турибди. Яқин вақтлар ичида бундай лойиҳани республиканинг бошқа АЁҚШларида ҳам жорий этиш режалаштирилмоқда.

Банкнинг 22 та филиалида маош лойиҳалари жорий этилган ва пластик карточкалар орқали нақд пул бериш пунктлари очилган. 2002 йил 1 ноябрь ҳолатига кўра, банкнинг карточка хизматларидан 635 та ташкилот фойдаланмоқда. Юридик шахслар учун 3 мингтага яқин, жисмоний шахслар учун 5 мингта карточка номланган. Пластик карточкалар орқали маош бериш, шунингдек, 6 та ташкилотда ҳам йўлга қўйилган. Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи улар орасида энг йиригидир. Бу ерда ходимларга хизмат кўрсатишда қулайлик бўлиши учун банкомат ўрнатилган. Маош лойиҳалари банкнинг барча минтақавий ва унинг қарамоғидаги филиалларда ишлаб турибди. Уларда мижозларга жуда фойдали тарифлар бўйича пластик карточкалар асосида хизмат кўрсатишнинг нақд пул олиш, коммунал хизмат учун тўлов ва бошқа хил тўловлар ўтказиш сингари турлари таклиф этилмоқда. «Ўзсаноатқурилишбанк» карточкаларига 30 та ташкилий пунктда хизмат кўрсатилмоқда.

Тўловларнинг нақдсиз шаклларини ривожлантириш, пул массаси ўсишини чеклаш ва таклиф этилаётган хизмат турларини кенгайтириш мақсадида банк халқаро пластик карточкалар чиқаришни ҳам режалаштирмоқда. «Ўзсаноатқурилишбанк» Visa International халқаро тўлов ассоциациясига Принципиал аъзо (Principal MemBer) сифатида кирди. Шунингдек, банк нафақат банклараро карточкалар асосида нақдсиз ҳисоб-китоб қилиш тизимига кириш, балки мазкур масаланинг ҳал этилишини тезлаштиришда Банклар ассоциациясига ҳам, бошқа банкларга ҳам ҳар томонлама ёрдам бериш ниятидадир. Хусусан, ягона клиринг ташкил этиш ҳақида таклиф тайёрланаяпти, бу фойдали шартларда карточкаларга хизмат кўрсатиш имконини беради, айни пайтда халқаро карточкаларга хизмат кўрсатиш тармоғини кенгайтиради.

Айни чоғда «Ўзсаноатқурилишбанк» дебет пластик карточкалар қаторида кредит карточкаларини ҳам чиқаришни мўлжалламоқда. Бу банк учун маълум даражада таваккалчилик билан боғлиқ бўлгани сабабли, улар дастлабки босқичда фақат синалган ва ишончли мижозлар учунгина чиқарилади.

«Ўзсаноатқурилишбанк» бугунги кунда республиканинг ўз ишини технологияларнинг «Intranet» базасида маълумотларни қайта ишлаш ва сақлашнинг марказлашган тизимига ўтказиш асосида ташкил этаётган дастлабки банкларидан бўлиб қолди. Жорий йилнинг июль ойидан банк ўз фаолиятини келажакда ягона балансга ўтиш кўзланган ягона вакиллик ҳисоб рақами асосида амалга оширади.

Ўз ишини ягона вакиллик ҳисоб рақами асосида ташкил этар экан, «Ўзсаноатқурилишбанк» бошқарув, услубий ва технологик базани модернизациялашнинг замонавий даражасини, мижозларга кўрсатиладиган хизматлар турини кенгайтиришга эришди. Бундан ташқари, банкда янги функционал бўлинма — «Тўлов маркази» ташкил этилган бўлиб, унинг тўхтовсиз ишлаб туришини таъминлайдиган дастурий мажмуа ўрнатилди. Мижозларга қўшимча қулайликлар яратиш, шунингдек, ягона вакиллик ҳисоб рақами технологиясининг афзалликларини рўёбга чиқариш учун жорий йилнинг август ойидан бошлаб банкнинг барча филиалларида электрон тўловлар ўтадиган икки сменали режим ташкил этилди.

Банкнинг ахборот тизимини янада такомиллаштириш мақсадида филиаллар ўртасида электрон ҳужжатлар айирбошланадиган махсус тизим яратилди, банкнинг корпоратив тармоғи ишлаб турибди, «Ўзсаноатқурилишбанк»нинг Web-сайти ишлаб чиқилди, бу ерда банкнинг кундалик фаолияти, мижозларга кўрсатилаётган хизматлар ҳақидаги ахборотлар жойлаштирилган.

Жаҳон банкининг «Молия муассасаларининг ривожланиши учун қарз» лойиҳаси доирасида кўрсатиладиган техник ёрдамдан фойдаланиш соҳасидаги ишлар якунланмоқда. Банк стратегияси ва режалаштириш, бухгалтерия ҳисоби, СУИ ва аудит, ғазна таваккалчиликлари ва кредит хатарларини бошқариш бўйича ташаббускор гуруҳлар тузилган. Уларнинг асосий вазифалари маслаҳатчиларнинг бозор шароитида самарали фаолият кўрсатиш ҳамда халқаро даражага чиқишга ёрдам берадиган тавсияларини амалиётга татбиқ этиш ва рўёбга чиқаришдан иборатдир.

Банк фаолиятининг энг муҳим вазифалари орасида яна банк менежментини шакллантириш ва ривожлантириш жуда долзарб бўлиб турибди. Банкнинг ўзига хос бўлган асосий белгиси — бу мамлакатда ва умуман, жаҳон миқёсида тез ўзгариб турадиган иқтисодий шароитларга унинг менежменти ўз вақтида билдирадиган айнан бир хилдаги муносабатдир. Худди шу сабабга кўра, у банкнинг анъанавий хизматларининг кенг доирасидан ташқари ўз мижозларига янги, жаҳон даражасидаги хизматлар ва молия воситаларини таклиф этмоқда.

2000 йил сентябридан буён Жаҳон банки лойиҳаси доирасида банкни хусусийлаштиришга тайёрлаш мақсадида кредит хатарларини бошқариш, банкда бошқарув функциясини, раҳбарлик тизимлари ва салоҳиятини такомиллаштириш юзасидан маслаҳатчилар билан бирга иш олиб борилмоқда.

Банк ўз фаолияти мобайнида малакали кадрлар таркибига эга бўлиб келмоқда. Шунинг учун ҳам ходимларнинг ўз ишини пухта билиши ва яхши ўйлаб чиқилган кадрлар сиёсати кўп жиҳатдан банк фаолиятининг самарали бўлишига ёрдам бермоқда. Агар раҳбарият хизматчи ходимларга, уларнинг тайёргарлиги ва малакасини ошириш тизимига доимий эътибор билан қарамаганида эди, мамлакатнинг банк бизнесида «Ўзсаноатқурилишбанк» ўзининг мавқеини сақлаб қолиши қийин бўларди. Ходимларни танлаш, баҳолаш ва малакасини оширишнинг замонавий тизими уларнинг касб-кор ва шахсий фазилатларидан мумкин қадар самарали фойдаланишга имкон туғдирмоқда. Банк ходимларининг касб малакасини ошириш ва тизимга ёш, қобилиятли мутахассисларни жалб қилиш асосий йўналиш бўлиб қолди. Таъкидлаб ўтиш лозимки, банк кадрларининг янги авлодини тарбиялашга ҳамиша алоҳида эътибор билан қаралмоқда. Тажрибани ўргатиш ва пухта ўйланган мураббийликнинг ривож топган тизими банкнинг ифтихори ҳисобланади. Бу тизим банкнинг равнақ топишига кучли турткi бўлаяпти. «Ўзсаноатқурилишбанк»да ишлаб, тажриба орттирган кўплаб мутахассислар бугунги кунда бошқа банкларда фаолият юритишмоқда, бу билан республика банк тизимининг кадрлар потенциалини мустаҳкамлаб ривожлантирмоқдалар, бозор ислоҳотлари авж олишига кўмаклашаяптилар. Шунинг учун ҳам «Ўзсаноатқурилишбанк» ҳақли равишда банк секторининг кадрлар ўчоғи, деб аталиши бежиз эмас.

Ҳозирги пайтла Кадрлар тайёрлаш миллий дастури доирасида банк ходимлари турли иқтисодий ўқув юртларига юборилмоқда. Банкнинг баъзи мутахассислари Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академиясида, мазкур академия қошидаги Олий бизнес мактаби ва Молия-банк академиясида ўқимоқдалар.

Яқин ва узоқ хориждаги банк фаолияти тажрибасини ўрганиш учун эса чет эл илғор банкларининг ўқув марказлари билан алоқа ўрнатилган. «Ўзсаноатқурилишбанк» тизимининг ходимлари Минтақавий банк ўқув марказлари томонидан ўтказилаётган семинарларнинг фаол қатнашчилари ҳисобланадилар. Бундан ташқари, узлуксиз ишлаб чиқариш — иқтисодий таълим амалга оширилмоқда, бундай ўқувга тизимнинг барча тоифадаги ходимлари қамраб олинган.

Ўзининг 80 йиллик фаолияти давомида, юқорида айтилганидек, «Ўзсаноатқурилишбанк» жуда йирик инвестиция муассасасига айланди. У бугунги кунда капитал қурилишни назорат қилиш, молиялаштириш, қисқа ва узоқ муддатли кредитлашни амалга ошириш, шунингдек, ҳисоб-китобларни ташкил этиш ва ўтказиш вазифаларини бажариб келаяпти. Банк мутахассисларининг кўп йиллик иш тажрибаси ва юксак малакали тайёргарлиги умуммиллий кўламлардаги хўжалик объектларининг молиялаштирилишини муносиб даражада таъминлаш имконини бераётир.

«Ўзсаноатқурилишбанк» бундан кейин ҳам ҳар қандай мижоз билан ҳамкорлик қилишга ҳамиша тайёрдир. Уларга сифатли хизмат кўрсатиш, шунингдек, активларини фойдали ва самарали тарзда жойлаштириш кафолатланади.

«Ўзсаноатқурилишбанк»нинг матбуот хизмати.

Энг яхши инспектор

"Энг яхши милиция таянч пункти ва профилактика инспектори" кўрик-танловининг Тошкент вилоят босқичи якунланди.

Вилоят ички ишлар бошқармаси ўтказган мазкур кўрик-танловда Бўка тумани Йўлдош Ҳожиметов номидаги хўжалик худудида фаолият кўрсатаётган 94-милиция таянч пункти ҳамда унинг профилактика инспектори, милиция катта лейтенанти Дилмурод Уккибоев ғолибликни қўлга киритди ва танловнинг республика босқичига йўлланма олди.

— Мазкур таянч пункти энг яхши деб топилиши бежиз эмас, — дейди вилоят ички ишлар бошқармаси ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари, милиция майори Ш.Тошмуҳаммедов. — Етти мингга яқин аҳолига хизмат кўрсатувчи бу маскан замонавий усулда барпо этилган. Пункт қошида маҳалла гузари фаолият кўрсатмоқда. Маънавият ва маърифат хонаси, футбол ва теннис майдончалари, автошаҳарча, шахмат-шашка клуби ёшлар бўш вақтларини қизиқарли ўтказишларида қўл келмоқда.

Профилактика инспектори маҳалла оқсоқоли, посбонлар, хотин-қизлар қўмитаси, шунингдек, тарбиячи педагог билан бирга худудда ҳуқуқбузарликнинг олдини олиш, ёшлар ва тарбияси оғир болалар билан ишлаш, нотинч оилаларни муросага келтириш, маҳалла тинчлиги ва осойишталигини сақлашда яхши натижаларга эришмоқда.

Вилоятнинг шаҳар ва туманларида бугун 314 та ана шундай милиция таянч пункти ташкил этилган бўлиб, уларда 501 нафар профилактика инспектори фаолият кўрсатмоқда. Таянч пунктларининг 226 таси талабга тўла жавоб беради. Қолганларини таъмирлаш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ишлари давом этмоқда.

Н. ДУШАЕВ,
ЎзА мухбири.

Санъатга бахшида умр

Ёрқинойнинг ёрқин йўллари

Куз аввалида мен уни тасодифан метрода учратиб қолдим. Одам қиёфасида фақат қорачиқлар ўзгармайди, деганлари рост экан. Уни кўзларидан танидим.

Қисқагина суҳбатимиз анча мароқли ўтди.

— Ҳар йили шогирдларим билан мустақиллик байрами тантаналарида иштирок этаман, — деди у хайрлашиш олдидан. Ҳаётимдан жудаям мамнунман. Эсингиздами, Анваржон, мана бу сурат олинганида Ҳалима опам: "Қирқ йилдан кейин ҳам ёруғ юз билан учрашиш насиб қилсин,"-деб айтгандилар. Шунга ҳам қарийб қирқ йил бўлибди. Худога шукур, ҳаммамизнинг юзимиз ёруғ. Опани зиёрат қилмоқчиман,мазалари йўқ дейишди. Фарғонага ўтсангиз, албатта киринг. Кузги беҳилар ҳил-ҳил пишаяпти. Девзирадан беҳили палов қилиб бераман.

У менинг кўзимга қирқ йил илгариги Ёрқинойдек кўринди...

Фарғона вилоят драма театри ўз тарихи давомида меҳнати, изланиши, лаёқати эвазига Ҳотамовлар сулоласига узоқ йиллар бағридан жой бериб, ҳотамтойлик қилди десак, оширмаймиз. Бу даргоҳда актёр Ғанижон Ҳотамов 40 йил, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Қаноатхон Ҳотамова 45 йил, уларнинг қизлари Ёрқиной Ҳотамованинг қарийб 38 йил давомида меҳнатлари сингди, сингмоқда.

Ёрқиной ўсмирлик davриданоқ болалар образларини ўйнаб улғайди. Жозибали овози борлигини сезган театр раҳбарлари унга пойтахтга — театр ва рассомчилик институтига бориб таҳсил олишини маслаҳат беришади. Унинг ўзида ҳам шундай ният бор эди. Пойтахтдаги таълим йиллари унга бир умрга татигулик сабоқ, билим, таассурот берди. Лекин энг катта таълимни ҳаётнинг ўзи бераркан. Айтишадику "Ҳаётдан олмаса ҳеч киши таълим, унга ўргатолмас ҳеч бир муаллим".

Уни Қирғизистоннинг Ўш шаҳридаги Бобур номли театр маъмурияти ишга таклиф қилганида, у аввалига розилик бермади. Яхшилаб ўйлаб қараса, тақдир уни ўзи етаклаяпти. Жамоа ёмон эмас. Қаерда бўлмасин, истеъдодини намоён этиш инсоннинг ўзига боғлиқ. У янглишмаган эди.

Бу даргоҳдаги 11 йиллик ижод фаолияти давомида "Отелло" спектаклида Дездемона, "Тоҳир ва Зуҳра"да Зуҳра, "Момо ер " да Алиман, "Нурхон"да Нурхон, "Лайли ва Мажнун"да Лайли, "Фарҳод ва Ширин" спектаклида Ширин ролларини ўзига хос талқинда ижро этди, минг-минглаб мухлислар орттирди. 26 ёшида "Қирғизистонда хизмат кўрсатган артист" унвонига сазовор бўлди.

Ўзининг қадрдон жамоаси Фарғона вилоят драма театрига қайтганида, унда етук санъаткорга хос хусусиятлар кўрина бошлаган эди. Ҳам рол,ҳам қўшиқ ижросини уйғунликда намойиш этиш, ижрода самимийлик ва оддийлик, томошабин кўнглини ойнадагидай кўра олиш хусусиятлари шаклланган эди. Шунингдек, пойтахтнинг катта саҳналарида 20 дан ортиқ миллат қўшиқларини куйлади. Ойнаи жаҳонда айтган меҳр-муҳаббат, бахт тўғрисидаги лирик қўшиқлари уни ўз даврининг хушовоз хонандалари Ҳабиба Охунова, Коммуна Исмоиловалар қаторида элга танитди. Ҳалиям қарияларимиз яхши эслайди, бу хонанда қўшиқ бошласа, овозидаги бетакрор жозиба, ажиб оҳанг, майинлик қоришиб, тингловчи диққатини беихтиёр ўзига тортарди. Тинимсиз изланишлари туфайли у 1991 йили "Ўзбекистон халқ артисти" унвонига эга бўлди.

Кечагина ёшини ийманиб, 16 деб айтган қиз бугун жамоадаги ёшларга устоз, 61 ёшда. Лекин ҳали бақувват. Икки ўғли, турмуш ўртоғи, жамоадаги ҳурмати — хуллас бахтли қисмат уни бақувват тутса керак. "Кўнгил поклигида,атрофингдагилар билан рози-ризоликда яшамоқликда хосият кўп. — дейди у. — Одам ҳеч қачон ношукур бўлмаслиги керак. Сен ҳаётни қандай қаршиласанг, ҳаёт сенга ҳам шундай туҳфалар билан рўпара келади. Тақдирдан норизолик қилаверсанг, ўзинг томон келаётган яхшиликларнинг олдини беихтиёр тўсиб қўясан. Хуллас, йўлларимизнинг қандай бўлиши осон ўзимизга боғлиқ..."

Анвар ИНОҚОВ,
санъатшунос.

Янги китоб

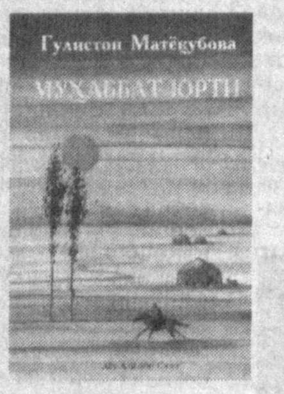

«Муҳаббат юрти»

Тупроғининг гардидан тортиб, улкан денгизигача кўнглида чексиз меҳр жўш урган ижодкор учун шундай юрт бор. Қорақалпоғистонлик шоира Гулистон Матёқубованинг яқинда чоп этилган китоби билан танишсангиз, бунга амин бўласиз. «Ҳаяжоннинг етти ранги»,«Ойдин остона»,«Севиб қолсин», «Бахт келтирган баҳор» сингари назмий китоблари орқали муаллиф ҳис-туйғулари билан ошно бўлиб улгурган мухлислар унинг янги китобида публицистик чиқишларини, очерк ва ҳикояларини ўқийди.

Уларни ўқиётиб, халқи тафаккурига сингаётган буюклик шоира дунёсида қандай эврилишлар қилаётганини англайсиз. «Жайҳун ёқасида ўсган туби бир, шохаси минг бойтерак»нинг бақувват ришталарини ҳис қиласиз. Адиба қорақалпоқ халқининг неча минг йиллик табиатига сингиб кетган ноёб қадриятларини ҳикоя ва новеллаларига кўчирмоқчи бўлади. Бу борадаги саъй-ҳаракатлари назмий асарлари даражасидан устун бўлмаса-да, уларда ҳаётнинг қайси бир қирралари ялт этиб кўриниш бергандай бўлади. Шунинг ўзи ҳам ижодкор уринишларини оқлайди.

«Тўкилиш» деб номланган ҳикматлар бобида муаллиф ҳам руҳиятшунос, ҳам файласуфга хос фикрларию кузатишларини қоғозга тўкади. «Бир майсада минг олам ҳайрати бор, — дейди у,— Умримни уч таянч тутиб турибди: Азиз Дўстим, Қаламим ва Қоғоз».

Тасаввуф билимдони «Жалолиддин Румийнинг «Ичингдаги ичингдадир» рисоласидан олган таассуротларини ўз мулоҳазалари билан қиёслаб, таҳлил этади. Ўқувчини таянаётган Дўсти билиб, кўнглидаги,баъзида турмушидаги энг ноёб сир-синоатларини ошкор қилади. Мақсад, китобхон билан деворларсиз, очиқчасига дардлашиш. Муаллиф дардлари аллақандай ўткинчи, майда эмас. Муҳими, уларни кўнглингизга сездирмасдан олиб киради. Сизга меҳру муҳаббатдан бетакрор сабоқ бергандай бўлади.

Мамлакат НОРМУРОДОВА.

Йиғарбек

Ҳажвия

Мен хонасига кирганимда, оғайним Нодир олдига газетани ёзиб олганча, оғзидан сигарет тутунини халқа қилиб чиқаришга уринарди. У мени кўриб ўрнидан турди.

— Э, кел, кел, — деди кўришишга қўл чўзиб. — Боягина кўнглимдан ўтувдинг-а!

— Қалай, соғлиқлар яхшими? Бел оғриғинг қўйиб юбордими? — сўрадим мен у кўрсатган жойга ўтирарканман. — Ишдан барвақтроқ чиқувдим, бир кириб ўтай дедим.

— Ҳа, яхши. Мана ўтирибман, хотиржам... Ҳей, мана бу анекдотни эшит. Зўр экан. Эшит. Домла талабадан ҳомиладорлик белгиларини сўрайди. — «Ҳомиладорлик белгилари шундан иборатки, сочлар тўкилади, қорин катталашади, оёқлар қийшаяди...» — деди талаба. Домланинг жаҳли чиқди ва деди: — «Мана, менинг сочларим тўкилганми, қорним каттами, оёқларим қийшиқми? Демак, мен қачон туғсам, ўшанда имтиҳонни топширган бўласиз!».

Икковимиз шарақлаб кулдик. Кейин Янги йилни қаерда кутиб олишни келишдик. Бир пайт хонага худди бояги латифада айтилган домлага қуйиб қўйгандай ўхшаш одам кирди. У мен билан кўришди ва ўтирмай Нодирга юзланди:

— Хўш, қандай дараклар бор?

— Ҳозиргина Балиқбой телефон қилди, — дея жавоб берди Нодир ўрнидан чала туриб. — Самолёт ушланиб қолибди, ҳаво ёмон экан. Кечгача етиб келар.

Кирган одам Нодирнинг директори эди. У афтини буриштириб бармоқлари билан столни тиқиллатди.

— Қовун-тарвузбой-чи? Йўлда ёрилиб кетмадимикин, ишқилиб? — сўради у.

— Ҳали билмадим. Уники яқин жойда-ку, келади... Девзирақул йўлга чиқибди, — деди Нодир.

— Меҳмонхонада жойлари аниқми?

— Ҳа, тўғрилаб қўйганмиз. Олмахон келиб эрталаб жойлашди. Институтдаги ўғлини кўргани кетди.

— Шўрданакали нима дейди? — Директор қиқирлаб, пишиллаб кулди.

— Шўрданакали ҳам келган. Ҳозир опасиникида. Халтаси катта, шўри чангиб ётибди.

Мен ҳайрон, уларнинг оғзига тикилиб ўтирибман. Директор хонани одимлаб бир айланди. Сўнг Нодирнинг тепасига келиб тўхтади ва:

— Узоғи Тандирбой билан Қоракўлжонники, — деди белини силаркан.

— Лекин худди ўшалар кечикмайди. Яқиндагилардан олдин келади. Яқиндагилар қайтага охирида судралиб юради. Арақ-коньякбекка уч марта телефон қилдим. Жойида йўқ, ярамас.

— «Учиб» қолмадимикин, ишқилиб?

— Йўғ-е, фил «учса» «учади»ки, Арақ-коньякбойга жин ҳам урмайди.

— Ўрикали Ёнғоқовга ҳам телефон қил. Перевални қор босмаганмикин? — Директор деразадан ташқарига тикилиб ҳавони текширди. — Лекин ҳаво очиқ.

— Э, ҳозир қор ёғса ҳам йўл ёпилмайди, — деди Нодир. — Ҳозир аввалги йўллар эмас.

Директор қатъий тайинлади:

— Эртагача ҳаммаси тахт бўлсин. — У алпонг-талпонг қадам ташлаб чиқиб кетди.

Мен телефон гўшагини кўтараётган Нодирга дедим:

— Гапларинг қизиқ-ку. Худди шпионларнинг шифрига ўхшайди ёки шунақа исм-фамилиялар борми? Арақ-коньякбек, Девзирақул, Ўрикали Ёнғоқовми-ей...

Нодир қорнини ушлаб кулди:

— Э, бу отларни ўзимиз қўйиб олганмиз. Девзирақул — Андижондаги бўлимимиз бошлиғи, Ўрикали Ёнғоқов — Фарғонаники, Арақ-коньякбек — Тошкент, Тандир — Қашқадарё, Балиқбой — Қорақалпоғистон... Бошқалариники ҳам шунга ўхшаш. Ҳар байрам ё хўжайиннинг туғилган кунидан бир-икки кун олдин мажлис чақирамиз. Бояги исмларни вилоятлардаги бўлим бошлиқларимиз олиб келадиган нарсасига қараб қўйганмиз. Етиб бордими?

— Етди, тушунарли, — дедим мен. — Унда ўзларингга ҳам исм қўйинглар.

— Нима деб?

— Ҳм, масалан, ўзингга «Дастурхонқул», директорингга «Йиғарбек» деб.

Икковимиз мириқиб кулдик.

Ориф ФАРМОН.

Машҳур кишилар ҳаётидан

Сомерсет Моэм 88 ёшида оғир касалликка чалиниб, узоқ вақт ётиб қолди. Дўхтирлар унинг ёнига киришни ҳам таъқиқлаб қўйдилар. Шунда унинг ихлосманди бўлмиш бир аёл телефон қилиб, сўради:

— Жаноб Моэм, ҳеч бўлмаса сизга апельсин ва гул жўнатишимга рухсат беришар.

— Апельсинни қанча хоҳласангиз жўнатаверинг, — деди кулимсираб ёзувчи. — аммо гул жўнатишга ҳали эртароқми дейман.

* * *

Машҳур немис физиги Вильгельм Конрад Рентген бир куни қизиқ хат олди. Хат муаллифи шундай деб ёзган эди:

— Жаноб Рентген, илтимос менга рентген нуридан бир қутига солиб юборсангиз. Кўкрак қафасимда ўқ қолганга ўхшайди, шуни текшириб кўрмоқчиман.

Рентген унга шундай жавоб ёзди:

— Аксига олиб нурларим тугаб қолган эди. Икки кун ичида яна ишлаб чиқараман. Вақтни бой бермай десангиз, зудлик билан менга кўкрак қафасингизни жўнатинг.

* * *

Шаляпин ўз касбдошлари тўғрисида, гарчи улар истеъдодсиз бўлсалар ҳам, ёмон сўз айтмас эди. Бир куни ундан бир ашулачи ҳақида ўз фикрини сўрашди.

— У киши катта истеъдод эгаси, — деди Шаляпин. Масалан, ўзи ашула айтади, ўзи тинглайди.

* * *

Ёзувчи Мориц Сапир адабиётчи билан баҳслашиб қолди.

— Сиз фақат пул учун ёзасиз, жаноб Сапир, — деб заҳарханда қилди у. — Мен эса шуҳрат учун...

— Қаранг-а, — деди Сапир, — қандай ажойиб ўхшашлик. Икковимиз ҳам ўзимизда йўқ нарса учун ёзарканмиз.

ТОШКЕНТ ШАҲАР МУНИЦИПАЛ БИРЖА МАРКАЗИДА

ТОШКЕНТ ШАҲАР КОММУНАЛ
БОШҚАРМАЛАРИ БАЛАНСИДА БЎЛГАН
МУНИЦИПАЛ МУЛК ОБЪЕКТЛАРИ БИРЖА САВДОЛАРИ ОРҚАЛИ

СОТИЛМОҚДА.

№ т/р	Объект манзили	Фойдали майдони, кв.м.	Бошланғич нархи, сўм
1.	Акмал Икромов тумани, Раҳимбобоев кўчаси, 4-«Б» уй	381,2	8993286
2.	Акмал Икромов тумани, Раҳимбобоев кўчаси, 36-уй	240	8053216
3.	Акмал Икромов тумани, Г-9а мавзе, 20-уй	184	6868010
4.	Миробод тумани, Фитрат кўчаси, 83-уй	87	5974812
5.	«Олой» бозори, асосий бинонинг 1-қаватидаги фойе қисми	185	74000000
6.	«Олой» бозори, асосий бинонинг 1-қаватидаги фойе қисми	185	74000000
7.	«Олой» бозори, асосий бинонинг 1-қаватидаги фойе қисми	185	74000000
8.	«Олой» бозори, асосий бинонинг 1-қаватидаги фойе қисми	185	74000000
9.	«Олой» бозори, асосий бинонинг 1-қавати	41	16402142
10.	«Олой» бозори, асосий бинонинг 1-қавати	39	15600991
11.	«Олой» бозори, асосий бинонинг 1-қавати	39	15602040
12.	«Олой» бозори, асосий бинонинг 1-қавати	38	15222882
13.	С. Раҳимов тумани, Қорақамиш, 1/4 мавзеси, 26-уйининг бир қисми	32	832573
14.	Чилонзор тумани, 4-мавзе, 12-уйнинг бир қисми	84	2939110

Биржа савдолари ҳафтанинг ҳар иш кунида бўлиб ўтади.

Биржа савдосида қатнашиш тартиби ва шарт-шароитлари билан боғлиқ
барча масалалар юзасидан қуйидаги манзилга мурожаат қилишингиз мумкин:
Тошкент шаҳри, Миробод тумани, Мовароуннаҳр кўчаси, 16-«А» уй, 402-хона. Телефонлар: 133-20-74, 132-25-51.

«ПАРВИНА»
КОМПАНИЯСИ

юқори сифатли ер ёнғоқли
ва ер ёнғоқсиз, Россия технологияси
асосида тайёрланган
«ПАРВИНА» ШОКОЛАДИНИ
жуда арзон нархларда таклиф этади.

30 гр. — 85 сўмдан
75 гр. — 220 сўмдан
80 гр. — 220 сўмдан
100 гр. — 300 сўмдан

Тўлов шакли — турлича.

Бизнинг манзил: Самарқанд шаҳри,
Фирдавсий кўчаси, 6-уй.
Телефонлар: (3662) 33-77-83, 31-07-01.

6433-1/2178

«PARVINA UNIPACK»
ИШЛАБ ЧИҚАРИШ МАРКАЗИ

Турли хил озиқ-овқатлар,
тиббиёт воситалари, тўкилувчи қурилиш
маҳсулотлари учун универсал
ўраш материаллари ишлаб чиқариши
бошланганини маълум қилади.

Оригинал дизайн, бадиий
безаш — сизнинг буюртмангизга кўра.
Турли шакл ва кўринишдаги ташриф
қоғозлари, этикеткалар, ёрлиқлар,
гулқоғозлар тайёрлаб берилади.

ҚИСҚА МУДДАТЛАР ВА АРЗОН НАРХЛАР

Бизнинг манзил: Самарқанд ш., Бедил к., 17-уй
(мўлжал: «Шинасозлаш» заводи).
Телефонлар: (3662) 22-12-65, 33-48-03.

6433-2/2178

«MAKSIMA» мебель салони

Италия, Испания, Польшадан келтирилган мебеллар, ёритгичлар, қандиллар, расмлар ва кўрпа-ёстиқ анжомларини таклиф этади.

«MAKSIMA» АРТ-дизайн студияси

хонадонингиз, ҳовлингиз дизайнини якка тартибда ишлаб беради.
КАТАЛОГ бўйича буюртмангиз етказиб берилади.

Ўзбекистон бўйича етказиб ва йиғиб бериш — БЕПУЛ.

Тушликсиз ва дам олиш кунисиз ишлаймиз.

Манзилимиз:
Д. Кўнаев
(с. Саперная)
кўчаси, 46-уй.
(мўлжал — Миробод бозори)
Телефонлар: 111-14-44,
152-75-94.
E-mail: maxima@online.ru

6464/1950

Ўзбекистон сабзавот, полиз экинлари ва картошкачилик илмий тадқиқот институти жамоаси иқтисод лабораторияси мудири, иқтисод фанлари номзоди

Акбар БОҚИЕВнинг

вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент архитектура қурилиш институти ректорати ва жамоат ташкилотлари «Қурилиш материаллари ва гидравлика» кафедраси доценти Н. Рустамбековга отаси

НОСИРБЕК аканинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«Халқ сўзи»
«Народное слово»

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши
ва
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати:
Э. БОЛИЕВ (масъул котиб — «Халқ сўзи»),
М. ЕГОРОВ
Ш. ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»),
М. МИРАЛИМОВ,
С. МУҲИДДИНОВ,
Ш. РИЗАЕВ,
М. САФАРОВ,
Р. ФАРҲОДИЙ,
И. ХУДОЁРОВ,
И. ШОҒУЛОМОВ,
О. ҚАИПБЕРГЕНОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»),
Ў. ҲОШИМОВ.

БЎЛИМЛАР:
Ижтимоий-сиёсий ҳаёт — 133-57-34; 133-78-92
Иқтисодиёт — 136-36-65; 132-10-65
Маънавият ва маърифат — 136-35-60;
Газетхонлар билан алоқа ва минтақалар — 136-29-89;
Фан, соғлиқни сақлаш, таълим ва туризм — 132-12-08;
Янгиликлар ва халқаро ҳаёт — 132-11-15;
Котибият — 133-10-28;
Эълонлар — 136-09-25.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00001-рақам билан рўйхатга олинган.
Буюртма Г — 977,
27225 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ.
Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2.

Газета таҳририят компьютер базасида терилди ҳамда операторлар Ж. ТОҒАЕВ ва А. БОЛТАЕВ томонидан саҳифаланди.

Навбатчи котиб — Ю. ҲАМИДОВ.
Навбатчи муҳаррир — Ф. САНАЕВ.
Навбатчи — Б. ОСТОНАҚУЛОВ.
Мусаҳҳиҳ — М. СУЛАЙМОНОВА.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.
[t] — тижорат материали.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Босишга топшириш вақти — 21.00.
Топширилди — 23. 30.
1 2 3 4 5 6